

KT

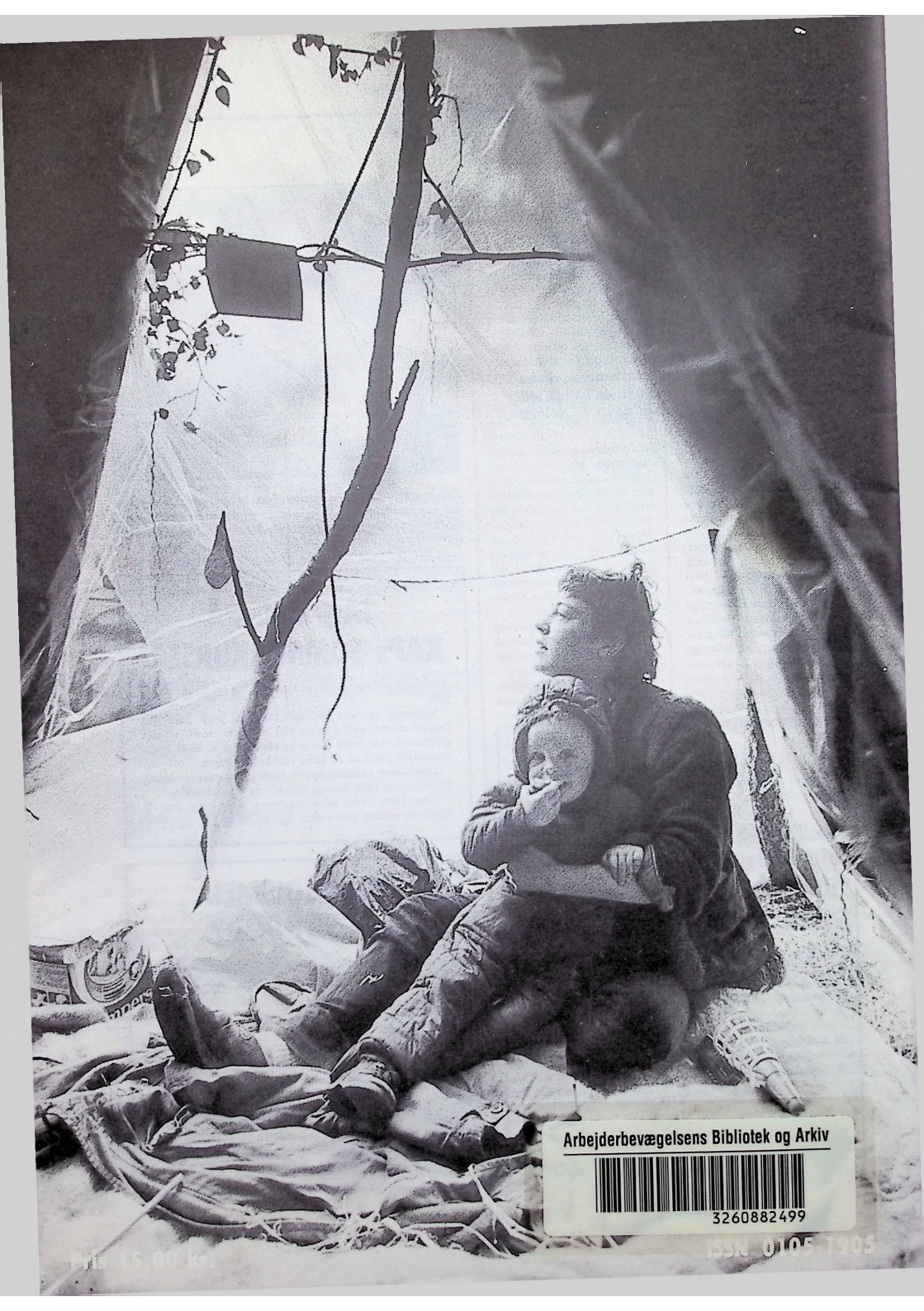
4/ maj
83

Kommunistisk Tidsskrift
Udgivet af Kommunistisk Arbejderparti

Arbejderbevægelsens
Bibliotek og Arkiv

SOVJETISK UDENRIGSPOLITIK 1917 - 1960

Arbejderbevægelsens Bibliotek og Arkiv

3260882499

ISSN 0105-1905

KT

redigeres af et kollektiv. Ansvarshavende redaktør er Fleming Colstrup. Udgives af Kommunistisk Arbejderparti, Studiestræde 24, 1455 København K. Tlf. 01-14 42 66, svarer på alle hverdage fra kl. 13-16. KT trykkes på Eksskolen. Udkommer 8-10 gange årligt. Pris i løssalg kr. 15,-. Abonnement nr. 5-9 kr. 75,- Indsæt beløbet på giro 7 08 94 65, KT Studiestræde 24, 1455 K. Angiv de ønskede numre under »meddelelser til modtageren«.

KAP

Kommunistisk Arbejderparti, Studiestræde 24, 1455 København K. Tlf. 01-15 21 33, svarer alle hverdage fra 13-16. KAP-Århus, Rallikevej 19 8240 Risskov. Tlf. 06-17 32 80. Partiets øvrige lokalafdelinger kan kontaktes via kontoret i København.

»Den Røde Tråd«

Udkommer ca. 1 gang om måneden med nyheder om KAPs arbejde. Du kan abonnere på »Tråden« ved at indsende et beløb på giro 3 25 83 27, KAP, Studiestræde 24, 1455 K. Husk at skrive »Den Røde Tråd« i rubrikken med »meddelelser til modtageren«. Pris kr. 30,- pr. halvår.

KT

I MAJ '83

- Er Marx død?
— Vor udsendte medarbejder interviewer en kendt 165-årig side 4
- Sovjetunionen 60 år — Fra proletarisk internationalisme til aggressiv supermagt
— Sovjetisk udenrigspolitik fra 1917 til 1960 side 8
- Den 3. verden — en antiimperialistisk »hovedkraft« i opløsning? side 24
- KAP og fredsbevægelsen
— dokument fra KAPs fredspolitiske konference side 26
- Kunne det være gået anderledes? — En kritisk (og selvkritisk) gennemgang af havnearbejderstrejken side 28
- Revolution med problemer
— Nicaragua slås idag mod CIA-finansierede invasions-tropper. International solidaritet er nødvendig for at forsvare landets suverænitet. Artiklen er skrevet inden starten på de nuværende kamphandlinger og koncentrerer sig om de mere problematiske sider af den nicaraguanske udvikling side 32
- Den offentlige sektor og den private kapital side 36
- »Kvinde ved tidens rand« og »Vida« side 39
- Kulturlivets privatisering side 42
- Appel fra Solidarnosc' undergrundsledelse side 45
- Debat side 46
- Nyt fra KAP side 47
- Alfa i maj — Fra de engelske kvinders belejring af Greenham Common-basen side 48

»Mere end hundredetusinde var mødt op i Fælledparken på arbejderklassens internationale kampdag, hvor KAPs formand Benito Scoozza bl.a. udtalte...« Nej den er brugt — både i Land og Folk og i Aktuelt. Der var mange folk. Flest hos den fællesfaglige, socialdemokraterne kan tegne sig for en andenplads — og så var der os. Selvom ølvognen og højttaleranlægget hang fast i mudder fra gårsdagens regnskyl lykkedes det at gennemføre et arrangement med et trecifret deltagerantal og fin, fin stemning.

Politisk indhold var der også. Så meget endda, at der må have været mere end én SF/VSer, som krummede tæer da radioavisen samme aften begyndte sin omtale af maj-dagen med at fortælle om

gadekampene i Warszawa og bragte uddrag af den appel om international solidaritet fra Solidarnosc' undergrundsledelse, som blev oplæst på KAPs 1. maj møde.

Bemærkelsesværdigt nok, så var der til gengæld slet ingen som fandt på at referere at KAP faktisk også var rundt om den sovjetiske ambassade for at markere at solidariteten 1. maj også må omfatte det afghanske folks kamp mod Kremles forsøg på at omdanne Afghanistan til en sovjetisk republik. De afghanske modstandsfolk er selvfølgelig heller ikke rigtige proletarer (det siges at nogen af dem endda er muslimer) og Afghanistan ligger også meget langt væk fra Fælledparken.

Til gengæld kan ingen være i tvivl om at en flok ungdommelige

elementer havde fået den meget lidt geniale ide at smide Glistrup ud af parken. Skal man tro VS' Faglig Fællesliste, SAP og DKP/ML så var aktionen udtryk for sand proletarisk harme overfor højrefløjens provokationer. Harmen forstår vi godt, men at der skulle være særlig proletarisk at knægte ytringsfriheden for en forkelet flok fremskridtsfolk? Og så ovenikøbet at lade det gå ud over en stakkel hvis politiske liv hænger i en tråd og som iøvrigt står med det ene ben i spjældet...

Alt i alt en 1. maj som endnu engang bekræftede os i at nok er KAP fortsat et promilleparti, men det havde sgu' set sort ud hvis vi ikke havde været der.

Er Marx død?

Det er han efter alt at dømme. For 100 år siden. Socialdemokratiet med Anker Jørgensen i spidsen har fejret hans dødsdag. Andropov har skrevet en hyldestartikel til ham, hvor han bedyrer, at Sovjetunionens kommunistiske Parti nøje følger hans lære. I DDR mindes han med et 'Marx-år'. Og hans grav i London er blevet overvældet af kranse og blomster.

Men det er jo tidligere sket, at folk, der er blevet erklæret døde, levede i bedste velgående. Hvem kender ikke historien om Mark Twain, der blev erklæret død. Det vrimlede med nekrologer i den amerikanske presse. Men kort efter dukkede Mark Twain op og erklærede, at 'meddelelserne om min død er stærkt overdrevne'.

KOMMUNISTISK TIDSSKRIFT er et tidsskrift med fingeren på pulsen. Vi driver opsøgende journalistik. Og vi nærer en indgroet mistillid til de informationer, vi får.

Derfor gjorde vi en indsats for at få verificeret, om Karl Marx egentlig havde forladt denne verden. Vi havde nemlig vor tvivl desangående. Fra velunderrettet kilde fik vi oplyst, at Marx levede meget sundt. Bl.a. skal han have spist en del youghurt. Ikke det tynde sjask, vi får i vore dage, men den gode gammeldags bulgarske youghurt. Den ægte vare.

Og erfaringerne viser, at den, der lever af youghurt kan blive næsten 200 år. Der findes en del beretninger, der beviser dette, bl.a. om folk, der lever endnu og som i deres pure ungdom havde flere filosofiske samtaler med Napoleon og Goethe.

Disse kendsgerninger om Marx' sunde levevis ansporede os til at lede efter Marx. — Hvorfor skulle vi egentlig tro på Honecker, Andropov og det danske Socialdemokrati? De har det jo ikke med at omgås sandheden særlig varsomt, og de er vel også mere interesseret i en død end en levende Marx.

Vi fik da også ret i vor formodning. Marx lever faktisk i bedste velgående, 165 år gammel, en ren yngling ved siden af andre passionerede youghurtspisere.

Det var ikke svært at finde ham. Han sad såmænd stille og roligt med sit store, nu lidt tynde hvide skæg begravet i bøger ved sit faste stade på stambiblioteket i London.

Men da han så os, prøvede han at stikke af. Vi så hans papirer på pulten igennem for at se, om hans flugt skyldtes kendskab til os. Men vi kunne ikke finde KT mellem hans papirer, heller ikke vort forslag til nyt principprogram eller lignende.

Vi jagtede ham gennem lokalerne, og da vi trods alt er mere end 100 år yngre end ham, så indhentede vi ham. Lidt ængstelige var vi dog, for vi vidste jo, at Marx var en bidsk herre, der nok var i stand til at vælte en spand skældsord ned over os. I den henseende adskiller han sig ikke fra akademikere i al almindelighed.

»H VEM ER I?« spurgte han, da vi fandt ham i et hjørne af læsesalen.

»Vi kommer fra Kommunistisk Arbejderparti, Danmark.«

»Jeg vil ikke til noget festmøde,«

stønnede han. — »Og i øvrigt er alle de billeder, der findes af mig, alt for dårlige. De er for pæne. Jeg har altid

Marx under samtalen med KT.

den ene efter den anden på mit alter.»

»I må ikke sige til nogen, hvad jeg her har sagt,« han holdt pegefingern op mod læberne. »Jeg er faktisk lidt bange for ham.«

»Iøvrigt er jeg ikke helt rask,« fortsatte han. »Der er alt for mange tilsætningsstoffer i den engelske yoghurt.«

»Vi skal nok lade være med at røbe, hvor du befinder dig,« sagde vi, »men vil du ikke nok komme med en kommentar til verdenssituationen, til socialismens skæbne...?«

(Og hér må vi af hensyn til verdenspressens velkendte mangel på respekt for privatlivet gøre opmærksom på, at Marx har taget sig en lang ferie på et ukendt sted, så lad være med at overrende biblioteket i London, kære kolleger!)

MARX VÆGREDE sig først. »Ingen kommentarer.«

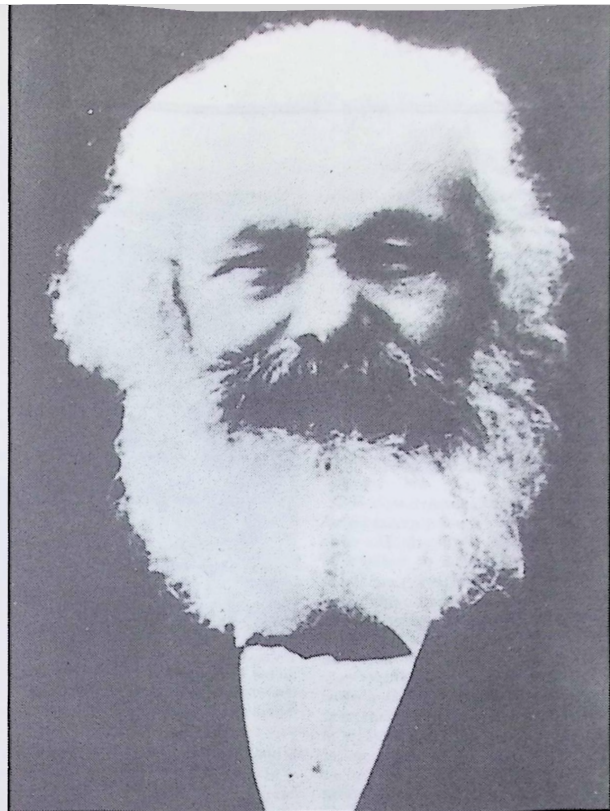
Men Marx ville ikke være Marx, hvis han tav. Han har aldrig kunnet holde sin mund. Der er ikke den begivenhed, han har undladt at kommentere.

Så vi ventede bare lidt. Og ganske rigtigt!

»OK,« sagde han. »Så skal I få min kommentar. Råt for usædet. Kan I tåle det?«

Vi nikkede, selv om det kildede lidt i ryggraden.

»Det har været noget forbandet lort, det meste af det. Lad mig tage mit udgangspunkt de steder, hvor der hænger billeder af mig alle mulige vegne. I Rusland... Sovjetunionen kalder de det... for eksempel. De er på vej til kommunismen, siger de. Men hvordan kan de være det, når der sidder en lille bande på produktionsmidlerne og udnytter denne position til at udbytte og undertrykke arbejderne. Og ikke nok med det. Med mit navn på læberne fører de en international politik, der til forveksling ligner den, de russiske czarer førte, da jeg var ung. Tag bare Polen! Som sloges for sin uafhængighed dengang. Og idag? Polakkerne sidder én gang til i den russiske saks. Og Afghanistan. Besat! Ud fra samme argumentation, som de britiske og franske imperialister brugte i sin tid... I kan sikkert huske, at jeg

hadet at rede mit skæg og hår.»

Grunden til, at han begyndte at tale om billederne, var ikke helt klar for os.

»Jeg læser alle aviserne hver dag,« forklarede han. »Engelske, tyske ... og også russiske og kinesiske. Jeg har brugt en del år på at lære de to sprog.«

»Ja, du er jo en kendt person,« indrømmede vi. »Men det er der da ret og rimeligt.«

»De siger, jeg er en af marxismens klassikere, sammen med min afdøde ven, Friedrich. Vi er de to gamle klassikere. Men der er kommet flere til, véd I nok. En af dem er blevet hængende: Lenin! Ham er der meget godt ved, selv om han roder lidt en gang imellem. Men så er der Stalin! Ak ja. Ham hængte de også op alle vegne, men så pillede de ham ned igen. Endelig har kineserne også en, de kalder klassiker. Men så vidt jeg kan se, er han også ved at blive pillet ned. Det er virkelig vanskeligt, ja, det er meget, meget svært at være klassiker!«

»Har du da noget imod det?«

Karl snoede skægget lidt.

»Ja, fanden tage mig. Jeg brugte hele min ungdom, fra jeg var 20 til jeg var 65, på at bekæmpe religionen. Religion er opium for folket, sagde jeg dengang. Det er blevet citeret i tide og utide. Og så skal man på sine gamle dage se sig selv som guddom. Jo, jo, de kalder det 'klassiker'. Men det smager nu af religion, kammerat.«

»Jamen, din lære...«

»Lære! Ja, netop. Lære! Jeg har sgu ingen 'lære'! Jeg er ikke én eller anden apostel, der formidler Guds ord gennem et helligt skrift. 'Jeg er videnskabsmand.«

Pludselig lænede han sig frem mod os og begyndte at hviske, mens han så sig vagtsomt om:

»Har I hørt om Enver Hoxha? Han er albaner. Jeg kan ikke læse albansk. Men jeg har slidt mig igennem en del af hans taler og artikler i oversættelse. Han taler altid om mig, om min udødelige lære. Han er en af de værste. En rigtig ypperstepræst. Også på den måde, at han i bogstaveligste forstand slagter

afsløre disse banditters imperialistiske gerninger dengang?"

»Jamen Kina da?"

»Kina? Jo, det var en forbandet dygtig befrielseskrig, de gennemførte. Det kan jeg godt skrive under på. Og ham den kuglerunde, skævojede med vorten var ikke så tosset..."

Vi var ikke helt med på denne, syntes vi, lidt racistiske karakteristik af Mao, men kom så i tanke om, at Marx nu engang havde det med udfald af den art.

»...Han forstod også, at klassekampen ikke sådan forsvinder, blot man har taget magten. Det troede jeg også engang, at den ville gøre. Men jeg er faktisk blevet klogere de sidste 60 til 70 år. Jeg var for optimistisk. For ivrig. For begejstret. For troskyldig. — Ja, det er det, man kalder selvkritik, ikke? Det holder I så meget af, ikke sandt?"

»NÅ, MEN DET var Kina, "han kløede sig lidt bag øret. »Hvorfor spørger I lige om Kina?"

»Åh, fordi vi står i gæld til Kina, ikke mindst til Mao..."

»Nå, I tilhører den retning? — I har sgu også været lidt troskyldige, hva? Det var Kulturrevolutionen, som gav jer blod på tanden, ikke?"

»Jo, det skal ikke nægtes..."

»Kulturrevolutionen... En god idé! En god idé! — Men det var ikke videnskabeligt! For mange store ord og for lidt realiteter. Og så var der også et par folk i toppen, der brugte den til at mele deres egen kage. Plus en forbandet masse religion. Kan man tænke videnskabeligt, når man forlanger, at man skal tænke som én mand gør det? Når man ikke kan kritisere den mand? Ja, overhovedet, når man ikke kan kritisere, og det kan man sgu hverken i Kina, hverken idag eller under kulturrevolutionen, eller i Sovjetunionen eller i alle de andre lande, der elsker at citere mig i tide og utide. Det er skummelt, kammerater!"

Han sad lidt og faldt hen. Så så han med ét helt forskrækket ud. Han greb mig i armen:

»Hør nu! I må love mig, at jeg får lov til at være i fred. Ja, undskyld jeg vender tilbage til det hele tiden. Men tænk, hvis de allesammen fandt mig og slæbte mig rundt til hyldestæder fra Peking til Pyogyang til Hanoi til Moskva til Prag... ja, jeg

kunne endda risikere, at Mrs. Thatcher gav et cocktail-party til ære for mig. Jeg ville jo være en turistattraktion, der kunne tjene godt med pund hjem til den slunkne valutakasse..."

»Vi har jo lovet..."

»I ER FRA DANKARK? H.C. Andersen, andelsbevægelsen og denne utålelige Stauning? Jeg ved ikke så meget om Danmark. Jeg kan ikke følge med i det hele. Jeg har travlt nok med at holde øje med alle de narrestreger, der laves i mit navn."

»Jo, vi er fra Danmark."

»Dér er de revolutionære også svage. Så meget ved jeg da. Det er de i hele Europa. Det er de forbandede socialdemokrater. Dem havde jeg allerede vrøvl med i min ungdom."

»Reformismen står stærkt. Det skyldes den historiske..."

»Jeg orker ikke at høre på foredrag, kammerat. Jeg brugte selv flere år på at skrive 'Kapitalen'. For at afsløre udbytningmekanismen. Det gjorde jeg godt, ikke?" Han så helt stolt ud. »Men én ting er afsløring. En anden ting er at omsætte den til klassebevidsthed og klassekamp. Det tager nok meget længere tid, end jeg forestillede mig det... Er I utålmodige?"

»Vi har været det. Og nu er det svært at være tålmodige..."

»Hvor stærke er I? Min afdøde ven, Friedrich, sagde engang, at man kunne måle de revolutionæres styrke ved at se på, hvor mange stemmer, de får ved valgene. Har I lov til at opstille?" Vi nikkede. »Hvor mange stemmer får I? I procent?"

Vi kikkede på hinanden.

»Hm..."

»Kom så med det!"

»0,1 procent."

Han slog sig på låret og brød ud i en gnæggende latter.

»Så er I ligeså langt som vi var det i 1848. Dengang ville vi sikkert også kun have fået 0,1 procent, hvis Kommunisterne Forbund havde kunnet deltage i et parlamentsvalg."

»Fattig trost!« vovede vi.

»Revolutionære piver ikke." Han så strengt på os. »Jeg har oplevet medgang og modgang for den revolutionære bevægelse. Kan I ikke huske, hvad den udmærkede revolutionære kvinde, Rosa Luxemburg, sagde? ... At vejen til sejren var

Billede af Marx' hustru, Jenny. Stod på skrivepulten på biblioteket, da vi fandt hans plads.

brolagt med et utal af nederlag..."

»I så fald må den revolutionære bevægelse siges at stå stærkt her ved slutningen af det tyvende århundrede,« dristede jeg mig til at sige.

»STOR DIALEKTIKER!« udbrød han til min store forbavselse. »Du er en udmærket dialektiker, kammerat. Du har helt ret. Nederlagene er udtryk for, at vi prøver at sejre. At vi kæmper. Vores nederlag styrker klassefejden, ikke? Jo, men de er også små bomber under ham. Pinde til hans ligkiste. Kapitalismen er rystet. Se jer bare omkring! Krise og krig!"

'Så drejer det sig altså om at skaffe sig nogle flere nederlag!' tænkte jeg, men sagde det ikke højt.

»Det værste er, hvis I opgiver. Så slås I ikke. Så konsoliderer de sig. Tro mig, i pessimistiske stunder fik jeg lyst til at blive hjemme hos Jenny i stedet for at fare rundt og organisere Internationale eller begrave mig herinde i mine studier..."

»Jenny var en god kvinde,« sprang han i det. »Jeg ved godt, at den nye kvindebevægelse siger, at jeg var en typisk mandeschauvinist. 'Kinder und Küche', men dog ikke 'Kirche'. Jo, jo. Men det er jo mange år siden, jeg var gift. Det var en anden tid. Men

alligevel. Der havde jeg nok en stor svaghed. Men det er lidt sent at rette op på det...«

»Men se på kvindebevægelsen,« fortsatte han. »Lad os tage den som et godt eksempel. På, at det kan nytte noget at slå. Selv om det vælter ned over én med nederlag. Kamp forandrer verden.« Han var kommet tilbage til emnet. »Kampen foregår ikke i dagligstuen. Ja, man risikerer, at man ikke får lov til at beholde dagligstuen, hvis man holder op med at kæmpe...«

»Men det gik ikke som du spåede?« Vi prøvede at skifte emne. Det er jo trods alt ikke nok at sige, 'kæmp! kæmp!', når målet synes så fjært.

»JEG VED GODT, at de siger, at det ikke gik, som jeg forestillede mig det. Vi fik ingen proletarisk verdensrevolution. Vi fik revolution i lande, hvor der var en lille arbejderklasse. Helt utypisk, tilsyneladende. Vi fik ikke socialisme i de lande, der lavede revolution, men en ny klike udbyttere og undertrykkere! Og kapitalismen er ikke brudt sammen! — Det er det, de siger, ikke sandt? Ikke mindst i år, hvor mine fjender fejrer mig, som om jeg havde været død i hundrede år, ikke bare fysisk, men også åndeligt.«

»Men nu skal jeg fortælle jer, hvad jeg mener om disse hoverende abekatte.« Han blev så ivrig, at de to tænder, han havde tilbage i munden, begyndte at vibrere faretruende. »Jeg har aldrig været spåmand, selv om jeg indimellem havde nogle visioner. Jeg var videnskabsmand. Ingen guru, ingen profet. Jeg tror, jeg har gjort nogen gavn med mine analyser og først af alt med de metoder, jeg brugte, og som min ven, Friedrich, brugte. Vi var to alen ud af ét stykke, véd I nok.«

»Jeg har fået bekræftet min metode,« fortsatte han. Læg vel

mærke til, hvad jeg siger: Min metode. Min måde at analysere kapitalismen på, min måde at forstå modsætningernes betydning på, min forståelse af klassekampen som drivkraften... det er, hvad jeg har fået bekræftet til fulde, også af de negative erfaringer, også gennem misbruget af min metode... Hvem af mine og Friedrichs fjender har formået noget bedre? Undskyld jeg nu er ubeskedne men ærlig talt. Se på de borgerlige nationalekonomer! De famler rundt i blinde. De forstår ikke en kæft af, hvad der sker i det kapitalistiske samfund. Eller se på filosofierne. De roder rundt i sproganalyser og psykologiske teorier, der ikke bringer dem nærmere nogen erkendelse. Se på det nye højre, som bolttrer sig for tiden! Hvad har disse højrefolk at byde på? Tågesnak! Mystik! Og en liberalisme, der var forældet for halvandet hundrede år siden.«

»Men hvad så med alle dem, der kalder sig marxister? F.eks. Andropov og Hoxha osv., som du åbenbart skyr som pesten?«

»JEG FØRTE ENGANG en polemik mod nogle folk, der kaldte sig 'marxister'. Jeg sagde, at såfremt de folk var marxister, så var jeg ikke marxist. Sådan er det fortsat. Jeg sagde jo, at jeg også er imod dem, der misbruger min metode, dem, der forhindrer den videnskabelige socialisme i at udvikle sig gennem åben meningsbrydning, dem, der gør det, de kalder for marxismen, til statsreligion, dem, der ligger på knæ foran mit billede og ofrer røgelse til mig, mens de pisser på min metode, dem, der tror de kan klare alle verdensproblemer ved at citere en af mine fodnoter... men ærlig talt, kammerater, min og Friedrichs metode ville være en død sild, hvis den ikke kunne misbruges.

For grunden til den misbruges er jo, at den kan bruges...«

Da vi ikke kom med nogen kommentar til det, han sagde, så han skarpt på os og udbød:

»Banalt, ikke? Men ikke desto mindre sandt. Folk afsværges sig en måde at tænke på, fordi tænkningen bliver misbrugt. Mekaniske hundehoveder!«

'Men', tænkte jeg. 'Hvad hjælper alle disse så rigtige betragtninger, når vi skal tage stilling til overenskomstssituationen?'

Marx var åbenbart blevet tanke-læser på sine gamle dage.

»Det hjælper jer en hel del at have metoden for øje... i alt, hvad I gør. For ellers er I slet ikke i stand til at foretage jer nogetssomhelst. Tænk over mine ord, men lad nu være med at tage hjem og indbind dem i læder med guldbogstaver udenpå.«

»Nu er jeg træt,« han så på sit digitalur. »Klokken er 6.21 i New York, 20.21 i Tokyo og 12.21 i København! Er det ikke fantastisk, at man kan få alt det at vide blot ved at trykke på en knap på sit armbåndsur. Jo, produktivkræfterne har sandelig udviklet sig,« sagde han begejstret, mens han så med foragt på mit gamle konfirmationsur.

»Jeg må lige hen og se på den nye artikel, den nar til Friedman har skrevet. Så skal jeg have min middagslur.«

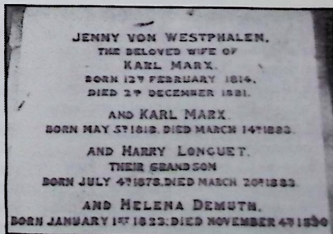
Vi rejste os og tog afsked med ham.

»Men husk nu! Ikke noget med at fortælle, hvor de kan finde mig. Jeg kan ikke bære tanken om at skulle stå i flere timer under et halvtreds meter højt billede af mig selv og overvære en eller anden militær-parade!«

Reporter: Benito Scocozza,

Foto: Bent Skovmose.

Den forfalskede gravsten, som angiveligt viser, at Marx døde den 14. marts 1883.

KT FEJRRER FORSINKET JUBILÆUM

SOVJET UNIONEN 60 ÅR

SAMARBEJDSKOMITEEN for Fred og Sikkerhed har formuleret sin primære opgave som at »nedbryde fjendebilledet af Sovjetunionen«. Det er måske ikke årets nyhed for KTs læsere, som vel for størsteparten har haft en anelse om at der eksisterer ganske tætte forbindelser mellem komiteen og Sovjets hjemlige talerår, DKP.

Nogen nyhed kan man næppe heller få ud af at KAPs fredspolitiske konference d. 9. og 10. april brugte hovedparten af energien på at diskutere hvordan vi bedst kan arbejde for at bibringe den hjemlige fredsbevægelse en klarere erkendelse af at der er *to* imperialistiske supermagter som truer verdens folk.

Nyheden består i at KT har besluttet sig for at lægge sig i selen for at gøre noget ved »fjendebilledet«. I sidste nummer bragte vi et læserbrev som stillede spørgsmålet: Er Sovjetunionen kapitalistisk? Dén debat lægger vi meget gerne spalter til, men samtidig vil vi prøve at give lidt mere baggrund for debatten.

VI LÆGGER UD med en gennemgang af Sovjets udenrigspolitik fra revolutionen og frem til starten af '60'erne. Artiklen vil blive fulgt op i et senere nummer med en behandling af hvordan *supermagten* Sovjet op gennem 60'erne og 70'erne har udviklet sine relationer med den 3. verdens nationer og for alvor er gået ind i konkurrencen med USA om en

nyopdeling af det tidligere europæiske kolonirige.

Og for at blive lidt ved det udenrigspolitiske, så håber vi på snart at kunne give en forholdsvis grundig behandling af Sovjets Vietnamkrig i Afghanistan.

Konkret viden om den sovjetiske udenrigspolitik er uomgængelig for den, som vil danne sig et realistisk billede af situationen i verden som den er. Men nøgtern erkendelse af den aktuelle virkelighed er ikke tilstrækkelig som udgangspunkt for en diskussion om hvordan vi skal *ændre* den. En realistisk vurdering af hvordan situationen i verden vil ændre sig i de kommende år, forudsætter viden om hvilke drivkræfter som ligger *bag* den sovjetiske optræden på verdensarenaen.

VENSTREFLØJEN HAR i enighed og med betydelig gennemslagskraft brændemærket USA som *imperialistisk* supermagt med ambitioner om at optræde som verdens politibetjent. Når vi vender os til den anden supermagt er det slut med enigheden. KAP har befundet sig så temmelig alene med sin påstand om, at Sovjet plejer de samme imperialistiske interesser som USA og rivaliserer med USA om verdensherredømmet.

Ofte har vi harceleret over at venstrefløjens i den grad kunne lukke øjnene for Sovjets imperialismes: Invasionen i Tjekkoslovakiet, stedfortræderkrigene i Kampuchea

og Eritrea, sovjetisk finansierede cubanere i Afrika, det sovjetisk inspirerede militærkup i Polen og den helt åbenlyse, traditionelt imperialistiske krig mod det afghanske folk.

Og lige meget har det hjulpet. Selvsagt har vi ikke stået *helt* alene med kritikken af de konkrete udslag af sovjetisk imperialismes — ikke *hver* gang ihvertfald — men at Oktoberrevolutionens fædreland idag skulle være en *imperialistisk* supermagt, dér stod resten af »fløjen« af.

MON IKKE VI i den situation må gribe lidt i egen barm? En ting er de andres blindhed, men hvad har *vi* gjort for at åbne folks øjne for at »Sovjet har skiftet farve«. I mange år forfægtede vi (ihvertfald udadtil) tesen om kontrarevolutionen på den 20. partikongres i '56. Før den var der socialisme. Trods alle sine fejl, så stod kammerat Stalin i spidsen for et socialistisk Sovjet. Vi søgte den gang at påvise hvordan det sovjetiske samfund skiftede karakter siden '56. Med beskedent held må man idag sige. Og godt det samme for selvom den 20. kongres stadfæstede en ny teori, indførte en ny retorik som forklaringsramme for den sovjetiske politik, så skal man være særdeles ihærdig for at finde noget der ligner et fundamentalt brud med den politik man førte i praksis før og efter '56.

Samtidig førte tesen om kapitalismens restauration efter '56 til at vi i vid udstrækning søgte at finde træk ved dagens Sovjet, som

lignede vestlig kapitalisme — og forsømte en selvstændig undersøgelse og diskussion om de specifikke sovjetiske træk.

TESEN OM KONTRAREVOLUTIONEN har vi lagt bag os. Det står klart at de træk, som idag nødvendiggør Sovjets imperialistiske udenrigspolitik ikke bare ligger i interne sovjetiske drivkræfter, men at disse drivkræfter skal søges betydeligt længere tilbage i historien end Stalins død. Betingelsen for at vi i fremtiden får større gennemslagskraft med vores synspunkter omkring Sovjet er, at de

får mere fast grund under fødderne — at vi får en mere konkret opfattelse af hvad der gik galt i den sovjetiske udvikling (og hvornår) og at vi *både* i form af en teoretisk forklaringsramme og konkrete eksempler kan anskueliggøre hvordan den særlige sovjetiske variant af kapitalismen fungerer.

OG DEN MÅLSÆTNING har vi så sat os for at realisere i KT. Belært af erfaringerne vil vi ikke love at leve op til målsætningen, men vi kan da prøve og samtidig appellere til læserne om at bidrage med både konkret viden og debat og kritik af de bidrag, som vi modtager fra anden

side. Løfterne skal i denne omgang begrænses til at vi har nogen kammerater som forbereder en større sag om skiftet i den sovjetiske udvikling omkring iværksættelsen af den første 5-års-plan og tvangskollektiveringerne, samt andre kammerater som vil arbejde med forskellige aspekter af den konkrete sovjetiske virkelighed idag. Videre forbereder vi en slags tema om den teoretiske forklaringsramme for at kunne karakterisere dagens Sovjet som kapitalistisk.

Men altså: Vi hører meget gerne fra andre som vil bidrage til at skabe et klarere billede af Sovjet, historisk og som det ser ud idag.

FRA PROLETARISK INTERNATIONALISME TIL AGGRESSIV SUPERMAGT

Sejrsbanneret placeres

på den tyske rigsdag i '45.

Af: ANETTE WARRING

Sovjetisk udenrigspolitik 1917-1960

Sovjet optræder idag som en aggressiv supermagt. Hvilke historiske udviklingslinjer rækker bagud i den sovjetiske udenrigspolitik. Hvornår kan vi tale om brud og om kontinuitet i den sovjetiske internatio-

nale optræden. Artiklen vil forsøge i store træk at ridse nogle historiske forudsætninger op for den aktuelle sovjetiske udenrigspolitik.

Tre grundlæggende forhold i den sovjetiske samfundsudvikling siden Oktoberrevolutionen betinger den offensive supermagtspolitik, der har kendetegnet Sovjet fra slutningen af 60'erne:

■ Bruddet med den socialistiske udviklingspotentiale i slutningen af

20'erne og etableringen af et udbyttersamfund, hvor bureaukratiet udvikles til den herskende klasse.

■ De nationale kommunistiske partiers politik underlægges den taktik og de behov Sovjets nationalstatslige interesser kræver.

■ Sovjet bliver stormagt.

En vurdering af Sovjets udenrigspolitiske ageren må ske på baggrund af dels den Sovjetinterne udvikling og dels de internationale styrkeforhold — det internationale rum. Klassekarakteren af den sovjetiske

udenrigspolitik må dybest findes i en karakterbestemmelse af Sovjetsamfundet. Alt det er der selvfølgelig ikke plads til i dybden i én artikel. Derfor vil især vurderingen af brud og kontinuitet i Sovjets indre udvikling og dermed klassekarakter fremstå postulerende.

Artiklen dækker perioden 1917-1960. Det er i dette tidsrum det politiske/teoretiske og økonomiske grundlag for Sovjets aktuelle udenrigspolitik dannes.

Artiklen falder i tre hoveddele:

- Den proletariske internationalismes nederlag. Perioden 1917-1928.
- Fædrelandsforsvaret. Perioden 1928-1953.

- Omstilling til stormagt. Perioden 1953-1960.

Udgangspunktet er:

- at der i sammenhæng med bruddet med den socialistiske udvikling i slutningen af 20'erne sker et brud i udenrigspolitikken. Det er nu endegyldig slut med en overensstemmelse mellem Sovjets udenrigspolitiske interesser og det internationale proletariats i strategisk forstand.

Statskapitalistklassens interesser i den sovjetiske stats udenrigspolitik bliver nu grundlæggende bestemt af bevarelsen af den nye klasses magt i Sovjet. (1)

- at der fra slutningen af 20'erne ikke er tale om fundamentale

brud i Sovjets statskapitalistiske udenrigspolitik. Gennem 30-40- og 50'erne er der tale om en række justeringer i sammenhæng med de krav den internationale situation stiller til et forsvar af Sovjet, den sovjetiske økonomis behov og udviklingen i de internationale styrkeforhold.

Efterkrigstidens stormagtsstatus betyder, at perioden fra 50'erne bliver præget af det globale modsætningsforhold til USA, og dermed kampen mod USA om indflydelse og adgang til den 3. verden. Jeg vil i en senere artikel belyse Sovjets udenrigspolitik i 60'erne og 70'erne med udgangspunkt i Sovjets 3. verdenspolitik.

Den proletariske internationalismes nederlag

I Sovjetstatens første leveår kan man ikke tale om sovjetisk udenrigspolitik i form af mellemstatslige forbindelser. Det skyldes for det første forventningen om verdensrevolutionens komme og for det andet umuliggjordes sådanne relationer af de kapitalistiske landes isolering og indkredsning af Sovjet.

Zartidens hemmelige aftaler, forbindelser og diplomati blev i første omgang afløst af proklamationer og appeller til arbejderklassen i de kapitalistiske lande og de undertrykte folk i kolonierne med opfordringer til at tage magten. Selv under fredsforhandlingerne med Centralmagterne efter 1. Verdenskrig (Tyskland, Østrig-Ungarn, Bulgarien og Tyrkiet) gjorde dette sig gældende. Og det var også i høj grad den internationale situation og borger- og interventionskrigene, der afgjorde den indre udvikling i Sovjetstatens første leveår.

Kominterns dannelse og første år

Det var i den revolutionære periode, der fulgte i kølvandet på 1. Verdenskrig (under borgerkrigen i Sovjet og før den tyske revolutions foreløbige nederlag) at Kommunistiske Internationale — Komintern — blev dannet 2-6 marts 1919.

Fem år tidligere var 2. Internationale brudt sammen og kommunis-

terne stod uden nogen international koordinering og ledelse. Kapitalismen ansås i forlængelse af Lenins imperialismeteorier som værende i en håbløs krise. Det vidnede de imperialistiske modsætninger, de koloniale kampe og arbejderklassens oprør i Europa om. Samtidig havde Bolsjevikkerne den klare opfattelse, at revolutionen kun kunne sejre endeligt, hvis den spredtes til Vesteuropa. Derfor var kominterns dannelse nødvendig og derfor arbejdede specielt Bolsjevikpartiet på dens dannelse. For hele Kominterns levetid er det afgørende at se på, hvordan forholdet mellem de nationale kommunistiske partier og Bolsjevikpartiet (parallelt med placeringen af forsvaret af Sovjet) udvikledes i Kominterns arbejde.

På Kominterns stiftelseskongres blev det slået fast, at de nationale kommunistpartiers kamp i første omgang skulle rettes mod de nationale borgerskaber og at Komintern skulle udgøre forbindelsesleddet mellem disse. Forsvaret af den unge Sovjetstat stod ligeledes i fokus. Den måde hvorpå revolutionære udenfor Sovjet bedst kunne forsvare socialismen og Sovjet, var at forstærke kampen mod eget borgerskab.

Med det revolutionære opsving i Europa og borgerkrigstilstanden i Sovjet var der fuld overensstemmelse mellem Sovjets udenrigspolitiske interesser og den internationale arbejderklassens.

NEP og enhedsfrontspolitikken

I slutningen af 1920 og begyndelsen af '21 var situationen en anden. Den Røde Hær havde sejret og egentlig opbygning af socialismen kunne påbegyndes. Samtidig havde den revolutionære bevægelse i specielt Italien og Tyskland lidt nederlag. Det internationale borgerskab havde opnået en vis politisk stabilitet.

I Sovjet blev sejren i borgerkrigen signal til en bølge af opstands- og protestbevægelser, der havde rod i den økonomiske nød, manglende indflydelse på egne forhold og utilfredsheden med den manglende forbindelse mellem partiet og arbejderne og bønderne. Kronstadtoprøret i marts 1921 var udtryk for Sovjetmagtens alvorligste økonomiske og politiske krise, og blev en afgørende faktor for vedtagelsen af Lenins forslag om at afløse den krigskommunistiske politik med NEP.

Med NEPs indførelse og den begyndende opbygning af økonomien fremstod nødvendigheden af handel og økonomisk samarbejde med de kapitalistiske lande. Sovjet måtte søge at udnytte modsætningerne mellem de imperialistiske magter. Man gjorde sig store anstrengelser for at få vestlige statslån og private investeringer og tilbød koncessioner til udnyttelse af mineralrigdomme og profitabel deltagelse i industri- og

Rapallo-traktaten fra 1922 var det formelle udtryk for samarbejdet mellem Tyskland og Sovjet. Billedet er fra denne lejlighed og viser den tyske rigskansler Karl Joseph Wirth længst til venstre sammen med den russiske handels ekspert Leonid Krassin, udenrigsminister Georgij Tjitjerin og Joffe.

handelsvirksomhed. Endvidere blev det forsøgt at købe ekspertise i udlandet. Det gjaldt såvel vestlige som flygtede russiske teknikere o.lign.

Koncessionspolitikken blev en fiasko. Årsagen var den vestlige kapitalens modstand mod Sovjetmagten og håbet om dens sammenbrud samt kapitalens relative stabilisering, der ikke økonomisk tvang kapitalen til investeringer i Sovjet. Mangel på garantier for de investerede midler spillede givet også en rolle.

Enkelte handelsaftaler lykkedes det dog at indgå. En aftale med England fik ikke den store økonomiske betydning, men politisk betød aftalen en delvis anerkendelse af Sovjetstaten, hvilket svækkede muligheden for vestlig enhedsfront mod

Sovjet. Tyskland og Sovjet indgik ligeledes en handelsaftale.

Tyskland var delvis tvunget til det af de allieredes krav om krigsskade-erstatninger og den indgåede engelsk-sovjetiske aftale. Forbindelserne med Tyskland blev i 1922 udvidet med Rapallo-traktaten, der øgede det økonomiske og militære samarbejde.

Tendentielle modsætninger

Samarbejdet havde en stabiliserende effekt på det ellers så svage tyske borgerskab og antyder de tendentielle modsætninger mellem det internationale proletariats interesser og Sovjetstatens. Modsætninger, der kom til at præge resten af 20'erne og sætter fokus på diskussionen om vanskelighederne ved at gennemføre en socialistisk opbyg-

ning i ét land — og ovenikøbet i et økonomisk tilbagestående.

Men aftalerne var ikke et brud på den proletariske internationalismes politik eller på betoningen af de nationale kommunistiske partiers kamp mod eget borgerskab. Komintern og Sovjet afstod ikke fra at kæmpe og propagandere mod den engelske kolonipolitik, og man støttede det tyske KPD's arbejderopstand i efteråret 1923, der dog endte med et sviende nederlag.

På samme måde var baggrunden for, at Komintern på 3. og 4. kongres i henholdsvis 1921 og '22 ændrede taktikken fra offensiv til defensiv kamp en selvstændig analyse af styrkeforholdene og de revolutionære muligheder i Vesteuropa — og altså ikke bestemt af Sovjets udenrigspolitiske interesser.

Enhedsfrontpolitikken blev vedtaget som reaktion på arbejderklassens foreløbige nederlag i Vesteuropa. Opgaven var ikke umiddelbart at erobre den politiske magt, men at vinde arbejdermasserne for kommunisternes politik. Arbejdet skulle således rettes ind efter dannelsen af en enhedsfront, der skulle være »arbejdermasserne i fælles kamp i deres dagskrav mod kapitalismen«, som Zinovjev udtrykte det. Forhandlinger og samarbejde med de socialdemokratiske ledere ansås som nødvendigt supplement til massearbejdet. Enhedsfrontpolitikken blev kaldt en kombination af »enhedsfront fra neden« og »fra oven«. Og netop adskillelsen og forholdet mellem disse »taktikker« prægede Kominterns enhedspolitik's svingende kurs gennem 20'erne.

Der var således ingen sammenhæng mellem vedtagelsen af NEP og Kominterns politik og praksis. NEP blev formuleret ud fra de Sovjet-interne behov og enhedsfrontpolitikken ud fra en analyse af udviklingen i de kapitalistiske lande og arbejderklassens stilling.

Socialisme i et land

Efter den tyske opstands nederlag i 1923 stod det klart, at den russiske revolution ville forblive isoleret. Bolsjevikpartiet havde ledt revolutionen med den utvetydige forventning, at revolutionen ville spredes til Europa. Det kan derfor synes mærkeligt, at diskussionen om og vedtagelsen af

Forsøget på at gennemføre en proletarisk opstand i Tyskland 1923 endte med et sviende nederlag. Her en situation fra Hamborg.

Stalins »teori« om socialisme i et land på partiets 14. kongres i 1925 ikke var mere teoretisk funderet, end tilfældet var.

»Teorien« må i høj grad ses i forlængelse af bolsjevikernes politiske praksis i 20'erne, hvor alle — uanset ideologisk/politisk uenighed om socialismens mulighed i et land — diskuterede konkret, hvordan socialismen kunne opbygges. Trotskijs teori om den permanente revolution (og andre i opposition til Stalins linje) blev brugt til at fremstille dem som uden tillid til socialismens opbygning i Sovjet. Og i løbet af 30'erne blev uenighederne om socialisme i et land brugt som et ideologisk våben, idet Stalin blev fremstillet i rollen som den, der forsvarede og muliggjorde socialismens opbygning i modsætning til andre tendenser i partiet.

I forbindelse med diskussionen om socialismens muligheder i et land, opstod en skelnen mellem socialismens *fuldstændige* sejr og dens *definitive* sejr. Socialismens *fuldstændige* sejr blev anset som opnået når enhver *indre* form for genetablering af kapitalismen var forsvundet. Den *definitive* sejr først når

enhver *ydre* fjende var fjernet — når revolutionen var gennemført i Vest. En lidt besynderlig skelnen, som dannede grundlag for Stalins proklamation af socialismens sejr og klassekampens ophævelse i 1936 og opfattelsen af, at kun ydre fjender kunne udgøre en trussel mod socialismen.

Komintern underordnes Sovjets interesser

I perioden 1924-28 sker der en *tendenciel* udvikling, hvor de revolutionære muligheder og de nationale kommunistpartiers arbejde underordnes Sovjets udenrigspolitiske interesser. En udvikling, der først for alvor slår igennem efter 1928. Udviklingen kommer til udtryk gennem Kominterns beslutninger om Sovjets placering i den internationale bevægelse og gennem den praksis de kommunistiske partier udviste under generalstrejken i England og klassekampene i Kina.

På Kominterns 5. kongres i 1924 blev den såkaldte bolsjevisering af de nationale kommunistpartier vedtaget. Der blev nedsat en international kontrolkommission, der efterhånden

udvikledes til at blive et instrument i hænderne på eksekutivkomiteen — EKKI — rettet mod »afvigelser«.

De nationale kommunistpartier blev i detaljer pålagt den samme partiopbygning som SUKP. De forskellige partiorganers daglige arbejde blev beskrevet af EKKI og kompetanceforholdene ligeledes fastlagt. Samtidig styrkedes SUKPs dominans efterhånden i Komintern og som i SUKP udvikledes en tendens til administrative »løsninger« på politiske uenigheder. *Troen på og tilliden* til EKKI og Sovjet blev efterhånden afgørende for organisationens sammenhold. Der blev længere og længere tid mellem kongresserne og beslutningerne blev forskudt fra kongressen til EKKI, hvorved SUKPs dominans styrkedes.

På Kominterns 6. kongres i 1928 stadfæstedes Sovjets altafgørende betydning for den internationale proletariske bevægelse. I programmet hedder det: »*Det proletariske diktatur i Sovjet udgør hovedkraften i den internationale socialistiske revolution, det er dens avantgarde og udviklingsbasis*« (Programkommission Entwurf des Programmes der Kommunistischer International s.

Tyske kommunister under Kominterns ultra-venstre-periode. Socialdemokraterne var »socialfascister« og parolen var »For proletariatets diktatur«.

1348). De førømtalte tendentielle modsætninger mellem de krav opbygningen af socialismen i Sovjet stillede til økonomisk, politisk og militært samarbejde og på den anden side arbejderklassens kamp mod eget borgerskab blev »løst« ved at modsætningen så at sige ophæves. Sovjet blev i teori og praksis anset som drivkraften i den revolutionære bevægelse. Parallelt hermed blev selvstændigheden og betydningen af den revolutionære bevægelse i andre lande underordnet. Dette brud i den udenrigspolitiske linie er personifi-

ceret i Lenins og Stalins udtalelser fra henholdsvis 1920 og 1927.

Lenin:

»Den proletariske internationalisme forlanger for det første, at de interesser, der knytter sig til den proletariske kamp i et enkelt land, skal underordnes de interesser, der knytter sig til kampen i verdensmælestok, for det andet forlanger den, at de nationer, der har hidført sejren over bourgeoisie, skal have evne og vilje til at bringe de største nationale ofre

for at styrte den internationale kapital.«

Stalin:

»En internationalist er uden forbehold, uden tøven uden at stille betingelser, parat til at beskytte Sovjetunionen.«

Fundamentalt brud

Den egentlige årsag til at Komintern og den internationale arbejderklasse underlægges de sovjetstatslige interesser fra slutningen af 20'erne, er ikke de førømtalte tendentielle interessemodsatninger. På samme måde kan Sovjets internationale isolering ikke anvendes til at fremstille tvangskollektivering og den forcerede industrialisering (og dermed revolutionens nederlag) som uundgåelige. Her får vi brug for diskussionen af, hvorvidt en alternativ politik — en videreførelse af grundideerne i NEP — kunne have fastholdt det socialistiske udviklingspotentiale. Det skal ikke behandles videre her, men blot slås fast, at Sovjetstatens udenrigspolitiske interesser ændrer fundamentalt karakter ved bruddet med det socialistiske udviklingspotentiale.

Det er nu endegyldigt slut med et strategisk sammenfald mellem Sovjets udenrigspolitiske interesser og den internationale arbejderklassen. Sovjets udenrigspolitiske interesse er efter Stalin-fløjens magtovertagelse ikke længere den internationale udbredelse af socialismen. Som perioden efter '28 viser, så kan den sovjetiske statskapitalistklasse have interesser i klassemæssige omstruktureringer, men ikke hvis disse står i modsætning til gode mellemstatslige forbindelser eller hvis den progressive bevægelse er uden for sovjetisk kontrol.

Fædrelandsforsvaret

De national-statslige interesser som Sovjet forsøger at indordne Komintern under, er skiftende i takt med såvel de interne økonomiske forhold som de internationale modsætninger.

I perioden fra 1928 til begyndelsen af 50'erne er Sovjets udenrigspolitik bestemt af de opgaver, som den interne opbygning og konsolideringen af det nye klassesamfunds materielle

grundlag stiller, samt af ændringer i de internationale styrkeforhold mellem de imperialistiske stater.

Den forcerede industrialisering blev primært gennemført gennem inddragelse af alle landets ressourcereserver i den sværindustrielle produktion — samt en kolossal tvangsmæssig undertrykkelse af arbejdere og bønder. Sovjet havde således en

meget lukket økonomi med et begrænset økonomisk samkvem med andre lande.

De nationale kommunistiske partiers primære opgave blev derfor bekæmpelsen af den aktuelt førende imperialistiske magt for hermed at sikre Sovjet mod invasionstruslen. Det var ikke analyser af betingelserne for revolutionært arbejde i de

Léon Blum — længst til venstre med den knyttede næve — ledede den franske folkefrontsregering. Til højre lederen af kommunistpartiet Maurice Thorez.

forskellige lande, der lå til grund for periodens meget hastige linjeskift i Komintern, men ændringer i de internationale styrkeforhold, der stillede ændrede krav til forsvaret af Sovjet.

At de vestlige imperialistiske magter ønskede at bekæmpe Sovjet er utvivlsomt rigtigt, men invasions-truslen blev i høj grad et ideologisk traume. Såvel den sovjetiske arbejderklasse som de forskellige kommunistiske partier blev underlagt under og trykket af dette "socialismens" fædrelandsforsvar. *Internt* i Sovjet blev den forcerede industrialisering og arbejderklassens og bøndernes ofre begrundet med dels krigstruslen og dels at produktionsindsatsen var det bestemmende for opnåelsen af kommunismen og overgåelsen af Vesten. *Ekstern* med at Sovjet var den afgørende faktor for verdensrevolutionen, hvor alle revolutionæres første og fornemste opgave måtte være et forsvar af "socialismens" fædreland. Sovjetledelsen benyttede sig altså fortsat af en revolutionær retorik og Sovjet blev af næsten alle venstrekræfter verden over betragtet som socialismen trods det nye klasse-samfunds etablering.

Verdensmarkeds krisen og stormagterne

Perioden 1924-28 var en stakket frist for kapitalismens stabilisering, der med krakket i Wall Street blev afløst af en verdensomspændende krise. Krisen var ikke kapitalismens døds-

kamp og bragte ikke et revolutionært opsving, som Komintern spåede.

Trediveerne blev historien om arbejderbevægelsens nederlag og fascismens sejr, og konjunkturerne blev langsomt vendt fra midten af 30'erne igennem en voldsom oprustning. Forskydningerne mellem de vestlige magter var krigens udløsende faktor.

ENGLANDs absolutte imperialistiske dominans blev svækket i mellemkrigstiden. Det engelske kapitalapparat var forældet og stod derfor svækket i konkurrencen. Den stigende industrialisering i kolonierne betød, at det ulige bytte — og dermed værdioverførelserne til England — blev mindre. Og USA — Englands største konkurrent på verdensmarkedet — fortrængte i stigende grad England fra Canada, Sydamerika, Sydafrika og Australien.

FASCISMENs knusning af den tyske arbejderbevægelse muliggjorde en skærpet undertrykkelse og udbytning af arbejderklassen, hvilket stillede den tyske kapital stærkere end de gamle imperialistiske magter. Tyskland havde ingen kolonier og havde ikke umiddelbart mulighed for ekspansion i de koloniale lande. Hitlers vigtigste udenrigspolitiske mål var erobringen af det europæiske Rusland, men den tyske ekspansionisme rettedes i første omgang mod Central- og Østeuropa, der nærmest blev økonomiske kolonier for Tyskland.

Krisen søgtes af de enkelte lande løst ved nationale foranstaltninger.

Det medførte et sammenbrud for samarbejdet mellem stormagterne England, Frankrig, Italien og Tyskland — den såkaldte "firemagtsforståelse".

ENGLAND som stadig var den ledende europæiske stormagt forsøgte at føre en slags balancepolitik: fredeliggørelse og eftergivenhed. England førte 20'erne og 30'erne igennem en kraftig hetz mod Sovjet, hvorimod en tilsvarende kritik af fascismen ikke blev rejst. Indtil slutningen af 30'erne forsøgte England at komme overens med Tyskland.

TYSKLAND trådte i 1933 ud af Folkeforbundet, indgik ikke-angrebspagt med Polen i '34, besatte Rhinland i '36 og brød dermed Versaillesfreden og Locarnoaftalen.

FRANKRIG var trængt og forsøgte flere gange at samle de tidligere allierede mod den tyske oprustning.

SOVJETs udenrigspolitik i 30'erne var præget af en lang række forsøg på at danne alliance med såvel de fascistiske som de borgerligt demokratiske stater. Sovjet indgik bilaterale aftaler og overenskomster:

I 1932 en ikke-angrebspagt med Frankrig og én med Italien i 1933. I 1935 en overenskomst med Japan, en økonomisk aftale med Tyskland i 1935 og en gensidig bistandspagt mellem Sovjet, Frankrig og Tjekkoslovakiet ligeledes i '35. Sovjet havde et stort både økonomisk og militært samarbejde med Tyskland. Hvorvidt dette intensiveredes eller mindskedes efter nazisternes magtovertagelse

findes der forskellige vurderinger af.

Først efter Tysklands afslag på et sovjetisk tilbud om en garantipagt om de baltiske landes sikkerhed og den polsk-tyske pagt forsøgte Sovjet at søge samarbejde mod Tyskland. Sovjet blev optaget i Folkeforbundet efter Italiens og Tysklands udtræden.

At Sovjet var truet af en to-fronts-krig var oplagt, og kom specielt til udtryk med dannelsen af »anti-Kominternpagten« indgået af Tyskland, Japan og Italien i 1936. Og at vestmagterne håbede, at Sovjet og Tyskland ville slide hinanden sønder og sammen, viste sig tydeligt, da den nye Firemagtsforståelse blev etableret i 1938 under Münchenforhandlingerne hvor Tyskland, Italien, Frankrig og England deltog.

Sovjets udenrigspolitik var styret af det mål at holde landet udenfor en evt. krig. Og 30'erne gav meget skiftende muligheder for indgåelse af alliancer. Kominterns politik blev underlagt Sovjets svingende udenrigspolitik og skiftende alliancer, hvilket er baggrunden for Kominterns ekstremt svingende kurs.

Men var der et interessesammenfald mellem det sovjetiske borgerskabs forsvar af Sovjet og den internationale arbejderklasses interesser? Var *klasseindholdet* i Sovjets antifascistiske rolle anderledes end f.eks. Englands?

Sovjets og Kominterns politik overfor fascismen illustrerer både Kominterns underordning og besvarende spørgsmålet.

Ultravenstreperioden 28-34

På Kominterns 6. verdenskongres i 28 forudså man den økonomiske krise. Men hvad Komintern ikke forudså var fascismens fremtrængen. Krisen blev betragtet som en absolut skranke for kapitalens videre udvikling, som uundgåeligt ville kaste arbejderklassen ud i revolutionære kampe. Tyskland blev betragtet som imperialismens svageste led! Den fremvoksende fascisme blev ikke betragtet som væsentlig trods det åbne diktatur i Italien og de mere eller mindre fascistiske regimer i Østeuropa. Dette skal ses i sammenhæng med Kominterns *fascismeforståelse*.

Fascismen:

»Et nødvendigt stadium«

Fascismen blev betragtet som sammenhængende med den kapitalistiske krise, hvor den skærpede klassekamp ville betyde et sammenbrud for det borgerlige demokrati. Alternative regeringsformer kunne opstå, og heriblandt fascismen.

Manuilskiij (lederen af Komintern efter Bukarin) udtrykte endda, at fascismen undertiden var et nødvendigt stadium, som kapitalismen måtte ikke gennemløbe før den gik til grunde. Fascismens klassekarakter blev bestemt som storkapitalistisk, og Komintern skelnede ikke mellem fascismens *klassebasis* og *klasseindhold*, hvorved fascismen som selvstændig massebevægelse undervurderedes.

Der var ikke enighed om denne opfattelse. De italienske kommunister, repræsenteret ved Ercoli (dækningsnavn: Togliatti), fremhævede fascismen som en social bevægelse med basis i småborgerskabet, og pointerede at fascismen først efter magtovertagelsen ville ændre karakter og blive finanskapitalens, storindustriens og godsejernes politiske enhed. De italienske kommunister fremhævede desuden den italienske fascismes kompromisløse politik overfor socialdemokratiet.

Men det var det tyske KPD's fascismeopfattelse, der blev Kominterns. Udviklingen til fascisme ville ifølge KPD ske gradvist. Og i praksis fik opfattelsen den konsekvens, at KPD og Komintern udråbte den ene regering efter den anden som fascistisk før fascismens magtovertagelse i '33. Fascismen ansås kun som en speciel form for en *almen* udvikling af den borgerlige stat. Der skelnedes ikke principielt mellem det borgerlige demokrati og fascisme, hvorfor fascismen kun kunne bekæmpes ved at bekæmpe det borgerlige demokrati. Og eftersom socialdemokratiene stod som det borgerlige demokratis største fortalere, måtte konsekvensen blive, at socialdemokratiene skulle bekæmpes som fascismens hovedstøtte. På det 11. EKKI-plenum i 1931 udtaltes: »... den mest aktive faktor og hjælper i fasciseringen af den kapitalistiske stat ... socialdemokratiet er så at sige rambukken i fasciseringen af Tyskland.« (Thälmann s. 1204 »Die Lage

in Deutschland und die Aufgaben der KPD«).

Den politik må til gengæld siges at have været fascismens magtovertagelse til hjælp! Socialfascismeopfattelsen førte til at enhedslinjen ændredes til den såkaldte »enhedsfront fra neden«, som betød at der ikke kunne rettes henvendelse til de socialdemokratiske ledelser. Komintern opfattede ikke fascismen som særlig vanskelig at afsløre i modsætning til socialdemokratiernes forræderi. Vægten blev derfor lagt på afsløring af de reformistiske og socialfascistiske leders forræderi og en deltagelse i antifascistiske arrangementer og aktioner krævede både et opgør med socialdemokraterne og en støtte til Sovjet.

Fascismens sejr

Det var Hitlers overtagelse af Kanslerposten i 1933 og DNSAP's efterfølgelse valgsejr (44% af stemmerne), som skulle til før KPD gradvist ændrede politik. Og først på Kominterns 7. kongres i '35 formuleredes den nye politik: Enheds- og folkefrontspolitikken. Baggrunden må søges dels i udviklingen i Frankrig, Spanien og Tyskland og dels i Sovjets statslige udenrigspolitik, som på det tidspunkt var præget af forsøgene på at danne en anti-tysk alliance.

I FRANKRIG indledtes i maj '34 et samarbejde mellem SFIO (det franske socialdemokrati) og PCF efter grønt lys fra Sovjet, og en antifascistisk front blev dannet.

Frontens program havde ikke revolutionær karakter, men krævede en række reformer for arbejderklassen samt en opløsning af alle fascistiske organisationer. Programmet havde et defensivt præg og modsatte mobiliseringen i arbejderklassen.

I TYSKLAND ændrede KPD gradvist sin politik overfor SPD og rettede hovedangrebene mod fascismen. En folkefront skulle dannes og målet skulle være etableringen af et socialistisk rådsstyre i Tyskland. Den proletariske enhedsfront skulle være ledende i den antifascistiske front.

Den tyske og den franske politik kom til at afspejle den *dobbelthed* Kominterns vedtagelser om folkefrontspolitikken indeholdt.

Folkefrontspolitikken

Det var bulgareren Dimitrov, som var drivende i formuleringen af Kominterns folkefrontspolitik på den 7. kongres. Fascismen blev anset for den afgørende fjende og adskillelsen mellem det borgerlige demokrati og fascismen blev fremhævet. På baggrund af socialdemokratiernes splittelsespolitik fastholdt man disse partiers arbejde som den væsentligste årsag til fascismens sejr, men samtidig blev nødvendigheden af at skelne mellem venstre- og højre-socialdemokrater betonet.

Disse nyvurderinger dannede grundlaget for en ændring af enhedspolitikken. Den nye enhedspolitik skulle udmøntes i dannelsen af proletariske enhedsfronter, hvor *»forsvaret for arbejderens umiddelbare økonomiske og politiske interesser — arbejderklassens forsvaret mod fascismen«* var dens opgaver. (Dimitrov, *»Fascismen er fjenden«* s. 43). Kampen mod fascismen krævede en omfattende mobilisering og på grundlag af den proletariske enhedsfront skulle den antifascistiske folkefront etableres. Arbejderklassen måtte alliere sig med *»de arbejdende landbrugere og hovedmassen af småborgerskabet i byerne«*. (Dimitrov s. 45).

Kominterns vedtagelse af folkefrontspolitikken var på mange måder en positiv udvikling i den taktiske linje for de kommunistiske partier i de kapitalistiske lande. Fascismen blev set som den afgørende fjende og adskillelsen mellem fascismen og det borgerlige demokrati fremhævedes — en politik, der kunne have været svaret på arbejderklassens defensive situation.

Forskellige fortolkninger

Årsagerne til det politiske linjeskift fremstår imidlertid ikke som et skift på grundlag af en egentlig ændret analyse og en selvkritisk vurdering af tidligere analyser og taktikker. Det udtrykker Kominterns underordning under Sovjets udenrigspolitiske interesser og tendensen til at løse politiske problemer med organisatoriske/taktiske midler.

Folkefrontspolitikken gav imidlertid i kraft af formuleringen mulighed for vide fortolkninger. På den ene

side kan dannelsen af folkefronten og folkefrontsregimer samt — som det hedder — *»arbejderklassens valg mellem fascisme og borgerligt demokrati«* tolkes som, at folkefronten og dermed de kommunistiske partier måtte holde arbejderklassens aktiviteter og propaganda indenfor det borgerlige demokratis rammer. På den anden side betones de kommunistiske partiers selvstændighed og Dimitrov trækker frem, at efterhånden som den antifascistiske front og arbejderklassens enhed styrkes, må den defensive politik udvikles til en offensiv politik massestrejke.

Trods de fornuftige elementer i folkefrontspolitikken lægges her nogle elementer til den senere udviklede anti-monopolistiske strategi. I betoningen af alliancepolitikken mod den finanskapitalistiske del af borgerskabet, som bærere af det fascistiske diktatur, ligger en tendentiell forskydning af det revolutionære subjekt til hele folket. Opfattelsen af folkefrontsregeringsdannelser som en mulig overgangsform til proletariets diktatur er ligeledes en ansats til den senere formulerede strategi.

I praksis blev de kommunistiske partier underlagt det borgerlige demokratis spilleregler og Sovjets alliancer. Folkefrontspolitikken led nederlag. Kun få steder lykkedes det at etablere en antifascistisk front: I Frankrig og Spanien — og begge steder mislykkedes politikken. I Frankrig havde PCF i sin støtte til Folkefrontsregeringen Blum sat en bremse på arbejderklassens strejkekampe og aktiviteter i '35-'36, fordi de truede den franske økonomi. Bremsningen af arbejderklassens aktiviteter på grund af angsten for at sprænge folkefronten var med til at bane vejen for det franske borgerskabs offensiv i 1938, PCF's isolation og afstandtagen fra den franske arbejderklasse kan tages som udtryk for ønsket om ikke at svække Sovjets vigtige alliancepartners forsvarsevne! Ultravenstrelinjens sektariske politik var altså nu afløst af en — i praksis — højrelinje.

Ikke-angrebspagt med Tyskland

Endnu to kovendinger i Kominterns politik som udtryk for Kominterns totale underlæggelse under Sovjets udenrigspolitik skulle til, før ver-

denspartiet blev nedlagt. Første gang ved indgåelse af ikke-angrebspagten og anden gang ved Tysklands angreb på Sovjet.

Kominterns folkefrontspolitik og Sovjets forsøg på at danne en antifascistisk front var sammenfaldende. Men Sovjet lod (pga. vestmagternes afvisning) en dør stå på klem overfor fascisterne. Denne dør blev åbnet på vid gab, da Sovjet i en ekstremt defensiv situation indgik ikke-angrebspagt med Tyskland 23. august '39.

Sovjet var med Münchenaftalen blevet totalt isoleret. Tyskland havde fået frie hænder af vestmagterne og mod øst stillede Japan hærstyrker op ved grænsen til Mongoliet og udvidede samarbejdet med Tyskland og Italien. Ikke-angrebspagten blev fulgt op af en omfattende handelsaftale og sovjetiske leverancer af militære råstoffer til Tyskland. For Sovjet betød pagten, at en fælles imperialistisk front mod landet i første omgang var afværget og landet fik et pusterum til at styrke det militære beredskab.

Med ikke-angrebspagten fulgte en aftale om deling af Østeuropa. Sovjet fik de områder tilbage, som Polen havde erobret i 1920, og fik frit spillerum i Estland, Letland, Litauen og dele af Rumænien. Tyskland angreb Polen, hvilket trak England og Frankrig med i krigen.

Hvad Sovjet vandt i militær henseende tabte det igen i politisk prestige i Vesteuropa. De lokale kommunistiske partier blev nu stillet overfor valget mellem at forsvare Sovjet og ikke-angrebspagten eller at bekæmpe fascismen. Kominterns indordning under Sovjets statslige politik førte til at valget faldt på det første. Komintern ændrede linjen.

England og Frankrig som aggressorer

Folkefrontspolitikken blev forladt, så der igen var overensstemmelse mellem de sovjetiske leders udenrigspolitik og udtalelser og de nationale kommunistiske partiers politik. Tyskland blev ikke længere opfattet som den farligste magt og i 1939 udtalte Molotov:

»I de sidste måneder har begreber som »aggression« og »aggressor« fået et nyt indhold, en ny mening... Når man taler om de

Græske partisaner foran henrettelses-peletonen. Trods appeller kom der ingen hjælp fra Sovjet, da borgerkrigen blussede op efter tyskernes nederlag.

europæiske stormagter, så befinder Tyskland sig i dag i en situation, hvor det stræber efter freden, mens England og Frankrig, der endnu igår satte sig imod aggression, nu er for en fortsættelse af krigen og imod freden.» (Kommunistische Internationale s. 1127, 1130, 1128).

På samme måde udtrykte Dimitrov på EKKI's vegne, at første stadie med Tyskland, Italien og Japan som aggressorer nu var blevet afløst af et nyt stadie, hvor England og Frankrig var de offensive magter. Denne officielle legitimering af ikke-angrebspagten og vurderingen af krigen som »en almindelig imperialistisk krig« betød at Komintern udtalte: »Workers! Don't believe those who wave the flag of national unity!« (Jane Degras »Communist International« bd. 3, s. 449).

Den nye linje betød, at bl.a. PCF i Frankrig, som havde stemt for krigskreditter og ladet sig indrullere i hæren, nu desserterede og opfordrede arbejderne til sabotage og soldaterne til ikke at slås.

Hvorvidt ikke-angrebspagten var udtryk for, at Sovjet virkelig troede

på samarbejde og fred med Tyskland er svært at gisne om. Den sovjetiske legitimering af pagten og det forhold at Den Røde Hær blev alvorligt overrasket ved det tyske angreb i 1941 peger i den retning. Til det krakelerede billede af Sovjet som 30'ernes store antifascistiske kraft hører endvidere det faktum, at Sovjet udrensende stærke selvstændige antifascistiske fronter f.eks. i Polen.

Diskussionen om hvorvidt ikke-angrebspagten var forenelig med en socialistisk udenrigspolitik er ikke relevant her: Sovjet var ikke socialistisk. Pagtens indgåelse var alene udtryk for den sovjetiske ledelses ønske om at sikre det nationale forsvar. Men for de kommunistiske partier i de europæiske lande fik ikke-angrebspagten og linjeskiftet i Komintern katastrofale konsekvenser og betegner således højdepunktet i den sovjetiske statspolitiske hegemoni i Komintern.

Verdenskrigen

Ikke-angrebspagten sluttede brat

med Tysklands angreb på Sovjet 22. juni 1941 og alliancen mellem USA, England og Sovjet blev dannet. Komintern skiftede atter linje og de kommunistiske partier kom Europa over til at udgøre en væsentlig kraft i kampen mod fascismen.

Det var ved Østfronten at krigen blev afgjort og Sovjet bar under hele krigen de største ofre. Alene tabet af menneskeliv er ufatteligt: tyve mill. mennesker — 10 pct. af befolkningen — næsten halvdelen civile, blev dræbt.

Den enorme krigsindsats blev båret af den sovjetiske arbejderklasse og bønderne. Krigen »svejsede« det russiske folk sammen i »den store patriotiske fædrelandskrig«, som var en national forsvarskrig. Det nationale aspekt har i hele den russisk-sovjetiske samfunds historie stået centralt og netop det national-russiske spillede enorm rolle under krigen og efterkrigstidens genopbygningsindsats.

Opsamling

Det står klart, at det 30'erne igennem var Sovjets udenrigspolitiske inter-

esser, der var totalt bestemmende for Kominterns politik. Vi stillede os tidligere spørgsmålet: *Var der et interessesammenfald mellem den sovjetiske statskapitalistklassen og den internationale arbejderklassens interesser i den antifascistiske kamp?*

Der var et *taktisk* interessesammenfald. Men det var ikke i sit klasseindhold anderledes end den taktiske alliance, der ligeledes opstod mellem den europæiske arbejderklasse og de vestlige magter. Såvel Sovjet som de øvrige allierede var nationalt truede af deres imperialistiske konkurrent, og derfor bekæmpede de nazismen. Men alliancen var kun taktisk. *Ingen* af dem ønskede en styrkelse af arbejderklassen som kunne betinge en selvstændig socialistisk udvikling udenfor såvel Sovjets som de vestlige magters greb. Det viser efterkrigsårene til fulde.

Styrkeforholdene ved krigen udgang

Krigens udfald var afgjort med slaget ved Stalingrad, hvor Tyskland led sit største tab. Men krigen resulterede på endnu ikke synligt. Resten af krigsperioden kom for stormagterne til at dreje sig om, at få det bedste udgangspunkt for indflydelse på krigen resultat. Hovedstridsspørgsmålet mellem USA, Sovjet og England var Tysklands fremtid. Hvor skulle de allieredes hære standse? Hvor skulle efterkrigstidens grænser trækkes? Krigsskadeerstatningerne? Hvordan skulle den politiske styreform udformes i de tabende lande? Disse spørgsmål var baggrunden for de konferencer, der blev afholdt fra Casablanca i '43, over Teheran i '44 og Jalta i '45 til den sidste Potsdamkonference i sommeren '45.

På konferencen stod USA og Sovjet ofte sammen — mod England. Det skal forstås på baggrund af, at USA ved slutningen af krigen fremstod som den nye fremstormende stormagt, som havde tendentielt andre interesser end England, der var stormagten på vej ned.

Sovjet opnåede altså under krigen status som en stormagt, der med England og USA dikterede andre landes fremtid og opdelte Europa i interessesfærer ud fra de eksisterende styrkeforhold. Men hvor stærkt stod

krigens sejrherre overfor hinanden ved krigen udgang? Før vi ser på det, skal Kominterns nedlæggelse nævnes.

Komintern nedlægges

Sovjet gik langt i ønsket om at vise sig som en forhandlingspartner de øvrige stormagter kunne stole på. På en og samme tid skulle Sovjet fremvise styrke for at opnå de bedste efterkrigsresultater og ikke virke som en afgørende trussel mod de vestlige kapitalistiske landes samfundssystemer. Det kunne nemlig resultere i en fornyet isolering af Sovjet.

Stalins første begrundelse for at nedlægge Komintern i maj 1943 var da også: *»Det tilbageviser Hitlersterne løgn om at »Moskva» bevidst har til hensigt at intervenere i andre nationers liv og »bolsjevisere» dem. En afslutning er nu blevet gjort på denne løgn.»* (Stalin, interview af Reuter maj 1943, her citeret efter Jane Degras: *»The Communist Internationale»* bd. 3, s. 476).

I Komintern-resolutionen d. 5. maj 1943 om opløsningen af verdensforbundet nævnes en række forskelligheder mellem medlemslandene som begrundelse for nedlæggelsen. Disse forskelle havde imidlertid altid eksisteret i Kominterns levetid. Det står derfor klart, at det var ud fra ønsket om et godt forhold til vestmagterne og fordi Komintern efterhånden var blevet et umuligt organ for udmøntningen af Sovjets udenrigspolitiske interesser, at SUKP's ledelse gjorde en ende på Kominterns historie. Nedlæggelsen afventede end ikke en konference, men efter EKKI's beslutning, blev den senere tiltrådt af de vigtigste sektioner.

USA og Sovjet — de nye stormagter

ENGLAND var en stormagt på vej ned. Krigens ødelæggelser og tæring på ressourcer, der nødvendiggjorde en stor gældsætning, svækkede landet økonomisk. Samtidig kneb det med de ellers så flydende værditilførsler fra kolonierne, bl.a. blev Indien selvstændigt i 47. Heller ikke i Europa kunne England opretholde sin stormagtsstatus, hvilket USAs overtagelse af støtten til det græske borgerskab var et eksempel på. Derfor vendte England sig imod det

økonomisk stærkere USAs krav om frihandel — en politik England hundrede år tidligere selv havde stået for, da det selv var en økonomisk førende magt.

USA gik entydigt styrket ud af krigen. Landet havde ingen krigshandlinger haft på eget territorium og produktionsapparatet var udviklet eksplosivt i kraft af krigen efterspørgsel. Overgangen fra ekstrem rustningsøkonomi til fredøkonomi blev hurtigt gennemført, bl.a. fordi krigen havde givet de amerikanske monopol store profiler, der nu kunne investeres. Krisen og produktionsapparaternes smadring og nedslidning i Europa gav stor efterspørgsel og en gigantisk amerikansk kapitaleksport kom til at præge efterkrigsårene. Militært stod USA samlet som den førende magt og havde demonstreret denne position med atombombesprængningen i Japan. USA rivaliserede om indflydelse med England og krævede »den åbne dørs politik«. USA og Sovjet var således ofte enige (3), men enigheden rakte ikke ud over den fælles angst England og USA nærede for, at venstrekræfterne i Europa med hjælp fra Sovjet skulle styrkes yderligere og forrykke de eksisterende magtforhold.

Venstrekræfterne og de kommunistiske partier stod over hele Europa styrket efter krigen. Men de udnyttede ikke deres og arbejderklassens positioner. Partierne valgte politisk at blive indenfor det borgerlige demokratis rammer, deltog i samlingsregering og administrerede kapitalismen. Kommunisterne hjalp dermed borgerskabet og socialdemokraterne med at konsolidere kapitalismen efter den rystelse krigen og mobiliseringen mod fascismen havde medført. (4)

Interessesfærerne lægges fast

Sovjet var heller ikke interesseret i en selvstændig og socialistisk udvikling i Europa, hvilket ville være ensbetydende med at denne lå uden for Sovjets kontrol. Samtidig anerkendte Sovjet Europas opdeling.

Som stormagt kunne vestmagterne imidlertid frygte Sovjet. Trods de enorme tab, som Sovjet måtte bære under krigen, havde de østlige områder i landet opbygget en høj-

udviklet rustningsindustri. Sovjets væbnede styrker talte 13,5 mill. — den største og stærkeste hær i verden.

Krigen havde medført en vis indre stabilitet og sammenhængskraft, dog ledsaget af arbejderklassens forhåbninger om at efterkrigstiden ville give forbedring af levevilkårene. Udenrigspolitik var Sovjets anseelse voksede kolossalt, hvilket diplomatisk gav sig udtryk i en udvikling fra 26 landes anerkendelse i 1941 til 52 i 1945. Bredt i Europa havde krigsindsatsen vakt stor anseelse og især blandt venstrekræfterne. Endvidere havde Sovjet befriet Østeuropa og Den Røde Hær stod der stadig.

Jugoslavien havde ved egen partisankrig smidt tyskerne ud og taget magten. Samme udvikling i Grækenland blev forpurret af, at først England og siden USA støttede det græske borgerskab. Dette accepterede Sovjet *trods* de græske partisans appel om hjælp, for således at kunne få et godt udgangspunkt for forhandlingerne om Europas opdeling.

Sovjet var altså ved krigens udgang politisk styrket og havde opnået udenrigspolitik at blive anerkendt som en stormagt. Men økonomisk var Sovjet klart USA underlegen og frygtede en ny imperialistisk opmarch, hvorfor spørgsmålet om dannelsen af et sikkerhedsbælte stod centralt. Statskapitalisterne var aktive i tegningen af det nye Europakort, der fra nord til syd betød at den sovjetiske grænse blev rykket vestpå. Polen blev skubbet vestover, således at de tidligere polske ørebredde områder nu vendte tilbage til Sovjet. Men de nøjedes ikke med at tage tilbage. Dele af Finland, Rumænien og Japan blev indlemmet. Selvom disse indlemmelser og dannelsen af det østeuropæiske sikkerhedsbælte var argumenteret ud fra Sovjets behov for sikre grænser, så udtrykte disse handlinger simpel stormagtschauvinistisk politik.

Til gengæld for USAs anerkendelse af Østeuropa som Sovjets interessesfære måtte Sovjet give flere indrømmelser. USAs interesser i Stillehavsområdet blev i de første efterkrigsår ikke anfægtet afgrørende af Sovjet. Sovjets økonomiske støtte til KKP var lille og Sovjet anerkendte Kuomintang-regeringen indtil det endelige magtopgør og opfordrede

KKP til at deltage i regering med Kuomintang under ledelse af Chiang Kai Chek.

Kold krig stormagterne føler hinanden på tænderne

Det venskabelige klima, som stormagtskonferencer var indhyllet i, stivnede umiddelbart efter krigens afslutning, omend modsætningerne mellem krigens allierede først et par år efter stod skarpt. Aftalerne om nyopdelingen af verden var således en erkendelse fra begge magters side af modstandernes styrke: Ingen af dem havde tilliden til, at de på afgørende vis kunne slå modstanderen tilbage, samtidig med at de hver især frygtede og var på vagt overfor den andens forsøg på at udvide indflydelsessfæren.

Det forhold at ingen af magterne på afgørende vis turde udfordre hinanden betød også, at de gensidigt respekterede hinandens politiske udrensninger og nedkæmpelse af modstandere indenfor blokkene. Sovjet lod USA få frie hænder til at knuse arbejderklassen i Grækenland og USA lod Sovjet knuse den ikke-sovjet-orienterede »hjemmehær« i Polen. Usikkerheden og frygten for modstandens styrke var den egentlige årsag til koldkrigshysteriet i såvel øst som vest.

Den kolde krigs alvorligste konflikter kom til udtryk under Berlin-krisen og Koreakrigen. Men samtidig viste disse konflikter, at ingen af stormagterne var indstillet på at ændre på krigens inddelinger gennem konfrontationer.

USAs vigtigste »våben« blev Marshallhjælpens massive økonomiske støtte til de vesteuropæiske lande. Til Marshallpengene knyttedes politiske betingelser som f.eks. ingen kommunistisk deltagelse i regering, støtte til USAs udenrigspolitik og forbud mod eksport til Sovjet. Den amerikanske imperialismes mål i koldkrigsårene var ikke en egentlig konfrontation med den sovjetiske blok, men at konsolidere kapitalismen i Vesteuropa, opruste Tyskland og lægge en base-ring om Sovjet og Kina. Europa skulle gøres økonomisk politisk og militært afhængigt af USA.

SOVJET konsoliderede sin indfly-

delse i de østeuropæiske lande. Gennem krigsskadeerstatningerne leveredes kapital, råstoffer og hele produktionsanlæg til den sovjetiske genopbygning af økonomien. Revolutionen i Kina sluttede verdens folkerigeste stat til den sovjetiske blok og i '49 oprettedes COMECON med det mål at samordne og foretage en arbejdsdeling mellem de østeuropæiske lande.

Kominformlinjen

Den skærpede linje fra de vestlige magters side medførte en politisk kursændring i den sovjetiske udenrigspolitik — specielt overfor Europa, USAs interesseområde. Sovjet lagde en tilsyneladende »hård« linje i forsøget på at få amerikanerne til at acceptere indflydelsessfærerne. Målet var at standse den amerikanske offensiv og give Sovjet tid til at indhente USAs militære forspring på A-våbenområdet.

Kominform blev dannet i september 1947 som en koordinering på lavere niveau end Komintern havde været. Det var langt fra alle kommunistiske partier, der var tilsluttet — kun SUKP og partierne fra Tjekkoslovakiet, Ungarn, Rumænien, Bulgarien, Jugoslavien, Japan, Italien og Frankrig (de to største vesteuropæiske partier).

Kominforms og Sovjets politik blev indtil Stalins død i '53 præget af *to-lejr-opfattelsen*: Verden var efter krigen blevet opdelt i to lejre — den imperialistiske og antidemokratiske og den antiimperialistiske og demokratiske. To-lejr-politikken åbnede ingen muligheder for at stater og antikoloniale kræfter kunne placeres mellem disse to blokke af stater. Sovjet betragtede derfor med stor mistillid såvel de koloniale selvstændighedsbevægelser som de nye selvstændige stater, der fulgte i krigens kølvand. Gandhi blev udbrutt som imperialistklak, Ægyptens Nasser og hans allierede »en reaktionær gruppe af officerer i alliance med USA« osv. Kolonilandene var ikke blevet opdelt mellem krigens sejrere magter. Modsatningerne mellem USA og England gav derimod de antikoloniale kræfter et vist spillerum.

Sovjet begynder først i midten af 50'erne at deltage i kampen med USA om økonomisk, politisk og

militær indflydelse i 3. verden. En ændring foranlediget dels af, at de tidligere imperialistiske stormagter

England, Frankrig og Portugal mistet grebet om deres kolonier og dels af at Sovjet i 50'erne bliver tvunget

ud på verdensmarkedet for at fastholde den industrielle produktion igennem råvare- og teknologimport.

Omstilling til stormagt

Allerede fra '51-'52 begyndte der at fremkomme røster fra såvel de sovjetiske statskapitalister som ledende forskerlag om, at Sovjet måtte udvide handelsrelationerne til omverdenen og især til den 3. verden. Men en egentlig ændring af den udenrigspolitiske linje skete først efter Stalins død.

To-lejr-opfattelsen og Kominformlinjen — *»de der ikke er med os er imod os«* — viste sig at være et for unuanceret verdensbillede for de sovjetiske ledere og de lokale kommunistpartier. Den manglende forståelse for muligheden af at knytte forbindelser af mere strategisk karakter med lande, der ikke nødvendigvis var opbygget efter Sovjetmodellen og udvikle venskabelige og handelsmæssige forbindelser til de kapitalistiske lande blokerede for, at Sovjet kunne omstilles til stormagt. Landet kunne ikke gøre sig gældende overfor 3. verdenslandene i væsentligt omfang, og politikken blokerede for, at Sovjet kunne få indfriet de behov den interne økonomiske situation stillede.

Halvtredserne blev det tiår, hvor sovjetsamfundet omstilledes. Produktionen havde de sidste ca. 25 år været præget af en *ekstensiv* vækst. Det var nu ikke længere muligt at suge flere ubrugte reserver ud af samfundet. Den forcerede industrialisering havde drænet ressourcerne og krigen havde fjernet det sidste grundlag for en arbejdskraftreserve. Den sværindustrielle opbygning igennem den ekstensive akkumulationsmodel havde nået et punkt, hvor de øvrige sektorer i samfundet måtte udvikles for at få en sammenhængende produktionsstruktur.

Den ekstensive akkumulation medførte, at der skete en overakkumulation i sværindustrien og at de øvrige sektorer ikke kunne levere input eller aftage varerne. Denne ekstremt usammenhængende produktionsstruktur havde eksisteret allerede i 30'erne og 40'erne i kraft af

den store krigsindustri og sænkningen af arbejdernes og bøndernes levevilkår. Men efter de første år efter 2. verdenskrig hvor økonomien kørte videre efter samme model, begyndte den industrielle vækstrate at falde voldsomt.

En ændring var nødvendig for at højne produktiviteten. Den sovjetiske industri måtte omstilles til en *intensiv* akkumulation. Den teknisk-økonomiske organisering af produktionen blev mere kompliceret og krævede derfor en ændring og ophævelse af dele af de tvangsmæssige og terroragtige undertrykkelsesmekanismer, der havde kendetegnet Stalinperioden. Omstillingen af produktionen krævede samtidig tilførsel (in put) af nye ressourcer (især råvarer og teknologi) for at højne produktiviteten og sænke omkostningerne — ligeledes i takt med at Sovjet tvinges ud på verdensmarkedet med sovjetiske produkter. Import af konsumvarer blev ligeledes i højere grad nødvendig for at imødekomme arbejderklassens øgede krav til forbrugsmulighederne. Orienteringen mod verdensmarkedet må desuden ses i sammenhæng med, at de sovjetiske statskapitalister måtte lempe udbytningen af den østeuropæiske arbejderklasse efter opstanden i Østtyskland i '53, Polen i '56 og Ungarn i '56. Endelig må det fremhæves at efterhånden som koldkrigen lempes, bliver det også muligt for Sovjet at øge det økonomiske samkvem med vesten.

En ny udenrigspolitisk linje måtte formuleres, modsvarende de behov den sovjetiske økonomi havde for øget økonomisk samkvem med Vesten og for at kunne øge tilgangen til økonomiske ressourcer og politisk indflydelse i 3. verden.

Gradvis ændring af den sovjetiske udenrigspolitik

Forud for den egentlige teoretiske

ændring af udenrigspolitikken på den 20. partikongres i '56, ændrede Sovjet sin politik gradvist overfor omverden.

I årene '53-'54 skete der den omtalte lempelse af udbytningen af Østeuropa. En udvikling der blev fortsat efter '56. I '54 skete genforeningen med Jugoslavien. Tito var ikke længere »slagter-Tito«, men en ven, der var blevet bagvasket af Stalin og Beria. Det genoprettede forhold til Tito var guld værd for Sovjet, idet Tito som alliancefri statsleder havde en høj stjerne i den 3. verden. Og netop overfor den 3. verden indledte Sovjet en charmeoffensiv.

I 1955 rejste Krustjov og Bulganin på charmetur til Indien, Burma og Afghanistan. De tættere forbindelser mellem staterne øgede Sovjets popularitet, der desuden udsprang af mange afrikanske statslederes og nationale befrielsesbevægelers beundring over, at et så økonomisk tilbagestående samfund siden 1917 var omdannet til en økonomisk stormagt. Omvurderingen af de nydannede stater i den 3. verden, ledere, regeringer og partier kom også til udtryk ved Khrustjovs støtte til Bandungkonferencens neutralitetspolitik. De nye stater kunne altså spille en selvstændig og progressiv rolle i kampen mod imperialismen (læs USA).

Fredelig sameksistens som Sovjets stormagtsteori

I forlængelse af den faktiske ændring af Sovjets udenrigspolitik vedtages teorien om fredelig sameksistens. Teorien har op til idag været den teoretisk-ideologiske ramme om Sovjets verdensbillede og konkrete aktiviteter.

Teorien indeholder 4 hovedpunkter:

- ☐ Fredelig sameksistens og fredelig systemkonkurrence mellem kapitalisme og socialisme
- ☐ Krigens undgængelighed og faren ved lokale krige
- ☐ Fredelig overgang til socialisme
- ☐ Den 3. verden som fredszone.

Fredelig sameksistens og fredelig systemkonkurrence

I modsætning til den tidligere opfattelse af kapitalisme og socialisme som to uforenelige systemer, formuleredes nu teorien om, at kapitalisme og socialisme kan eksistere fredeligt side om side uden at antaste hinandens eksistens. Den militære kamp skulle afløses af økonomisk kappestrid og fredelig systemkonkurrence. Den økonomiske udvikling i Sovjet og Østeuropa blev anset for afgørende. Dermed kunne den 3. verdens folk via eksemplets magt vindes for socialismen. Den selvstændige kamp mod imperialismen eller borgerskabet havde derfor ingen væsentlig betydning i den sovjetiske forståelse.

Khrustjov sagde på den 20. partikongres: *»Vores overbevisning om socialismens sejr er baseret på den kendsgerning, at den socialistiske produktionsmåde fremviser afgørende fordele frem for den kapitalistiske produktionsmåde. Vi tror at alle jordens arbejdende folk vil slå ind på kampen for et socialistisk samfund, så snart de er blevet overbeviste om de fordele som kommunismen bringer.«* (Khrustjovs tale på 20. kongres. Her citeres efter F.D. Kohler *»Soviet strategy for the seventies«*).

Krigens undgængelighed og faren ved lokale krige

Baggrunden for at konkurransen mellem det kapitalistiske og det socialistiske system nu kunne tage den fredelige systemkonkurrences form er tesen om, at krigen kunne undgås igennem samarbejde mellem USA og Sovjet. Et klart brud på Lenins imperialismeteori og kineserne fremførte da også specielt på dette punkt en voldsom kritik.

Opfattelsen af krigens undgængelighed medførte en afstandtagen fra lokale krige for såvidt disse kunne medføre modsætninger mellem Sovjet og USA. Khrustjov anførte, at tilstedeværelsen af A-våben ændrede

linjen overfor lokale konflikter — også den 3. verdens antiimperialiske kampe.

De kunne tænde en steppebrand og udløse det atomare ragnarok. Derfor måtte de undgås. Khrustjov foreslog at Sovjet og USA i fællesskab skulle optræde som verdens politibetjente og dermed undgå, at lokale konflikter fik frit løb. Khrustjov sagde: *»Vi (Sovjet og USA: min anm.) er de stærkeste lande i verden og hvis vi forener os for fred kan der ikke opstå nogen krig. Således at hvis nogen galning ønsker krig, behøver vi kun at pege fingre ad ham for at få ham stoppet.«* (citeret efter I. Birthshall: *Workers against the monolith* s. 85).

Den fredelige systemkonkurrence og opfattelsen af faren ved lokale krige betød, at de lokale kommunistiske partiers rolle blev mindre betydningsfuld. Det var nu A-bomben og ikke de lokale kommunistiske partier, der sikrede freden. Den sovjetiske ledelse krævede, at de vesteuropæiske kommunistiske partier skulle neddæmpe kritikken af socialdemokratiene og socialisterne i Syd-europa. Eksempelvis var Suslov gæstetaler på PCF's kongres i '56, hvor han opfordrede kommunisterne til at dæmpe kritikken af socialisterne, selvom disse aktivt støttede den franske stats bekæmpelse af den algeriske befrielseskrig. PCF støttede derfor ikke kampen før meget sent og da var støtten endda sparsom. En yderligere understregning af de kommunistiske partiers mindre betydning for Sovjet var, at Kominform blev opløst.

De kommunistiske partiers moderationslinje var årsag til, at socialdemokratismen de følgende år udvikledes kraftigt. Eurokommunismen blev blot den yderste konsekvens af denne linje. En konsekvens som den sovjetiske ledelse ikke var parat til at tage, fordi det trods alt ikke var betydningsløst, hvilken kontrol de havde og hvilken støtte de lokale kommunistiske partier kunne yde Sovjet.

Fredelig parlamentarisk overgang til socialismen

Den tredje hovedtese var, at socialismen i lande med parlamentarisk tradition kunne opnås ad parlamentarisk vej og opbygges ved hjælp af det borgerlige statsapparat.

De lande Sovjet tilsigter den fredelige overgangs vej er de vesteuropæiske. Den nye politik tjente således på den ene side en beroligende funktion overfor USA, og på den anden side rettede de vesteuropæiske kommunistpartiers aktiviteter ind på en alliance med socialdemokratiene. En linje der senere udmøntes mere præcist i den anti-monopolistiske strategi.

Dét, at Sovjet nu støttede muligheden af og tilskyndede fredelig overgang til socialisme, var ikke ensbetydende med, at Sovjet opgav væbnet magtovertagelse, væbnet oprør, kup eller endog bevæbning af arbejderklassen. Det er vigtigt at slå fast, at der findes et utal af former for erobring af den politiske magt uden at denne grundlæggende antaster denne magts karakter, som udtryk for en bestemt produktionsmåde.

3. verden som fredszone

Som et opgør med Kominforms tolejr-opfattelse blev teorien om den 3. verden som fredszone formuleret. Siden 2. verdenskrig var der ifølge den sovjetiske ledelse, fremkommet et mellemliggende lag af stater, der havde opnået selvstændighed eller forsøgte at løsrive sig fra imperialismen. Fælles for dem var, at de søgte neutralitet i konflikten mellem USA og Sovjet og dermed var potentielle allierede for Sovjet. Grunden til den nye opfattelse af statsledere, militær og intelligensia i de nye selvstændige stater som værende revolutionære, så fremt de satsede på statslig udvikling af økonomien, blev hermed lagt.

Først i begyndelsen af 60'erne udvikledes indenfor rammerne af fredelig sameksistens-politikken en egentlig teori om den 3. verden: Teorien om den ikke-kapitalistiske udviklingsvej og om international socialistisk arbejdsdeling.

Opsamling på fredelig sameksistens-politikken

FOR DET FØRSTE at i og med at Sovjet forsøger at udvide sit økonomiske og politiske råderum må hovedparten af den revolutionære retorik, som statskapitalisterne havde betjent sig af i 30'erne og 40'erne opgives.

FOR DET ANDET viser den nye politik, at Sovjet overfor USA stod

såvel økonomisk som militært underlegent og derfor havde brug for at anslå mildere toner. Teorien er derfor både udtryk for Sovjets styrke og en udstrakt hånd til USA om nedtoning af koldkrigen, hvis hovedindhold havde været at stormagterne følte hinanden på tænderne og gensidigt erkendte hinandens styrke som for afgørende til at nogen af parterne for alvor turde antaste hinandens indflydelse.

FOR DET TREDJE er teorien udtryk for en nedprioritering af den »kommunistiske verdensbevægelse«s rolle i forsvaret af Sovjet. Det var nu istedet »bomben« og dermed Sovjets egen militære styrke, der garanterede Sovjets national-statslige overlevelse.

FOR DET FJERDE er det vigtigt, at teorien ikke står i modsætning til klasse-mæssige omstruktureringer. Sovjet har fortsat interesse i en statskapitalistisk organisering af økonomien i andre lande, blot der ikke udvikles for stærke proletariske og socialistiske bevægelser, der enten skader forholdet til USA eller ligger udenfor Sovjets kontrol. Den sovjetiske udenrigspolitik bliver derfor også at bremse konflikter i den 3. verden igennem tilskyndelse til kompromis med USA-imperialismen, som f.eks. i Vietnam og Angola (5).

SAMLET SET er ændringen i den udenrigspolitiske linje til den fredelige sameksistens' politik materielt begrundet i Sovjets behov for at åbne

økonomien ud mod verdensmarkedet og udvide de økonomiske og politiske forbindelser til specielt den 3. verden. Hvordan disse økonomiske og politiske relationer har udviklet sig op igennem 60'erne og 70'erne vil jeg vende tilbage til i en senere artikel.

Charmeoffensiven efter 20. partikongres

Den charmeoffensiv, der var indledt før partikongressen i 56 og formuleringen af den nye verdensforståelse, blev yderligere udbygget.

Sovjet gik mere aktivt ind i konflikter i den 3. verden og støttede den ene part eller fremsatte løsningsforslag. Sovjet støttede således Ægypten under Suez-krisen i '56, og ydede efter krigen landet støtte til genopbygningen af hæren. Store kreditter blev givet til lande, der vendte sig til Sovjet om hjælp. Indonesien fik f.eks. i '56 en kredit på 100 mill. dollar.

Generelt kan perioden ikke betegnes som en tid, hvor Sovjet søgte direkte økonomisk udbytte af samhandelen og bistanden til den 3. verden. Sovjets initiativer var præget af forsøg på at udvide gruppen af venligtsindede stater gennem bistand og i forlængelse heraf øge indflydelsen på bekostning af USA. Således støttede Sovjet bygningen af Aswan-dæmningen og af Bilai-stålværkerne i Indien. Projekter som USA havde afslået at støtte. Ligele-

des støttede Sovjet Guinea massivt efter at USA havde afslået. I 1960 var Guineas importdel fra Østeuropa således 44,2% af den samlede import, og Sovjet gav i årene '50-'60 kreditter på henholdsvis 35 mill. dollar og 21,5 mill. dollar. (A.J. Klingenhofers i Kanet: The Soviet Union and the developing nations« s. 54).

Selvom der ikke kan herske tvivl om, at Sovjet i 50'ernes sidste halvdel fik en væsentlig popularitet og indflydelse i den 3. verden, var fremgangen ikke på højde med de forventninger, statskapitalisterne havde haft. Fra 1959 til '61 sker der således et mindre tilbagefald til de gamle positioner om opbyggelse af lokale kommunistiske partier i den 3. verden og mindre tiltro til de nationale ledere og antikoloniale bevægelser. En tilbagegang der ikke var noget skift, men nærmere en tænkepause for Sovjet til at stramme politikken over for den 3. verden.

I ly af fredelig sameksistenspolitikken og venstrekræfternes »fredning« af Sovjet, voksede landet økonomisk og militært til en supermagt på linje med USA. I 60'erne og 70'erne fortsattes den fredelige sameksistens politik med respekt for opdelingen i Europa, men dækkende over et vanvittigt rustningskapløb og en kamp om interesseområder i den 3. verden.

NOTER:

- 1.) Der vil som sagt ikke blive argumenteret for dette brud med det socialistiske udviklingspotentiale i slutningen af 20'erne. Men jeg kan henvise til oplæg om udviklingsmodeldiskussionerne i SUKP i 20'erne, industrialiseringen og landbrugets udvikling skrevet af B.B., AGL, SJ, MK til Sovjetseminar 1981 afholdt af KAP. Oplæggene vil i omarbejdet form blive bragt i et senere nummer af KT.
- 2.) I behandlingen af Sovjets udenrigspolitik i 20'erne vil jeg komme ind på både Sovjets statslige udenrigspolitik og Komintern. At Komintern er vægtaget så højt er primært udtryk for, at Sovjet trods ihærdige forsøg ikke har held med etableringen af mellemstatslige forbindelser.
- 3.) Modsætningsforholdet mellem USA og England skyldtes primært, at

USA ønskede det engelske kolonieredømme opløst eller mulighed for frihandel med kolonierne i ønsket om selv at blive den førende økonomiske magt.

Uenighederne var f.eks. omkring zoneinddelingen af Tyskland, om vestfronten og forskellig grad af eftergivenhed overfor Sovjet angående Østeuropa, hvor specielt England havde interesse.

- 4.) Som eksempel på de kommunistiske partiers forsoningspolitik i efterkrigsårene i Europa kan nævnes Frankrig. Her stod venstrekræfterne – herunder PCF – stærkt. PCF var ved valget i 45 det største parti. Trods en kraftig mobilisering i arbejderklassen og store strejkebølger, der kulminerede i 1947 valgte PCF en politik, der entydigt rettede sig mod den franske økonomis genrejsning: Arbejderklassens vigtigste opgave var en forøgelse af produktionen. Lønkrav, forbedrede arbejdsforhold og

lignende skulle underlægges »slaget om produktionen«. For en uddybning se f.eks. Socialismens historie bd. 3, s. 59-63 af Benito Scocozza og Politisk Revy nr. 314.

- 5.) Sovjets økonomiske støtte til Vietnamns befrielseskrig var under befrielseskrigen svingende i takt med Sovjets uenigheder med den vietnamske befrielsesbevægelse. I 1963 faldt Sovjets støtte idet Sovjet ønskede en forhandlingsløsning med USA, mens partisan-krigen var blevet genoptaget i Syd-Vietnam, og Nord-Vietnam fastholdt den væbnede kamps nødvendighed. I 1965 forsøgte Sovjet igen at presse Vietnam til en forhandlingsløsning, hvilket gentages i 73, hvor Sovjet får presset Nord-Vietnam til en våbenhvileaftale med USA (Pariser-aftalen) (Kanet: »The Soviet Union and the developing nations« s. 88).

Den tredje verden - ,hovedkraft'

PÅ DEN VESTLIGE del af den indonesiske ø Java ligger byen Bandung. Det er ikke byens millionstore befolkning, som har gjort dens navn kendt, men derimod den konference, der blev afholdt i den i 1955. Der mødtes i april måned repræsentanter fra 29 lande, som havde vundet sin formelle selvstændighed i forbindelse med kolonisystemets opløsning efter Anden Verdenskrig. Blandt mødets drivende kræfter var Indiens premierminister Jawaharlal Nehru og Kinas Zhou Enlai.

Det var på denne konference, at man vedtog de senere så berømte fem principper for fredelig sameksistens mellem landene, og det var samme sted, at man afviste at blive en del af USAs kolde krig mod Sovjetunionen. Ikke fordi man erklærede sin støtte til Sovjet, men fordi man ikke ville acceptere at blive brikker i konfrontationen mellem USA og Sovjet. De 29 repræsentanter fra Den Tredje Verden ville udforme en politik baseret på egne problemer og egne krav, vel vidende at Den Tredje Verden stod i en særegen position efter århundreders kolonial udbytning.

SIDEN HAR DER været mange eksempler på Den Tredje Verdens forsøg på at samle sig om at formulere en fælles politik over for de såvel mindre imperialistiske lande, som over for det imperialistiske systems giganter: USA og Sovjetunionen. Disse eksempler findes dels i forsøg på at lave en koordinering blandt producenterne af forskellige råvarer, dels i regionale sammenslutninger i Den Tredje Verden, og i tilbagevendende møder i den alliancefri bevægelse. I betragtning af at det er blandt de vestlige industrialiserede lande, at staterne i Den Tredje Verden kan finde sine tidligere kolonimagter, og i betragtning af, at disse fortsat spiller en væsentlig rolle for de tidligere koloniøkonomiske udvikling, så er det ikke overraskende, at møder i den alliancefri bevægelse har brugt nok så meget berettiget krudt på at bekæmpe netop de tidligere koloniherrer på den vestlige halvkugle. Denne vægtning kunne bevægelsens første år styrkes af at man jo med egne øjne kunne se, hvordan Sovjet aktivt støttede nogle af Den Tredje Verdens opgør ikke mindst med USA. Uanset hvad man måtte mene om de sovjetiske hensigter med denne assistance, så kunne den give indtryk af, at man her havde at gøre med en allieret.

Men på trods af at man prioriterede kritikken af vesten, specielt USA, så kom Sovjet ikke til at indtage rollen som allieret. I begyndelsen af 1970'erne gjorde Sovjet ellers et forsøg på at opnå en sådan status. Ved de alliancefri landes topmøde i Alger i 1973 skrev Leonid Bresjnev til værtsnationen, at Sovjet syntes man skulle opgive denne

Af: MORTEN MEISNER

Stemmefordelingen i FN i 1980:

Lande som støtter Sovjets invasion af Afghanistan.

Lande som ikke stemmer for en sovjetisk tilbagetrækning fra Afghanistan.

Lande som stemmer imod Sovjets invasion.

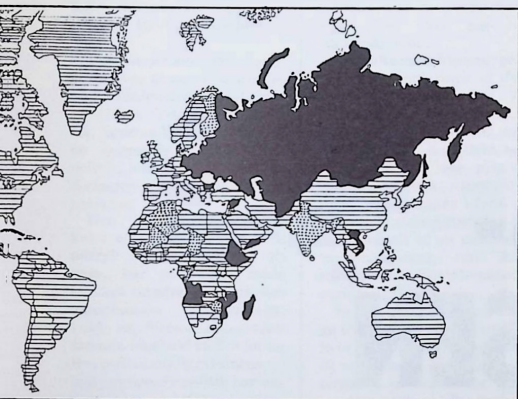

skelnen mellem 'rige og fattige' nationer, og i stedet foreslog han en opdeling i 'fremskridtets og fredens kræfter' på den ene side, og 'kolonialismens og reaktionens kræfter' på den anden side. Algeriet svarede, at det ikke nødvendigvis havde sammenfaldende interesser med Sovjetunionen på alle spørgsmål, og kritiserede bl.a. den sovjetiske flådeopbygning i Middelhavet.

MEN DETTE HØFLIGE afslag på at blive bondekammerat med Sovjet blev ikke startskuddet på en mere åbenlys kritisk vurdering af Sovjets rolle. Tværtimod, kunne man fristes til at sige, efter at det først i 1979, og senest i foråret 1983, var hhv. Cuba og Indien, som var værtsnationer for den alliancefri bevægelses topmøder. Selv om man tilstræber en eller anden 'gæen-på-omgang' ved udpegningen af værtsnationer for disse møder — og dermed formandsposten for bevægelsen — så er det alligevel et politisk valg der træffes. Det afsløredes bl.a. da man i Indien i foråret måtte opgive at finde det kommende mødested, på grund af stridigheder affødt af krigen mellem Iran og Iraq.

Derudover, så har den seneste resolution fra topmødet i New Delhi også afsløret, at der tales med andre store bogstaver når USA er til diskussion, end når sovjetisk udenrigspolitik bliver debatteret. Således veg forsamlings tilbaget for at nævne hvilket land, der havde tropper i Afghanistan, men krævede blot, at alle udenlandske tropper skulle forlade landet! Og helt

en antiimperialistisk i opløsning?

ekstremt var også beslutningen i New Delhi om at fastholde beslutningen fra forrige møde i Cuba, om at Kampuchea ikke skulle repræsenteres ved konferencen. Man kunne simpelthen ikke blive enige om at afvise den vietnamesisk-sovjetiske marionetregering i Kampuchea. På trods af at det ikke mindst er landene i Den Tredje Verden, som har givet den sovjetiske politik alvorlige nederlag i FN i såvel spørgsmålet om Afghanistan som Vietnams besættelse af Kampuchea, så lykkedes det altså det afgæede cubanske formandsskab og det nye indiske i fællesskab at afværge alt for åbne nederlag til Sovjetunionen. Og det netop i de alliancefris eget forum, i en forsamling af lande som alle har måttet kæmpe sig fri af stormagters invasioner og besættelser!

BETYDER DET AT Den Tredje Verden i virkeligheden er ved at gå i opløsning som politisk kraft mod supermagterne og indblanding fra deres agenter? Betyder det at Den Tredje Verdens rolle som hovedkraft i kampen mod imperialismen er på retur? Nej, det betyder det på ingen måde. Tværtimod, så ser vi at det netop er i Den Tredje Verden, at der gribes til våben, når USA og Sovjet forsøger at sætte sig på andre nationer: Afghanistan, Kampuchea, Nicaragua, El Salvador, Eritrea har inden for de aller seneste år nået avisernes forsider, som eksempler på den beslutsomhed hvormed folkelige bevægelser i Den Tredje Verden forsøger at holde supermagterne væk. Når Den Tredje Verden indtager rollen som hovedkraft i kampen mod supermagterne, så

hænger det sammen med at hovedtendensen i disse lande er et forsvar for den nyligt vundne frihed. Det er et forsvar som grundlæggende strider imod supermagternes interesse i at indfange landene i den globale strid mellem øst og vest. Det karakteristiske for Den Tredje Verden er jo netop, at der finder vi ikke den fastlåste opdeling i USA- og Sovjetloyale, som vi kender i Europa og som har været urokkelig siden Anden Verdenskrig.

MEN HVORDAN KAN det være, at man ikke ser de klare anti-imperialistiske manifestationer i FN gentaget på de alliancefri landes møder? Det skyldes at den situation vedtagelserne på hhv. topmøderne og i FN træffes i er forskellig. Forskellen består først og fremmest i at topmøderne skal munde ud i beslutningen om et slutdokument, vedtaget i énstemmighed. Dette krav indebærer, at de enkelte lande skal prioritere deres kritik af Sovjet i forhold til andre synspunkter, som de gerne vil have med i slutdokumentet. Og slutdokumentet fra New Delhi viser altså, at landene, som i FN med stort flertal protesterer mod den sovjetiske politik, ved topmøderne viger tilbage for at give denne protest første-prioritet, af hensyn til bevægelsens sammenhold. Når lande som Indien, Cuba og Etiopien f.eks. står stejlt på at hindre en åben kritik af Sovjetunionen, så viger topmødet tilbage, for at hindre en splittelse. Men kan landene stemme frit, som i FN, så tager de fleste afstand fra Sovjets imperialistiske udenrigspolitik. Med andre ord: Hvad topmøderes resolutionerne afspejler er, at landene i Den Tredje Verden endnu ikke vurderer Sovjetunionen på linje med USA — den sovjetiske trussel anses for at være fjernere end den amerikanske. Selv om en sådan vurdering åbner op for farlige illusioner, så indebærer den altså ikke en accept af invasionen af Afghanistan og besættelsen af Kampuchea.

DER ER INGEN ANDRE stater end USA og Sovjet, som har ressourcer til at tage kampen op om kontrollen med Den Tredje Verden. Derfor er det vigtigt at Den Tredje Verden — omend i to forskellige fora — manifesterer en så tydelig tendens til at afvise såvel amerikansk som sovjetisk imperialisme. At der er en række lande, også i Den Tredje Verden, som i dagligdagen selv spiller supermagternes spil er indiskutabelt, men tørre afstemningstal viser, at det ikke er hovedtendensen.

En fast opdeling af Den Tredje Verden mellem supermagterne, a la den europæiske model, har uhyre vanskelige kår — Gud ske lovl!

Vi bringer på disse sider det dokument, der blev vedtaget på KAPs fredspolitiske konference d. 9.-10. april 1983.

Der er tradition for, at partier med interesse i fredskamp vedtager punkter. Socialdemokratiet har sit 10-punkts-program. Samarbejdskomiteen/DKP har et 14-punkts-program. I KAP har vi nøjedes med 8 punkter — til gengæld er de nok så klare og anviser en vej for fredsarbejdet som på samme tid kan dæmme op for supermagternes krigsforberedel-

ser og styrke den antiimperialistiske kamp både i Danmark og internationalt.

Med vedtagelsen af »KAP og fredsbevægelsen« har partiet fået et solidt fundament for at styrke det fredspolitiske arbejde. Konferencen vedtog samtidig at pålægge partiets ledelse at arbejde videre med at udmønte de overordnede synspunkter i en konkret taktik og at øge partiets indsats i fredsarbejdet — både i form af en forstærket opbakning bag Nej til Atomvåbens aktiviteter og en kraftigere selvstændig markering.

KAP OG FREDS- BEVÆGELSEN

Angsten for en altdrægtende kernevåbenkrig har i de senere år givet kampen for freden et stort opsving i store dele af verden.

Den umiddelbare baggrund for den voksende tilslutning til fredsbevægelsen i Europa har været udstationeringen og truslen om yderligere udstationering af kernevåben på det europæiske kontinent. Det er imidlertid kun i Vesteuropa, at det er muligt at organisere statsafhængige, selvstændige fredsorganisationer. I Sovjetunionen og Østeuropa er noget sådant umuligt.

Denne ulighed må med nødvendighed præge diskussionen om fredskampen, eftersom det er begge supermagter, der er ansvarlige for den forsiggående oprustning. Skal den fælleseuropæiske fredskamp give sikre og varige resultater, må den rette sig mod begge supermagters oprustning, og fredsorganisationerne må

derfor være i stand til at fungere i hele Europa ud fra dette perspektiv.

Kravet om, at der skabes betingelser for, at der kan organiseres selvstændige fredsorganisationer i Østeuropa, er derfor et uomgængeligt krav. Men mulighederne for, at kravet kan kæmpes igennem til sejr, er små.

Vanskelighederne omkring udviklingen af en selvstændig fredsbevægelse i Østeuropa er imidlertid kun ét aspekt af den vesteuropæiske fredsbevægelses nødvendige kamp mod begge supermagters oprustning og krigstruende politik.

Skal denne kamp føres igennem, må den vesteuropæiske fredsbevægelse også i Vesteuropa selv forhindre, at den objektivt og/eller subjektivt kommer til at virke på en sådan måde, at kun USAs imperialistiske politik og oprustning angribes, mens den sovjetiske supermagt fredes.

En forudsætning for, at

dette skal lykkes, er, at kraverne om nedrustning rettes til begge supermagter. Og en anden forudsætning er, at fredsbevægelserne klart og utvetydigt afgrænser sig fra de Moskva-»kommunistiske« freds-dækorganisationer og klart og utvetydigt siger nej til et samarbejde med de statsdirigerede fredsorganisationer i Sovjetunionen og Østeuropa.

Det er forståeligt, at kernevåbenoprustningen i særlig grad påkalder sig opmærksomheden. For første gang i menneskehedens historie er det teknisk muligt at udrydde alt liv på jorden.

Men netop fordi dette perspektiv findes, er det nødvendigt, mere end nogensinde, at gøre sig krigens og oprustningens årsager klart. Kernevåbenene er et middel for de imperialistiske supermagter, som først og fremmest bruges i bestræbelserne på at vinde verdensherredømmet gennem indbyrdes

rivalisering og gennem undertrykkelsen af og afpresningspolitik over for folkene i de mellemstore og små lande.

Den nuværende politiske kamp omkring de europæiske mellemdistancerakterter skal ses i dette lys. Europa er brændpunktet i rivaliseringen mellem supermagterne. Europa er fortsat det vigtigste økonomiske knudepunkt uden for supermagterne selv. Den af supermagterne, der behersker Europa, først og fremmest Vesteuropa, står stærkt i rivaliseringen med den anden supermagt.

Politisk og militært har USA siden Anden Verdenskrig været den dominerende supermagt i Vesteuropa. Men siden USAs nederlag i Indokina er USAs stilling gradvist blevet svækket. Hvortil kommer, at den økonomiske krise i den vestkapitalistiske verden har skærpet modsætningerne mellem Vesteuropa og USA.

Sovjetunionen har i løbet

af -50'erne, -60'erne og -70'erne konsolideret sig som en ung opadstræbende supermagt i offensiven. De synlige resultater af denne oprustning har vist sig gennem invasionerne i Ungarn, Tjekkoslovakiet og Afghanistan samt en ekstremt fascistisk undertrykkelse af arbejderklassen og folkene i de østeuropæiske stater.

At karakterisere den sovjetiske oprustning som blotte forsvarsforanstaltninger overfor USA er derfor ... løgn.

Den sovjetiske oprustning er, udover at den i kølvandet på 2. Verdenskrig var et svar på USAs inddæmningspolitik, ligesom USAs udtryk for en aggressiv imperialistisk politik, hvis formål er at underlægge sig verdens folk og nationer.

Den relative svækkelse af USA, som kom til udtryk i nederlaget i Vietnam, har på ingen måde trukket tænderne ud på den amerikanske supermagt. USA er fortsat økonomisk førende i forhold til Sovjet og Reagan-administrationens nye aggressive politik har understreget at USA på ingen måde har tænkt sig at opgave drømmen om at spille rollen som verdens politibetjent nr. 1.

I takt med USAs relative svækkelse og de vesteuropæiske landes indbyrdes uenighed har Sovjet accelereret sin europæiske oprustning såvel på det atomare som det konventionelle område. Denne oprustning fungerer nu som en direkte trussel mod og afpresning af de vesteuropæiske lande.

Set i forhold til den globale situation betyder dette ikke noget kvalitativt nyt. Begge supermagter har kapacitet nok til at udrydde hinanden adskillige gange. Men set i forhold til det vesteuropæiske politiske billede er der tale om en sådan forskydning i truslen mod disse lande, at vi står på tærsklen til en kvalitativ ændring i forholdet mellem supermagterne og Vesteuropa, hvor tendensen peger mod en stadig større sovjetisk overlegenhed.

USA forsøger på det militære område at forsvare sin

position i Vesteuropa gennem opstillingen af de 572 mellem-distanceraketter. Opstillingen af disse raketter har et dobbelt formål: Dels skal de bidrage til at bevare grebet om Vesteuropa gennem NATO, og dels skal de bidrage til at styrke USA i rivaliseringen med Sovjetunionen på det globale plan.

Lykkes det den vesteuropæiske fredsbevægelse at forhindre opstillingen af disse raketter, har den vundet en sejr over den ene af supermagterne.

Men eftersom Vesteuropa i voksende grad trues af den sovjetiske supermagt, vil denne sejr være en Pyrrhussejr, såfremt den kan udnyttes af den sovjetiske supermagt til at øge presset mod Vesteuropa, uanset om dette pres fremstår i form af yderligere atomoprustning eller eventuelt af en atomnedrustningsgestus, som ikke rækker ved Sovjetunionens øvrige styrke.

Skal fredsbevægelsen undgå at bringe sig i en position, hvor den objektivt kommer til at tjene de sovjetiske interesser, er det derfor nødvendigt, at den stiller krav til Sovjetunionen, som formindsker dennes politiske, økonomiske og militære pres på Vesteuropa. Kun hvis sådanne krav kæmpes til sejr, vil fredsbevægelsen også have vundet en virkelig sejr i kampen mod krigen. For en øget sovjetisk indflydelse i Vesteuropa parret med et nederlag for USA vil øge krigsfaren.

Ud fra disse opfattelser vil KAP virke i freds kampen.

KAP vil arbejde for at fremme forståelsen for, at baggrunden for oprustningen er rivaliseringen mellem de to imperialistiske supermagter, samt arbejde for at grundlaget for freds kampen bliver følgende:

1.) Fredsbevægelsen må rette sig mod begge supermagter og udføre sine konkrete aktiviteter i dette perspektiv.

2.) Den europæiske bevægelses perspektiv må være kampen mod supermagternes dominans over Europa — for reel alliancefrihed for de euro-

pæiske nationer.

Kampen for fjernelse af kernevåben, depoter, afskrydningsramper og tropper fra fremmed jord er væsentlige mål på vejen mod en opløsning af de militære pakter, NATO og Warszawapagten.

Fredsbevægelsen må ligeledes rette sig imod supermagternes konventionelle oprustning.

3.) Fredsbevægelsen må principielt tage afstand fra alle former for masseødelæggelsesvåben, uanset hvor de findes.

4.) Fredsbevægelsen må gennem et øget folkeligt pres tvinge begge supermagter til konkrete nedrustningsskridt.

5.) Fredsbevægelsen må afsløre skinnedrustningsforhandlinger, der blot dækker over yderligere oprustning af begge parter.

Samtidig må bevægelsen afvise supermagternes argumentation om, at man kun vil nedruste, hvis den anden part følger trop.

6.) Fredsbevægelsen må solidariseres sig med folkenes, især den 3. Verdens folks, kamp mod supermagterne.

7.) Fredsbevægelsen bør diskutere konsekvenserne af de enkelte landes frigørelse fra de militære blokke, stormagtsgarantiens betydning, muligheden af oprettelse af et alternativt forsvar samt oprettelsen af regionale forsvarsforbund baseret på national suverænitet og ligeværd.

8.) Den vesteuropæiske fredsbevægelse må solidariseres sig med de kim til en uafhængig fredsbevægelse, som er ved at gro frem i Sovjetunionen og i de lande, der undertrykkes af Sovjetunionen, ved at støtte disse kræfters muligheder for at udføre alliancefrit fredsarbejde.

Disse otte krav til fredsarbejdet er uomgængelige. Derfor tager KAP afstand fra den linie, der fremlægges af Samarbejdskomitén for Fred og Sikkerhed, og fra den linie, der fremlægges af dens seneste knopskydning. Landskampagnen mod Raketterne.

Det må være fredsbevægelsens opgave at forstærke kampen mod opstillingen af

de 572 amerikanske raketter, samtidig med, at den gennem konkrete aktioner kræver, at de sovjetiske mellem-distanceraketter tilintetgøres.

Men disse aktuelle krav må følges op af krav, der retter sig mod den konventionelle oprustning i øst som i vest.

Fredsbevægelsen må endvidere se i øjnene, at dens muligheder for at præge opinionen i vest og dermed tvinge USA til indrømmelser er større end dens muligheder for tilsvarende overfor Sovjetunionen. Derfor må fredsbevægelsen i Vesteuropa igangsætte særlige aktioner, som kan tvinge Sovjetunionen til nedrustning. Sådanne aktioner kan bl.a. bestå i:

- a) afbrydelsen af forbindelserne til de statslige 'fredsorganisationer' i Østeuropa og Sovjetunionen.
- b) afbrydelse af forbindelser mellem venskabsforeninger mellem Østeuropa/Sovjetunionen og Vesteuropa.
- c) afbrydelse af forbindelserne mellem vest- og østeuropæiske fagforeninger.
- d) tvinge de vesteuropæiske regeringer til økonomiske og politiske sanktioner overfor Sovjetunionen og Østeuropa.

Disse krav vil ikke blot kunne mærkes i Sovjetunionen, men vil også markere en afstandtagen fra de vesteuropæiske — især socialdemokratiske — detentendenser overfor Sovjetunionen.

Disse aktuelle krav udspirer således af de 8 punkter for freds kampen, som er opstillet ovenfor.

Føres der freds kamp ud fra disse 8 punkter vil det være muligt at formindske krigstruslen og trængne supermagternes indflydelse i Europa tilbage.

Dette vil være en afgørende del-sejr i kampen mod oprustnings og krigs ondets rod: Imperialismen.

KAPs Fredspolitiske
Konference
d. 9.-10. april 1983

Havnearbejderstrejken:

Kunne det være gået anderledes?

Af: MICHAEL DAM

MON IKKE DE FLESTE af os på den revolutionære venstrefløj går rundt med en følelse af afmagt over for den tiltagende højredrejning i samfundet?

Det ene reaktionære krisereaktion efter det andet tordner jo igennem, uden at nogen for alvor går til modstand mod det. Tænk blot på overenskomstforligene, hvor de automatiske lønreguleringer, takt- og dyrtidsordningerne, blev fjernet. Eller på de voldsomme nedskæringer inden for den offentlige sektor. Eller på indførelsen af betalingshospitaler og den begyndende opløsning og privatisering af offentlige serviceordninger.

Selvfølgelig handles der, hist og pist, og hurra for det! Men der er efterhånden meget langt mellem snapsene, når det gælder egentlig modstand og handling mod den borgerlige krisepolitik. Højrevinden er blæst langt ind i arbejderklassen og har faktisk lammet mange af græsbevægelserne.

Hvor har f.eks. studenterbevægelsen, kvindebevægelsen, boligbevægelsen, arbejdsløshedsbevægelsen og fagbevægelserne været henne under Schlüter-regeringens nedskæringskorstog? Har de for alvor været i bevægelse?

Ja, der har været afholdt nogle store demonstrationer omkring regeringsindgrebet i overenskomsterne i efteråret på et grundlag, der mildt sagt var udvandet, og på ingen måde manede til kamp mod overgrebene.

Tværtimod opfordrede de faglige topledere jo senere til, at medlemmerne skulle acceptere minusoverenskomsterne som bedst mulige resultat, når en »ægte og solidarisk lønpolitik« skulle gennemføres. Forbund efter forbund stemte så ja til elendighederne.

Op på samme måde som fagbevægelsen har været mere eller mindre handlingslammet, når det har drejet sig om et opgør med en reaktionær krisepolitik, har næsten alle andre græsrodsbevægelser ligget underdrejet i forhold til målrettet handling.

Enten har man givet op i resignation og passivitet, eller man har internt været uenige. For ikke at tale om at flere bevægelser er i tilbagegang i forhold til medlemsaktivitet, og hermed også er påvirket af tendensen til at læsne det »private« fra den barske politiske virkelighed og søge at lene sig ved det midt i den kolde krisetid.

PROGRESSIV BEVÆGELSE har der altså ikke været megen af, bortset fra de voksende fredsbevægelser, hvor »Nej til Atomvåben« herhjemme er den eneste organisation, der trækker i den rigtige retning, når

det drejer sig om at vende sig mod de kræfter, der truer og undergraver freden.

Op så naturligvis BZ-erne der i konkret handling har forsøgt at tage kampen op mod Weidekamps vanvittige socialdemokratiske bolig- og saneringspolitik. Men er BZ-erne samtidig så forskellige i forhold til mål og metoder, at det er umuligt på nuværende tidspunkt at sige, om de vil udvikle sig til et reelt politisk alternativ til kapitalmagten, eller om de tværtimod kommer til at distancere sig fra og isolere sig i forhold til først og fremmest arbejderungdommen.

Det kan være svært at have sin optimisme i noget, når man vurderer den aktuelle politiske situation, hvor græsrodderne som helhed ikke synes at trives og gro, men derimod at tørre ind. På den anden side kan man så også være ved at falde på halen af begejstring, når der endelig er nogen, der gør noget og handler for at forandre tingene.

Ikke desto mindre har der på det faglige område i forårsmånederne været to positive bevægelser, som kunne give næring til troen på, at fremtiden trods alt ikke ser helt håbløs ud.

Den ene begivenhed er urafstemningerne om de kollektive overenskomster på LO-området. Her var der som bekendt et traditionelt stort ja-flertal, hvor kun otte fagforbund stemte nej til reallønsfald og massearbejdsløshed.

MEN DET POSITIVE var, at Danmarks største fagforbund, Specialarbejderforbundet i Danmark, SID, stemte klart nej til mæglingforslaget, idet 55 pct. af de afgivne stemmer gik imod forbundsledelsens anbefaling af overenskomstresultatet.

SID-medlemmernes holdning er positiv af flere grunde. Dels er SID jo et fagforbund, der er gennemsyret af socialdemokratisme, og hvor Socialdemokratiet i tide og utide udklækker kriseløsninger, der vælter byrden over på arbejderklassen med en særlig udtalt »social balance«.

Op dels har både SID- og LO-ledelsen forsøgt at sælge det mere end magre overenskomstforlig til medlemmerne ved at pukke på, at der var opnået et resultat med »indbygget lavtlønsværn«, som netop skulle tilgodese de lavestlønnede i fagbevægelsen, hvortil SIDs medlemmer så absolut hører.

Disse søforklaringer købte SIDs medlemmer altså ikke denne gang. Det viser en positiv bevægelse set i forhold

til Socialdemokratiets og fagbossernes traditionelle jerngreb om dette forbund og set i forhold til fagbevægelsens sædvanlige medlemsopbakning bag overenskomstpolitikken.

Nu fik SIDs urafstemningsresultat ingen praktiske konsekvenser, idet det blev lagt sammen med de andre forbunds mange ja-stemmer. Men det viser en utilfredshed blandt menige fagforeningsmedlemmer med den økonomiske politik, som både Socialdemokratiet og Schlüter-regeringen fører.

Det viser dermed også, at det ikke skulle være plausibelt at arbejde for en spirende opposition i fagbevægelsen op til næste overenskomst, såfremt KAP lægger afstand til både fagtoppenes indkomspolitik og til DKPs, Faglig Fælleslistes (VS) og andres proklamatoriske overbudspolitik.

DEN POSITIVE TENDENS i SID, som man nok ikke skal overvurdere, hænger sikkert sammen med flere andre forhold. Dels at det var en erklæret borgerlig regering, der lagde rammerne for overenskomsterne, hvor den for lavtlansgrupper så vigtige dyrtidsregulering var fjernet.

Og dels at en SID-medlemsgruppe, havnearbejderne, var i direkte konflikt med denne borgerlige regering og dens magtapparat og til tider med SID-ledelsen, omkring en ny lov om supplerende dagpenge.

Det skabte dels en øget aktivitet i SID og en voksende utilfredshed med forbundsledelsens handlinger, som kunne slå ind i overenskomstkampen.

Men hvor flertallet af SID-medlemmer kunne beklage, at deres stemmer blev klasket sammen med resten af LO-forbundenes, således at modstanden druknede, ja, så

måtte havnearbejderne konstatere, at de til gengæld ikke fik den tilslutning og opbakning til deres strejke, som de burde have haft.

Dermed blev de på trods af en godt organiseret aktion med et rigtigt grundlag og et bredt anlagt enhedsarbejde Sorteper, fordi det lykkedes for regeringen og fagtoppene at isolere dem i forhold til den øvrige fagbevægelse.

Når nederlaget skal analyseres, og erfaringerne bruges videre frem, er det dog vigtigt at se på, hvad der gik galt, og om det på nogen måde kunne være gået anderledes.

Skulle taktikken f.eks. være ændret i forhold til udviklingen af styrkeforholdet undervejs? Og skulle det erklærede mål om at få loven om supplerende dagpenge fjernet, på et tidspunkt have været ændret til krav om særlige regler for havnearbejderne som gruppe?

Det er vel principielt vigtigt at få afklaret, således at vi

andre kan lære af et godt initiativ, som desværre kuldsejlede. Udviklingen i havnearbejderstrejken vil således blive søgt belyst her.

UDGANGSPUNKTET for strejken var folketingets vedtagelse af den nye lov om supplerende dagpenge i oktober 1982, som skulle træde i kraft fra 1. januar 1983.

Loven har betydning for over 100.000 lønarbejdere, som kun har arbejde i et begrænset antal timer om ugen, og som derfor er afhængige af at supplere den beskudne løn med arbejdsløshedsdagpenge. Loven retter sig altså mod deltidsbeskæftigede eller deltidsarbejdsløse, om man vil.

Loven får dermed betydning for mange forskellige lønarbejdergrupper, hvad havnearbejderne da også hurtigt pointerede. Den

rammer bl.a. undervisere, pædagoger, kontorpersonale, musikere, skuespillere, hotel- og restaurationspersonale, bygningsarbejdere og altså havnearbejdere.

De negative konsekvenser af lovens indførelse er, at den supplerende understøttelse sænkes, sådan at den kommer ned på nyuddannedes lønniveau, såkaldt dimittendsats, der udgør 266 kr. pr. dag.

For havnearbejderne betyder det en sænkning fra 335 kr. til 266 kr. pr. dag, og man har regnet ud, at loven gennemsnitligt skulle betyde et løntab på ca. 10.000 kr. om året for havnearbejderne.

FOR ANDRE lønarbejdergrupper betyder den nye lov om supplerende dagpenge en tilsvarende kraftig lønnedgang, idet der dog er forskel på dagpengesatserne for de enkelte grupper.

Ja, flere har regnet ud, at det rent lønmæssigt faktisk ikke kan betale sig at have deltidsarbejde, efter at de supplerende dagpenge er skåret ned til dimittendsatsen. Altså stik imod Schlüters populistiske frase om, at det skal kunne betale sig at arbejde!

Dertil kommer, at loven indeholder en række stramninger af gældende bestemmelser, som ligeledes får stor virkning.

F.eks. er dagpengesatsen fastfrosset, således at der ikke sker nogen pristalsberegning frem til januar 1985.

Der er desuden indført vejrligsbestemmelser, der betyder, at der ikke vil blive udbetalt dagpenge de første tre dage af en arbejdsløshedsperiode, såfremt denne skyldes vejrlig.

Det er en kraftig stramning fra den tidligere regel, der sagde, at der ikke betaltes dagpenge for de første fire timers vejrlig.

Bl.a. på den baggrund regnede havnearbejderne med støtte fra grupper, der var særligt udsatte for vejrligsbestemmelserne, først og fremmest bygningsarbejderne.

Endelig kan det nævnes, at den nye dagpengelov betyder, at retten til at modtage supplerende understøttelse først gælder, når der er tale om en arbejdsløshedsperiode på 10 timer.

Det har bl.a. fået betydning for kvinderne i fiskeindustrien, som ofte hjemsendes på grund af stærkt svingende gangstmængder. Det var derfor dele af fiskeindustriarbejderne en kort periode nedlagde arbejdet sammen med havnearbejderne.

OBJEKTIVT VAR DER altså al mulig grund til at tro, at en modstand mod loven om supplerende dagpenge kunne samle bredt og forene vidt forskellige grupper på LO-, PTF- og AC-områderne. Og det var da også, hvad havnearbejderne helt rigtigt så efter kort tids forløb.

Nu var det dog sådan, at havnearbejderne i starten tog det ganske roligt. Efter eget udsagn regnede de stensikkert med, at Landsarbejdsnævnet ville lave en dispensationsordning for havnearbejdere som løsarbejdere. Havnearbejdernes udgangspunkt var med andre ord i starten en dispensationsordning for dem selv.

Men efter et par møder i Landsarbejdsnævnet i december sidste år, hvor det stod klart, at der ikke ville blive nogen omhelst dispensationer til nogen gruppe, samledes tillidsfolk fra forskellige danske havne og nedsatte et koordineringsudvalg for at planlægge aktioner i havnene.

Koordineringsudvalget kunne dog ikke blive enigt, og ligesom for havnearbejdernes forretningsudvalg, som det var oprettet på trods af, skete der det, at medlemmerne selv satte sig i bevægelse. Uden at vente på signaler nedlagde havnearbejderne i Ålborg og Århus havne arbejdet. Og dermed var strejken faktisk i gang.

DET LYKKEDES forholdsvis hurtigt at få hold på de vigtigste ting i strejken, nemlig grundlaget, organisationen og kontakten til andre faggrupper.

Grundlaget blev slået fast som en kamp mod Schlüter-regeringens gennemførelse af loven om supplerende dagpenge. Strejkekampen rettede sig altså direkte mod regeringen og statsapparatet, idet man efter diskussioner og beslutninger kasserede DKPs anbefaling om at gøre

strejken til startsskuddet på en strejkebølge, som skulle fjerne »Det sorte Kabinet«.

Erkendelsen af, at Socialdemokratiet i virkeligheden havde stået fadder til den reaktionære lov, vandt nogen forståelse, og ihvertfald viste hverken Socialdemokratiet eller dets faglige pinger lyst eller vilje til at støtte kampen mod den nye lov.

Grundlaget var således efter KAPs mening korrekt, idet det rettede sig mod en reaktionær lov, og byggede på, at et stort antal forskellige arbejdsgrupper skulle finde sammen i fælles kamp for samme krav. Men her kom det til gengæld til at vakle alvorligt.

For selvom havnearbejderne meget rigtigt understregede, at deres kamp var hele arbejderklassens kamp, og gang på gang fortalte, at de også kæmpede for akademikerne, ja så udeblev de opsluttende aktioner, som de havde regnet med.

Ganske vist gik kvinderne i fiskeindustrien en kort periode med, med havnearbejderne kom til at stå alene. Og det nyttede ikke stort, at 2.000 havnearbejdere alene heroisk ville kæmpe mod regering, statsapparat og fagtop for at få fjernet den nye dagpengelov.

MANGLÉN PÅ STØTTE udefra var således den faktor, der for alvor knækkede havnearbejderne, på samme måde som socialrådgiverne og typograferne på dagbladene blev mast ved overenskomstopgørene i 1981.

En række andre forhold fik på den baggrund særlig uheldig virkning i havnearbejderkonflikten. Der kørte en forbandt beskidt nedrakning og tilsvining af havnearbejderne og deres anvendelse af strejke- og blokadevåbne i den skrevne presse og i radio og TV.

Beskyldningerne mod havnearbejderne gik lige fra »dyremishandling« på grund af foderstofblokadet, over »arbejdsplads- og samfundsnedbrydere« (hvad der for socialister burde være rosende omtale!) på grund af konsekvenser for afsætning i udlandet, og til beskyldninger for at være »voldsmænd« i forbindelse med blokadevagter.

Der er vist ingen tvivl om, at denne offentlige og daglige tilsvining fik solidariteten til at svinde ind i arbejderklassen. Især da det lykkedes at få det til at se ud, som om havnearbejderne bare ville rage penge til sig selv.

Dette propagandaarbejde og flere fagforeningslederes mere eller mindre organiserede skruetrækkeri gjorde selve strejken endnu mere håbløs.

Andre arbejdere blev sat ind i havnene, uden at de faglige ledere rørte en finger. Politiet blev sat ind, så arbejdet kunne foregå under beskyttelse af ordensmagten, hvilket er uhørt i fagbevægelsens historie. Ja, selv på B&W troppede politiet op!

Hertil kommer så — ikke uvæsentligt — at SIDs ledelse hele tiden lurede med eksklusionstrulser, og en periode kun blev holdt tilbage af pres fra egne tillidsfolk, først og fremmest i provinsen.

Med alle disse odds imod sig nyttede det ikke, at havnearbejderne opnåede en bredere økonomisk og moralsk støtte fra andre faggrupper og fra strejkestøttekomiteer end længe set.

SPØRGSMÅLET MELDER sig så: Skulle havnearbejderne have pakket sammen, før de 10 uger, der

nu gik? Eller skulle de have gjort noget andet? Var der overhovedet nogen udvej? Og hvem havde mod og evne til at sige det?

Her må KAP som parti begå selvkritik og sige, at vi svigtede. Vi støttede ganske vist havnearbejderne og opfordrede medlemmer og andre til at gå ind i kampen på den måde, det var muligt, men vi undlod faktisk at komme med råd og fremlægge vor politik, da det burde have været gjort.

Efter diskussion i såvel forretningsudvalget som i det faglige sekretariat vurderede vi strejken som tabt fra det øjeblik, regeringen havde købt en række grupper ved at lave dispensationsregler for dem.

Ved at lave specielle bestemmelser for bl.a. undervisere, medhjælpere og arbejdsmænd splittede regeringen den solidaritet, som kampgrundlaget byggede på, og isolerede havnearbejderne, som kom til at slås alene.

Kædet sammen med skruetrækkeri, politiopbud, eksklusionstrussel, pressehetz var strejken hermed tabt, hvis målet fortsat var at få loven om supplerende dagpenge af bordet. Modstanden var ganske enkelt for stor.

Derimod mente og mener vi, at strejken efter styrkeforholdets udvikling kunne have været udnyttet bedre, hvis man, da regeringen købte andre grupper gennem dispensationsordninger for dem, var slået ind på en retrætepolitik, der gik på at sikre rimelige arbejdsbetingelser i havnene.

Altså en smidig taktik, hvor det gjaldt om at fire på det oprindelige krav og i stedet bruge den styrke, der trods alt lå i strejken til at kræve særlige regler for

havnearbejderne som gruppe i erkendelse af, at 2.000 mand ikke kunne holde til det enorme pres, det må være at kæmpe mod stat, kapital og fagtoppe.

SOM PARTI HAR vi her nogle erfaringer fra bl.a. strejkekampene ved Fragtmandshallen og Scaniadam, der viser, hvor håbløst og forkert der er at slås videre, når tingene begynder at smuldre.

Og fra f.eks. Stilladsarbejderstrejken ved vi, hvor rigtigt og vigtigt det er, at udnytte situationen, når styrkeforholdet topper, og hvordan det taktisk kan være rigtigt at bruge midler, vi principielt og på andre tidspunkter ikke vil anvende, som voldgiften og sejren her, hvor andre kritiserede os.

Derfor burde KAP have givet havnearbejderne det kammeratlige råd, at de skulle skifte taktik og opgave det heltmodige, men håbløse, der lå i at kæmpe mod kapital, statsmagt og fagtoppe for at få loven taget af bordet, og i stedet koncentrere sig om at sikre så gode arbejdsforhold i havnene som muligt.

Denne vurdering af styrkeforhold, pressionsmulighed og gevinst skulle selvfølgelig ikke være kaldet af i dagspressen, men på de møder der var, sådan som vi gjorde det under Stilladsarbejderstrejken, hvor vi ganske vist var med på en helt anden måde.

Hvis vi i benovelse over, at der trods alt er nogen, der gør noget og handler, bliver bange for eller holder os tilbage med konstruktiv kritik, fordi der efterhånden er så lidt progressiv bevægelse, ja, så svigter vi både dem, vi burde støtte, og os selv og det vi står for. Og det kan ingen vel være tjent med.

NICARAGUA

Revolution med problemer

Af: NIELS MØLLER

■ ■ Der er flere årsager til, at jeg finder det væsentligt at beskæftige sig med Nicaragua. For det første er revolutionen under ledelse af sandinist-fronten et eksempel på resultaterne af en bred enhedspolitik. For det andet illustrerer revolutionen de vanskeligheder, som møder et u-land, når det forsøger at slå ind på en uafhængig og revolutionær-demokratisk kurs. Endelig berøres problemerne om de demokratiske rettigheders placering i en revolutionær omformningsproces.

Nicaraguas østkyst blev opdaget af Columbus i 1502, og landet blev snart en del af det spanske kolonirige i Amerika. I kølvandet på Napoleonskrigene erklærede Nicaragua sig selvstændigt for at indgå i en føderation med de øvrige lande i Mellemamerika. Forbilledet var Amerikas Forenede Stater, USA. Men allerede få år efter blev føderationen opløst og Nicaragua en selvstændig stat.

Nicaraguas historie — et kort rids

Allerede i midten af 1800-tallet blev de mellemamerikanske lande betragtet som 'banan-republikker', som kunne behandles, som det passede nord-amerikanerne. Således kom eventyreren og røver-kaptajnen William Walker til Nicaragua og underlagde sig landet. Få år efter, i 1860, blev han dræbt, og de to stridende parter, de liberale og de konservative, sluttede fred for at modstå presset fra udlandet, først og frem-

mest USA og England. I 1905 anerkendte primært England, at Nicaragua overtog kontrollen med kyststriben mod Atlanterhavet. Men i 1909 invaderede USA-marineinfanterister Nicaragua for at sikre et konservativt kup mod den liberale præsident. Først i 1926 forlod de amerikanske soldater landet. Men allerede året efter måtte de vende tilbage for at forhindre liberale oprørsforsøg. USA fik oprettet en 'Nationalgarde' under ledelse af den herostratisk berygtede Somoza og fik også etableret en fredsaftale mellem regeringen og guerilla-lederen, Sandino. Denne blev senere snigmyrdet efter ordre fra Somoza, som i 1936 tog magten i landet og indførte sin families diktatur over landet — et diktatur, der herskede frem til sandinist-frontens magtovertagelse i 1979.

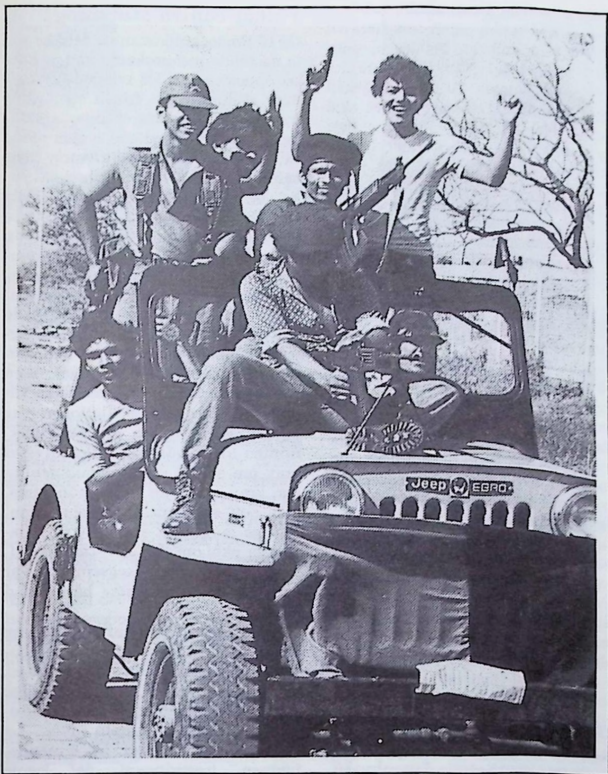
Somoza-familien

Somoza var oprindeligt en fattig og simpel mand, hvem det lykkedes ved

list og jernhård brutalitet at blive landets ubestridt rigeste magthaver. Det blev ikke med urette sagt, at Somoza-familien ejede Nicaragua. Således ejede familien ca. 20% af landets ressourcer, først og fremmest inden for jordbruget og den dertil knyttede forædlingsindustri. Desuden kontrollerede Somoza en større del af bankvæsenet og eksporten, og — naturligvis — militæret. Men alligevel kunne Somoza-familien ikke sidde uantastet i længden. Begyndelsen til slutningen indtraf med jordskælvne i 1972, hvor hovedstaden Managua blev lagt i ruiner og 250.000 mennesker blev hjemløse. Et omfattende internationalt hjælpearbejde blev sat i gang, men hovedparten af pengene fandt enten direkte eller indirekte vej til Somozas lommer, bl.a. gennem at overlade genopbygningen til Somoza-ejede virksomheder. Således førte jordskælvne og Somozas egenkærlighed til en splittelse i det herskende borgerskab og en isolering af Somoza fra sine naturlige allierede. Dette gavnet naturligvis sandinist-fronten, som fremlagde en meget bred enhedspolitik. Alle, der var modstandere af Somoza-familiens diktatur, måtte forenes i kampen mod dette.

Oppositionen

Denne enhedspolitik lykkedes, dels på grund af sandinistfrontens fleksible politik, dels på grund af Somoza-familiens egen politiske stu-

Managua, befrielsesdagen 20. juli 1979. De syv unge er ikke sandinistsoldater, men har taget del i kampene i Managua.

piditet. I begyndelsen havde den åbent borgerlige del af oppositionen overtaget, men som følge af en række dristige aktioner og en mere militant politik fik sandinisterne i FSNL overtaget. Da Somoza-regimets fald endelig var en kendsgerning, stod FSNL som den ubetinget stærkeste oppositionsgruppe.

Tiden efter Somoza

Sandinisterne i FSNL havde allerede før magtovertagelsen erklæret, at Somoza-familiens samt officerers ejendom ville blive beslaglagt. Det skete også umiddelbart efter revolutionen. Dermed kom den sandinist-dominerede regering i besiddelse af ca. 20% af bruttonationalproduktet.

Somoza-familiens store jordejensomme blev statseje. Jorden blev ikke uddelt til de jordløse landarbejdere. Det skyldes, at Somoza-jorden er/var store eksport-orienterede plantager — primært sukker, bomuld og kaffe. Det er vanskeligt og økonomisk uhensigtsmæssigt at uddele sådan jord. Og samtidig har bønderne i Nicaragua ikke som i andre latin-amerikanske lande rejst kravet om jord til den enkelte. I stedet oprettedes kollektive eksport-orienterede statsbrug. Men selv om sandinist-regeringen overtog omkring 20% af den samlede produktion og eksport, og selv om regeringen fik kontrollen med kreditgivningen og udenrigshandelen var magtovertagelsen ikke uden problemer.

Udenrigspolitisk orientering

Allerede før magtovertagelsen i 1979 havde Sandinisterne en omfattende international støtte i Latinamerika. Det viste sig ikke mindst, da Somoza begyndte at indse nødvendigheden af omfattende militær støtte fra de øvrige mellem-amerikanske stater. Kun ét land kunne Somoza hente politisk støtte hos: Guatemala! Sandinisterne kunne derimod hente støtte hos så mægtige lande som Mexico og Venezuela (store olieproducenter). Forholdet til USA under Carter var tåleligt på grund af dennes »menneskerettighedskampagne« som medførte, at han stoppede militærhjælpen til bl.a. Guatemala. Desuden havde sandinisterne støtte fra Cuba og øst-blokken (politisk støtte, vel at mærke) og ikke mindst fra de vesteuropæiske socialdemokratier og socialistpartier.

Men meget har ændret sig siden 1979. Præsidentvalget i USA har medført en skærpet amerikansk kurs overfor Nicaragua. Venezuela er efter et præsident- og partiskifte nu at finde på oppositionens side. Kun »øst-blokken« og de vesteuropæiske socialdemokratier støtter fortsat sandinisterne. Ud fra forskellige synspunkter. »Øst-blokken« først og fremmest som et led i Sovjetunionens kamp om overherredømmet med USA, socialdemokratierne ud fra en opfattelse af, at sandinisterne ved magten vil betyde en større mulighed for afsætningsmarked for vesteuropæiske varer. Men både socialdemokraterne og »Øst-blokken« har været meget forsigtige mht. at involvere sig for kraftigt. Man har ikke ønsket at involvere sig så kraftigt, at man risikerede at »brænde fingrene« hvis en USA-inspireret intervention i Nicaragua skulle blive sat i værk.

Og denne trussel eksisterer. USA har — når dette skrives — netop deltaget i en større militærmanøvre i Honduras op til Nicaraguas grænser.

Men under alle omstændigheder — sandinisternes oprindelige, erklærede udenrigspolitiske mål: En streng forfølgelse af alliancefrihedens principper uden bindinger til »øst« og »vest« synes at være en saga blot. Nicaragua er skubbet mere og mere over til Cubas og Sovjetunionens tolkning af alliancefrihed, skubbet dels af især USAs utroligt kortsynede boykot-politik dels af kræfter i

sandinistbevægelsen, som ønskede en sådan politik.

Økonomiske problemer

De økonomiske problemer, som den nye regering stod overfor var næsten uovervindelige. *For det første* var/er Nicaragua hvad angår eksport og import totalt afhængig af det amerikanske marked, dvs. USA. *For det andet* havde Somoza-familien i de sidste år gældsat landet til op over begge ører. I 1973 var udlandsgælden således på kun 245 mio. dollars, i 1977 var den oppe på 930 mio., og i 1979 nåede den op på 1530 mio. dollars. *For det tredje* havde de Somoza-tro kræfter tappet landet for valutareserver. De var flyttet til USA-banker. *For det fjerde* var reservelagre indenfor produktionen blevet flyttet til udlandet eller ødelagt. *For det femte* var kreaturbestanden i mange tilfælde slået ned. *For det sjette* pressede arbejdere på land og i by på for at opnå højere lønninger. *Og for at sætte dette i relief:* Regeringen var ikke kun sammensat af medlemmer fra den socialistisk orienterede sandinist-front, den bestod også af borgerlige oppositionelle.

Økonomisk befandt Nicaragua sig på randen af en økonomisk ruin, og politisk var der ikke tale om en enig og konsolideret kurs.

Økonomi og enhedspolitik

Med økonomien helt i bund stod Sandinist-fronten over for problemer, som var nærmest uoverskuelige. Ikke blot skulle de forsøge at tilfredsstille de udenlandske kreditorer, de skulle også forsøge at sikre arbejderes og bønders meget legitime krav på bedre leveforhold. Og dertil kom kravet fra de borgerligt oppositionelle om sikre investeringer, dvs. »rimelige« afkast af investeringerne. Opgaven syntes uoverskuelig. Hvordan skulle sådanne modstridende krav kunne forenes? Det skulle da også hurtigt vise sig, at opgaven var vanskelig. Sandinist-fronten, som ikke selv var enig, forsøgte dog at opstille en kompromis-formel, som med lidt velvilje fra alle parter forekom rimelig.

Man forhandlede sig frem til en meget fordelagtig ordning med de udenlandske kreditorer, først og fremmest amerikanske og vesteuro-

pæiske banker. Disse aftaler indebærer, at afdragene indefrysnes frem til 1985, at der kun skal betales en rente på 7%, og hvad der måtte være der ud over lægges til lånet. Dertil kommer, at halvdelen af lånet skal være tilbagebetalt i 1990 og hele lånet i 1992. Det betyder, at Nicaragua har fået henstand mht. sine alvorligste økonomiske problemer indtil 1985, hvorefter problemerne vil melde sig så meget kraftigere for måske at ende i en økonomisk ruin i perioden 1990-92.

Årsagen til, at Sandinist-fronten ikke blot valgte at nægte at tilbagebetale Somoza-tidens lån, ligger i den kendsgerning, at Nicaraguas samhandel med udlandet for omkring 90% vedkommende gik/går til USA og Vesteuropa. Nicaragua ville ved en betalingsstandsning blot risikere total økonomisk ruin fra starten.

Men forhandlingerne om udenrigsgælden var ikke det egentlige problem for Nicaragua. Det var først og fremmest forholdet til de indenrigspolitiske kræfter — arbejdere og bønder på den ene side, borgerskabet og de store jordejere på den anden. Deres modstridende krav, deres krav til statsmagtens økonomiske formåen skulle vise sig at være mere alvorlige.

Borgerskabets mistillid

Selv om Sandinist-fronten fra starten havde gjort det klart, at der ikke ville blive tale om omfattende nationaliseringer (kun Somoza-ejendom og Somoza-officerernes), så havde borgerskabet ringe tiltro til fremtidens profitter, eller også ønskede det at benytte sin økonomiske indflydelse til at gøre livet surt for fronten og eventuelt kaste den på porten. Under alle omstændigheder, — borgerskabet investerede ikke på trods af yderst fordelagtige statslån, kreditter osv. Og dermed fik økonomien ikke det skub fremad, som den behøvede. Mange jorder lå brak. Maskinparken blev ikke fornyet eller erstattet. Sandinist-frontens krav om garanterede mindstelønninger blev mødt med stiltiende overenskomster om ikke at igangsætte arbejder. Borgerskabet saboterede frontens forsøg på at stable økonomien på føde. Dertil kom problemerne med bønderne og arbejderne.

Folket contra statsmagt

Op til Somoza-diktaturets fald havde omfattende menneskemængder støttet oppositionen. De krævede afskaffelse af diktaturet, frihed og sociale fremskridt. Diktaturet blev afskaffet, en større frihed end nogen sinde tidligere i Nicaraguas historie gennemført (organisationsfrihed, trykke- og talefrihed) og også sociale fremskridt gennemført. Men Sandinist-fronten lagde fornuftigt nok vægten på de kollektive sociale fremskridt. Alfabetiseringskampagnen blev gennemført med succes. Sundhedsvæsenet udbygget, men de individuelle forbedringer haldede agterud. Ganske vist blev der gennemført lov om mindstelønninger, men lønningerne kunne alligevel ikke tilfredsstille kravene. Inflationen var fortsat høj. Derfor så Sandinist-fronten sig pludselig stillet overfor krav om endnu større lønudbetalinger, krav som ikke kunne honoreres, hvis den økonomiske redningsplan, som på langt sigt skulle sikre Nicaraguas økonomiske selvstændighed, skulle realiseres. Regeringen var derfor nødt til at sætte hårdt mod hårdt.

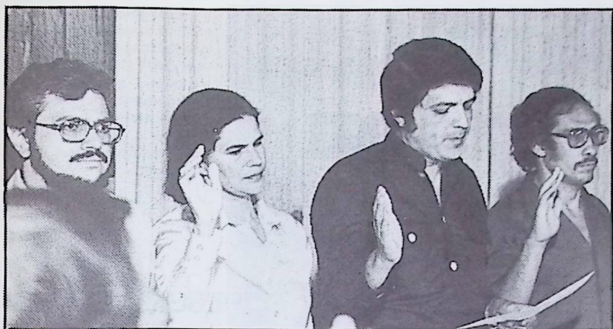
Med presset fra arbejderes og bønders side øgedes også borgerskabets opposition. En af de mest indflydelsesrige i den borgerlige opposition, enken efter chefredaktøren fra landets største avis, La Prensa, trak sig ud af 5-mands-juntaen, (regeringen), det legale borgerskab øgede sin modstand på den økonomiske og politiske front, og Somoza-tilhængerne optrappede — med velvillig støtte fra Reagans USA — deres direkte sabotageaktioner. Sandinist-fronten svarede igen.

Presseforbud

I et forsøg på at dæmme op for den politiske kritik svarede Sandinist-fronten igen med presse censur.

Landets største avis, La Prensa, blev underlagt censur og senere forbudt. Den eneste legale presse blev da den af Sandinisterne kontrollerede.

Men — dette forsøg på at kontrollere den offentlige mening blev en boomerang for sandinist-fronten. Ganske vist medførte presseforbudet, at borgerskabet ikke åbent kunne fremlægge sine oppositionelle synspunkter, men samtidig lagde

Fire af de fem medlemmer i den første regeringsjunta i Nicaragua efter Somozas fald. Fra venstre: Alfonso Robelo, Violeta Chamorro, Sergio Ramirez og Moises Hassan. Den 5. var Daniel Ortega.

man grunden til et totalt ophør for politiske diskussioner af, hvilken vej Nicaragua skulle tage. Man ramte ikke kun borgerskabet med censur-påbuddet. Også arbejdere og bønder blev frataget muligheden for kritisk diskussion af regeringens politik. En hvilken som helst kritisk røst fra arbejder- eller bondeside kunne nu mødes med det rammende argument: Borgerlig opposition. Borgerskabets synspunkter og indvendinger var forbudt, enhver kritik af regeringen var borgerlig — resultat: Kun regeringen havde/har mulighed for at ytre sig. Dermed var dynamikken i den revolutionær-demokratiske omformningsproces i Nicaragua forsvundet. Befolkningens flertal var frataget muligheden for indflydelse på landets kurs. Sandinist-fronten havde — tvunget af ydre omstændigheder — tiltvunget sig monopol på sandheden.

Men dermed var problemerne ikke udtømte. Arbejdere og bønder, frataget muligheden for verbal opposition og kritik, gik til andre former for protest. Strejker blev iværksat. Resultatet blev, at regeringen indførte strejkeforbud, ja gennemførte en midlertidig undtagelsestilstand under henvisning til Somoza-tilhængerne stadig mere omfattende sabotagehandlinger.

Men under indtryk af de stadig hårdere indgreb i tilkæmpede demokratiske rettigheder begyndte Sandinist-fronten at krakke. Og nu viste det sig, at mindretal i Sandinist-fronten selv blev mødt med etiketten: Borgerlig opposition. Og

pressecensuren, presseforbuddet, strejkeforbuddet og undtagelsestilstanden gjorde, at al kritik af regimet blev tvunget ud i illegalitet. Når det var forbudt at kritisere regimet, (under trusler om alskens straf) så kunne man lige så godt gribe til våben med det samme. Og det blev da også resultatet. I dag er det ikke kun tidligere Somoza-tropper, som bekæmper Sandinist-fronten. Også tidligere medlemmer af regeringen har oprettet deres egne guerilla-bevægelser. Sandinist-frontens massebasis er skrumpet betragteligt ind. Den brede og løfterige enhedspolitik synes at være en saga blot.

Moskva-kommunisternes rolle

Det er værd at mærke sig i denne sammenhæng, at det parti i Nicaragua, som har presset mest på mht. omfattende lønstigninger gennem strejker og aktioner, er det lille nicaraguanske Moskva-kommunistiske parti PCN. Gennem strejker og overbudspolitik har partiet forsøgt at øge sin opbakning og understrege sin eksistensberettigelse. Og partiet har haft forholdsvis let spil. Mange mennesker har jo troet, at når Somoza først var smidt på porten, så ville levevilkårene for den enkelte blive kraftigt forbedrede. Men med den økonomiske ruin, sandinisterne overtog, har man kun kunnet gå langsomt frem, hvis man da på længere sigt skulle gøre sig håb om fremskridt. Utilfredsheden blandt de mest tilbagestående er vokset, PCN har fisket i rorte vande og »fanget«

både censur, strejkeforbud og undtagelsestilstand. Den åbne politiske kamp bliver aflivet. Alskens politiske opportuniste fik dermed mulighed for at bukke, skrabe og »møve« sig vej op igennem systemet til magtens tinder uden befolkningens viden om deres politiske synspunkter og mål-sætning.

Perspektiver for fremtiden

Nicaraguas fremtid tegner ikke lys. For det første risikerer landet at blive udsat for en kontrarevolution fra de Somoza-tro, USA-støttede kræfters side. En sådan trussel må naturligvis afsløres og forsøges hæmmet eller bremsat af den internationale anti-imperialistiske solidaritet. For det andet — og måske mere alvorligt — trues Nicaragua med at havne i et diktatur udeøvet af nogle ganske få sandinist-ledere på folkets vegne under henvisning til den kontra-revolutionære trussel. Noget sådant må naturligvis også afsløres og bekæmpes af den internationale solidaritetsbevægelse. Selv om invasions-truslen foreligger, så synes i øjeblikket den mest overhængende fare at være, at sandinistlederne tiltager sig al magt i samfundet, undertrykker og fjerner folkets muligheder for og ret til at udøve en indflydelse på sin egen hverdag og fremtid. Skal Nicaragua have en chance for at udvikle sig i en virkelig uafhængig, demokratisk og socialistisk retning, så må undtagelsestilstanden ophæves, de demokratiske rettigheder genindføres, og der må ske en udsoning med de tidligere Sandinist-ledere og deres bevægelser. Det sidste synes langt fra at skulle blive tilfældet. Den anti-imperialistiske bevægelse må da besinde sig, og udelukkende støtte Nicaraguas kamp for selvstændighed og national suverænitet og ikke give sin støtte til en indenrigspolitisk kurs, hvis forudsætning er, at arbejdere og bønder er frataget mulighederne for indflydelse på fastlæggelsen af denne.

Niels Møller.

Anvendt litteratur:

The Twenty Latin Americas. vol. I. Marcel Niedergang. 1971.
Nicaragua. Stefan de Vylder. SIDA. 1981.
Information dec. 1982.

Den offentlige sektor og den private kapital

Replikker til Jørgen Lindgaard Pedersen, Niels Mulvad og Ole Krogh

Af: SVEND AAGE MADSEN

I FORRIGE NUMMER af KT bragtes to debatindlæg fra de tre ovenstående om pjecen »Krise i Danmark«. De rejser i deres indlæg en række væsentlige problemer, som jeg skal søge at kommentere nedenfor.

Jørgen Lindgaard Pedersen fra Socialistiske Økonomer kritiserer pjecens udgangspunkt i synet på den offentlige sektor, således som dette lægges frem på s. 23-25.

Spørgsmålet er, hvordan man skal se på den del af det samlede samfundsmæssige produkt, der er skabt af arbejderklassen, men som bliver forvaltet via den offentlige sektor: Skal man betragte den offentlige sektors værdier, som noget arbejderklassen er blevet udbytet for?

Det skal straks indrømmes, at problemet er uklart beskrevet i pjecen, og sikkert ikke tilstrækkeligt gennemtænkt.

DER MENES IKKE, at der med finansieringen af den offentlige sektor er tale om udbytning i den traditionelle forstand. Der er ikke tale om, at det er via den merværdi, der skabes i produktionen, at det offentlige finansieres.

Det, der peges på, er, at arbejderklassen ikke har råderet over den offentlige økonomi — ligesom den ikke har det over merværdien (arbejdsgiverne har den fulde bestemmelse over, hvordan denne merværdi bruges på privatforbrug, investeringer mv.).

Arbejderklassen i et kapitalistisk samfund har kun råderet over sin disponible indkomst (lønnen efter skattetrækket).

På den baggrund kan man dele den samlede samfundsøkonomi op i 3 dele: det private borgerskabs merværdi, den offentlige sektor og arbejderklassens disponible indkomst.

Her er den offentlige del en modsætningsfyldt størrelse. På den ene side har arbejderklassen klare fordele af det offentlige — store dele tilfalder arbejderklassen i form af sociale ydelser, sundhedsservice, uddannelse mv.

Men på den anden side er råderetten og forvaltningen i hænderne på borgerskabet og fungerer direkte ud fra det kapitalistiske samfunds nødvendigheder. Her er JLPs indvendinger om, at den offentlige sektor ikke fungerer ud fra profitmaksimeringsreglerne ikke tænkt til ende. For nok gælder det ikke for »den enkelte virksomhed« eller den enkelte ydelse. Men det gælder for sektoren som sådan — set i forhold til dens integrering med resten af samfundsøkonomien, og set i forhold til dens formål.

DEN OFFENTLIGE SEKTOR »nasser« på den private produktion, for pengene kommer jo herfra via skatterne. Derfor kan den offentlige sektor aldrig være andet eller mere end hvad der kan finansieres ad denne vej (incl. låntagning mv. som enhver anden virksomhed). Indenfor det kapitalistiske system kan det offentlige ikke sprænge de rammer, som sættes af fordelingen af økonomien i de tre dele — og disse rammer er nok så stramt styret efter kapitalismens profit-love.

Ligeledes kan den offentlige sektors eksistens, udvikling og størrelse ikke ses uden i sammenhæng med kapitalens behov for løsning af afsætningskriserne, som de blev det gennem den af Keynes opfundne politik. Ligesom med

Utallige konferencer og
og resolutioner har ikke
haft andet at tilbyde de
arbejdsløse end politikernes
bekymring. Uanset om
kapitalismens længe spåede
»opsving« kommer nu eller
ej, så vil
massearbejdsløsheden
fortsatte.

den nuværende monetaristiske økonomiske politik, hvor *indskrænkningerne* i det offentlige skal tjene kapitalens umiddelbare behov.

Endelig er alle de problemer, som den offentlige sektor skal løse, problemer der eksisterer i og med det kapitalistiske samfunds betingelser. At der er så meget behov for arbejdsløshedsunderstøttelse, for sociale ydelser, for invalidepensioner osv. skyldes jo samfundet og dets manglende evne til at undgå den slags problemer, som de penge skal kompensere for. På samme måde med transportproblemerne osv. osv.

DET ER ALTSÅ en modsætningsfyldt størrelse, denne offentlige sektor. Det er, som JLP siger det, særlige, egenartede træk ved den offentlige sektor.

Men dermed at stille den »ved siden af« den samlede samfundsmæssige produktion, ved siden af klassemod-sætningerne, er efter min mening forkert.

Det er afgørende at bestemme den offentlige sektors grundlæggende karakter og placering. F.eks. for at kunne afgøre, om man vil være med til at betale mere skat for at finansiere forskellige offentlige ydelser eller projekter i arbejderklassens interesse. Om man vil indgå i en politik, der i sidste ende sigter mod at det offentlige regnskab skal gå op, — hvor udgifter balancerer med indtægter.

Ligesom en klasse-mæssig placering af den offentlige sektor er nødvendig for at kunne tage stilling til de eksempler, som JPL nævner: Til pensionskassernes skattefrihed, til ejerboligproblemet mv.

Og ligesom denne bestemmelse er nødvendig for at kunne tage stilling til de fæmese 700 kr. i skattelettelser, som Schlüter vil gi os, men som ingen tilsyneladende vil have.

Og endelig bliver det vigtigt med en løsning af dette problem, når man skal afklare problemerne i forbindelse med offentlig produktion — finansiering, lønforhold, rentabilitet mv.

DET ER MIN opfattelse, at den offentlige sektor i den politiske kamp må placeres som liggende på linje

med det private borgerskabs kapital/merværdi.

Om arbejderklassen får fordele af den offentlige sektor, om arbejderklassen selv skal betale for den, hvor stor en del der tilfalder arbejderklassen — al dette afgøres i den *politiske kamp* mellem arbejderklassen og borgerskabet. Det har været bl.a. denne modsætning, man har brugt socialdemokrater til at ordne til kapitalens bedste.

Men det er jo nøjagtig samme forhold, der gælder i relationen mellem løn og merværdi.

I begge tilfælde er det kampen der drejer sig om. Og i begge tilfælde er problemet modsigelsesfyldt — der er sammenfald mellem arbejderklassens og borgerskabets interesser i en vis grad, men modsætningen mellem dem er det altafgørende.

Derfor er det også min opfattelse, at arbejderklassen ikke kan tage noget somhelst ansvar for om regnskabet går op — hverken i den enkelte virksomhed eller mht. det offentliges økonomi.

Min opfattelse er således: Den offentlige sektor er ikke resultatet af en udbytning i traditionel forstand. Men arbejderklassen står i forhold til den offentlige økonomi som til kapitalens merværdi — det drejer sig om uhammet at rage så meget som muligt til sig i form af skattelettelser, sociale ydelser, skattefri pensioner, offentlig produktion, *samtidig med* at man kræver så god service og så stor beskæftigelse som man kan presse ud af citronen.

Og fordi den offentlige sektor er et lettere bytte for arbejderklassens kampkrav er det især ad denne vej, at behov og beskæftigelse må søges realiseret.

OK OG NM PEGER i deres kritik på en række forhold som er særdeles vigtige. De mener, at jeg har undervurderet det private monopolborgerskabs magt. Deres argumentation er om »den voldsomme monopolisering og internationalisering af den private kapital« er jeg ikke uenig med — og det er rigtigt at påpege, at der i pjecen mangler en fremhævelse og analyse heraf.

Men jeg er ikke enig med dem om, at man skal se udviklingen siden 2. Verdenskrig som to *sideløbende*

tendenser: på den ene side den keyneske politik og på den anden kapitalens monopolisering og internationalisering.

Det er min opfattelse, at det er den statslige, keyneske politik frem til 73/74, der er årsag til og grundlag for monopoliseringen — ja overhovedet er forudsætning for kapitalismens udvikling i perioden.

Hele grundlaget for kapitalismens udvikling og højkonjunktur var, at det offentlige skabte efterspørgsel. Og derfor mener jeg, at pjecens vurdering af styrkeforholdet mellem den offentlige sektor og den private sektor er rigtig.

MEN HER ER DET vigtigt at understrege, at det, at den offentlige sektor og økonomiske regulering har været dominerende for udviklingen, ikke nødvendigvis er ensbetydende med, at det statslige og faglige borgerskab er stærkere end de private kapitalister.

Det er omvendt sådan, at det statsbureaukratiske borgerskab har skaffet sig sin magt og placering som et resultat af kapitalens behov for statsregulering af økonomien og af nødvendigheden af at løse nogle modsætninger i forhold til arbejderklassen inden for kapitalismens rammer.

Efter min opfattelse er det således også netop via de offentlige indgreb og reguleringer, at Reagan, Thatcher, Kohl, Schlüter idag søger at løse problemerne til det private borgerskabs fordel: indkomstpoltik, pengepolitik, skattepolitik, rentepolitik osv.

Disse politikkers formål er at flytte penge over i den private del fra den offentlige.

Men dels vil det ikke være muligt at nå ned på noget der blot ligner den offentlige sektors størrelse fra før 2. Verdenskrig. Og dels er det centrale: Den offentlige sektors regulering af økonomien.

Det er via den offentlige regulering og ikke ved rent private tiltag, at de tre problemer, som OK og NM nævner som krisepolitikens kerne, realiseres: »1) at der destrueres kapital, 2) at urentabel produktion skæres væk, 3) at der investeres i ny billigende teknik«.

Den helt groteske kampagne, for privatisering og mod »job-tyveri« fra det offentlige side, er eksempel på afhængigheden af den offentlige regulering: De private kapitaler vil af staten have overdraget visse offentlige funktioner — for de kan ikke selv skabe afsætning af en selvstændig skabt produktion. De kan ikke selv skabe arbejdspladserne. Nu vil de så nasse på det offentlige.

At dette kan beskrives som en »sammensmeltning« af kapitalens forskellige lag er jeg ikke uenig i.

MEN NETOP OVENNÆVNTE afsætningsproblemer leder over til OK og NMs anden kritik: De mener at jeg undervurderer mulighederne for et kommende opsving. Et opsving hvor arbejdsløsheden forbliver omkring det nuværende niveau — eller højere.

For det første, så har jeg lagt vægt på ikke at forudsige kapitalismens eller den aktuelle krises skæbne — dertil har kapitalismens overlevelsessevne overrasket for meget i sin tidligere historie.

Det, jeg argumenterer for, er, at det er særdeles vanskeligt at se, hvordan kapitalismen skulle kunne komme ud af den aktuelle lavkonjunktur uden endog store økonomiske og politiske omvæltninger/forskydninger internationalt — dvs. for at vende tilbage til noget der ligner så stor og langvarig en højkonjunktur som den efter 2. Verdenskrig med fuld beskæftigelse.

JEG MENER HELLER IKKE, at et større opsving i denne stil på alene den økonomiske vækst med de mange arbejdsløse samtidig vil være sandsynlig. For forudsætningen for et opsving er jo efterspørgsel, og med den store skare arbejdsløse — også kombineret med arbejdsfordeling og lignende — vil efterspørgslen stadig være lille. I sidste ende er arbejderklassens efterspørgsel afsætningen for produktionen.

De helt aktuelle hurra-råb om et opsving er efter min mening blot reaktioner på et udsving inden for lavkonjunktoren. Man har med julelys i øjnene talt om vækstrater på 3 pct. Men lad mig minde om, at i 1976 var den økonomiske vækst helt oppe på 8 pct. — året før var den +0,5 og året efter 2 pct. Og iøvrigt peger de nyeste prognoser — incl. olieprisfaldet — på max ½ pct.s vækst i 83. Den var 1 pct. i '82. Der er intet der tyder på, at dette opsving er andet end en trækning inden for depressionen, heller ikke om man så nåede op på 5 %.

Men en sådan trækning vil, hvis den bliver stor nok, blive brugt til en investeringsbølge indenfor den ny teknologi. Denne bølge vil godt nok dels skabe nogle nye arbejdspladser i basis-produktionen af den nye teknologi, men samtidig siger mange prognoser, at den vil betyde en nedgang i beskæftigelsen indenfor bl.a. kontorfaciliteter på 25-30 pct.

FAR VI OGSÅ teknologi-gennemslag indenfor fremstillingssektoren vil beskæftigelsen gå yderligere drastisk ned.

Og det vil betyde nedgang i efterspørgslen — og dermed en ny krise på et højere niveau.

OK og NM har ret i, at fremtiden vil vise, hvem der har ret. Under alle omstændigheder er vi enige om, at arbejdsløsheden vil blive fastholdt på samme niveau i mange år. Det er af afgørende strategisk betydning for en revolutionær politik. Uenighederne går på betydningen af den offentlige sektor og på spørgsmålet om afsætningsproblemet.

Hvad angår OK og NMs synspunkter om SDs krise og modsætningerne i fagbevægelsen, samt spørgsmålet om den politiske sides betydning i reformkravene om offentlig produktion finder jeg ingen uenigheder umiddelbart — jeg ser disse synspunkter som en udvikling af analysen af økonomien og samfundsudviklingen.

Endelig: Mht. spørgsmålet om, hvor offensivt kravet om offentlig produktion er, vil jeg henvise til min artikel i samme nr. af KT (nr. 3/83), »Kan offentlig produktion redde samfundsekonomien?«.

»Kvinde ved tidens rand« og »Vida«

— om to slags fremtid og den politiske kamp idag

Af: MERETE NORDENTOFT

□□ Den amerikanske forfatter Marge Piercy har i 1980 og 81 fået udgivet to bøger på dansk »Kvinde ved tidens rand« og »Vida«. Begge bøger har placeret sig centralt i debatten på venstrefløjen.

»Kvinde ved tidens rand« udspiller sig i nutidens USA og i et utopisk fremtidsland, Mattapoiset, som hovedpersonen, Connie, rejser til, hjulpet af sin veninde, Luciente, som bor i Mattapoiset.

I dagens USA er Connie tredobelt undertrykt: Som kvinde, grundet sin mexicanske afstamning og som psykiatrisk patient. Hun tvangsindlægges på et psykiatrisk hospital, efter at hun har været blandet ind i et slagsmål, hvor hun har forsøgt at forsvare sin niece, luderen Dolly, mod hendes alfons, som vil tvinge Dolly til at få en abort.

Ikke som i Danmark?

Connies beskrivelse af tilværelsen på den psykiatriske afdeling får det til at gibbe i én. — Det fik det i hvert fald til at gibbe i undertegnede, som til daglig arbejder i hospitalsmiljøet. — Så galt kan det da ikke være. —

Plejerne opfører sig ikke så svinsek mod patienterne. — Der vil altid være nogen blandt personalet, man kan få støtte hos, som ikke kun har fordomme tilovers for patienterne.

Ved nærmere eftertanke ved jeg alligevel ikke, om beskrivelsen er så grov endda.

Ifølge mine forestillinger/illusioner(!?) om danske psykiatriske afdelinger ville en patient som Connie ikke blive tvangstilbageholdt i månedsvis, når hun opfører sig så normalt, som hun gør, og når hun er i stand til at klare sig selv hjemme. Det er måske en illusion om det danske behandlersystem, men det kan også — hvis det er sandt — skyldes, at der i mere end 10 år i Danmark har foregået en heftig debat om, hvem der er gale, og hvad galskab er både blandt patienter og personale. Og der er simpelthen ikke plads. Folk i Danmark får således lov til at gå frit omkring, selv om de tror,

de har orm i hjernen, og at deres lunger hænger på dørhåndtaget — så længe de forholder sig roligt.

Om tredierangs-borgere

Alligevel synes jeg, at Connies beskrivelse er rammende. Den handler om, hvordan samfundet behandler dem, der er blevet udnævnt til tredierangsborgere. Om alkoholikerne, om narkomanerne, om fængselsfangerne, de gamle og de psykiatriske patienter. Alle dem, der på forhånd har tabt ethvert slagsmål med det offentlige. Dem, der allernædigst kan få lov til at tale med en fortravlet repræsentant for offentligheden i 10 minutter. Dem, det er legalt at se ned på, fordi de ikke har haft kræfter nok — eller for mange odds imod sig — til at smede deres egen lykke.

Connie »tilbydes« neurokirurgisk behandling, hvor lægerne ved hjælp af elektroder indopereret i hjernen kan styre hendes uregerlige temperament. Hun siger ja i håb om en snarlig udskrivelse, men efterhånden som hun ser virkningerne af operationen på sine medpatienter, bliver hun mere og mere panikslagen og foreta-

ger til sidst i bogen, godt støttet af Luciente, en handling, som kun kan forsvares med den dybe afmagt og desperate situation, hun er i. (Må jeg på dette sted minde om, at »det hvide snit« fortsat kan anvendes i Danmark i udvalgte tilfælde, og at det frem til 1974 var 30 gange hyppigere på Frederiksberg og i Viborg end på Nordvang).

»Mattapoisset«

Under hele sit ophold på de psykiatriske hospitaler er Connie jævnligt i kontakt med Luciente, som viser hende rundt i sin hjemlandsby, Mattapoisset, og sætter hende ind i liver, som foregår der.

Mattapoisset er teknologisk og videnskabeligt højt udviklet. Alle har en lille computer i lommeursformat, der ved alt og samtidig fungerer som Walkie-talkie. En fremtidig udnyttelse af chips. Men teknologien er kontrolleret af beboerne, og den er prioriteret til først og fremmest at lave det kedelige arbejde.

Således er fabriksarbejde fuldstændigt overtaget af maskiner. De frigiorte menneskelige ressourcer anvendes til landbrug, kultur og viden. Landbruget — ja hele samfundslivet — er økologisk drevet, og der bruges mange kræfter på at forbedre landbrugsprodukterne med naturlige metoder. Kulturelt arbejdes der meget med at aktivere folk. Således holdes der fester og møder, og folk producerer fjernsynssessions for hinanden. Ikke meget er overladt til den individuelle passive modtagelse foran flimmeren.

Videnskabeligt arbejdes der med bedre kontrol over den menneskelige krop og psyke. At kontrollere sin egen puls og sit eget blodtryk er barnemad. Lidt mere avanceret bliver det, når man skal kontrollere bevidsthedsniveauerne og f.eks. med fuldt overlæg gøre sig bevidstløs.

Den monogame familiestruktur er ophævet. Enhver kan — også moralsk set — have så mange kæresten af begge køn, som han eller hun vil. Børnene har hver tre mødre, som både kan være mænd og kvinder. Børnene er iøvrigt reagensglasbørn, noget, som kvinderne i Mattapoisset er gået med til for at udjævne forskellene på, i hvor tæt et forhold henholdsvis mænd og kvinder står til børnene. Selv om børnene

er reagensglasbørn, er de ikke genetisk kodede eller udvalgte, sådan som man forestiller sig det, når man hører om de eksperimenter, der laves med kloning og gensplejsning i USA og Sovjet.

Hellig og fanatisk — og alligevel...

I begyndelsen virker Lucientes verden hellig og irriterende på Connie og på læseren. Ligesom de der skide-irriterende foreninger, der poster foldere ind af alle landets brevspærker et par gange årligt om, hvor sundt det er at løbe rundt om Damhussøen. Eller ens egen økologiske samvittighed, der på det groveste falder én i ryggen, netop når man skal tænde en smøg eller købe en pakke jordbærruller med amaram farvestof.

Emsig og hellig og fanatisk virker Lucientes verden på Connie og mig, men efterhånden formildes vi. — Det ville da være en befrielse, hvis man uden fare for testikel- og tyktarmskræft kunne spise den mad, der findes i butikkerne, hvis arbejdet ikke betød risiko for hjernesked, bronchitis og discusprolaps, og hvis man kunne cykle uden hænder og nynne en sang for sig selv, uden at der var noget livsfarligt i det.

Det, der får Lucientes verden til at virke irriterende, er, at det i vores nutids kapitalistiske Danmark og USA er en næsten umenneskelig opgave at varetage ansvaret for eget helbred på en betryggende måde i et samfund, hvor man får meget lidt praktisk hjælp til denne opgave, for ikke at sige, man bliver direkte medarbejdet. I Lucientes verden er beslutningerne og ansvaret for sundheden kollektivt, og det gør unægteligt tingene enklere.

Gildanes verden

En dag, da Connie prøver at komme i kontakt med Luciente, kommer hun i stedet på besøg hos en anden fremtidsperson, Gildane.

Gildane er en »2.-årskontrakter« hos en »mellemfunker af fjerde grad« — dvs. hun har lejet sig ud for to år. Hun har været heldig: Mange kvinder har kun et-årskontrakter eller én-natskontrakter. Og så kan hun endda fortsætte med siliconeindsprøjtningerne og »genopnerne« og ekstasestofferne, som hun »suser« på. Desuden har hun logi hos sin mellemfunker, i en moderne, strengt bevogtet lejlighed, hvor hun kan ligge dagen lang og »suse« og se »alle-sanser-fjernsyn«, hvis indhold minder betænkeligt om voldsporno.

Gildanes samfund er stærkt klassedelt. De højest stillede, »millionerne«, kan leve i flere hundrede år, takket være den moderne lægevidenskab, som sørger for at forsyne dem med friske organer fra organbankerne. Organerne får man f.eks. fra »kontraktere«, der er stukket af fra deres kontrakt. Bliver de fanget, skal de meldes til organbankerne. Et perspektiv, der nok er værd at tænke over i en tid, hvor der forberedes private hospitaler, hvor folk kan få nye hofter og genvundet syn — hvis de har penge!

Der er meget i Gildanes verden, som ligger i tydelig forlængelse af den udvikling, vi ser i dag. Det er tendensen til, at samfundsborgerne bevidstløst falder på hver deres plads i hierakiet med stor mistro til hinanden og trang til at hævde sig over for folk, der er lavere placeret i pyramiden — stærkt bevogtet af hemmeligt politi og fuldstændigt isolerede fra hinanden i hver sin lille lejlighed, hvor de så ser fjernsyn, spiser pulvermad og bedøver sig.

En del af baggrunden for hovedpersonens kranke skæbne i psykiatriens vold i »Kvinde ved tidens rand« er, at USA savner en bevægelse svarende til den danske Gale bevægelse.

To slags fremtid

Pointen i bogen er at påvise, at vi står over for de to mulige slags fremtid. At vi allerede er godt på vej ind i Gildanes samfund, og at det er op til Connie og os andre, som er levende i nutiden, at påvirke i den retning, samfundet skal gå.

Bogen er velgørende at læse, fordi den udstiller alle de absurditeter, vi har vænnet os til. Den er en krads samfundskritik, og — omend mange problemer ikke tages op — et godt indslag i debatten om, hvordan et fremtidigt socialistisk samfund skal indrettes med hensyn til økologi, teknik, kultur og lokalorganisatøner.

»Vida«

Den anden bog »Vida« handler om titelpersonen, som siden 1970 har været eftersøgt af FBI, fordi hun har været med til at bombe et amerikansk oliefirma, der tjente penge på USAs krigsførelse i Vietnam. Siden har hun så sammen med en underjordisk gruppe lavet attentater mod store amerikanske firmaer.

Jeg opfatter i høj grad bogen som en selvbiografi. Selv om forfatteren ikke selv har arbejdet underjordisk med bomber som våben, så er skellet mellem legal og illegal politisk virksomhed ikke det centrale, fordi det, bogen koncentrerer sig om, er de skiftende politiske konjunkturer og de følelsesmæssige konsekvenser, som dette har hos de politiske aktive.

Jeg opfatter ikke Vidas illegale liv superbogstaveligt. Beskrivelsen af det anspændte, vagtsomme, altid undergravende liv kan de fleste politiske aktivister nikke genkendende til — i hvert fald i de perioder, hvor den politiske aktivitet kørte mest på højtryk.

60erne og 70erne

Beskrivelsen falder i tre tidsperioder. Først i 1967-68, hvor det politiske klima var spændende, eksplosivt og eksperimenterende.

Vidas liv er præget af kampen mod Vietnamkrigen og arbejdet i gruppen »Studenterbewægelsen Mod Krig«. Samtidig er hun meget optaget af sit kollektiv og eksperimenterne med nye samlivsformer.

Vida og hendes venner lever og ånder i den voksende student- og Vietnambevægelse. De afholder de-

monstrationer, teater og rockkoncener. De skriver løbesedler, holder taler, ryger hash og lytter til musik. De er overbeviste om, at de har en verden at vinde. De hader Vietnamkrigen og følger intenst med i den, og deres demonstrationer fører ofte til sammenstød med politiet.

Den anden periode er 1970. På det tidspunkt er kampen optrappet, sammenstødene med politiet er voldsommere — fire studenter skydes ned under en demonstration. Vida og hendes venner bruger nu al deres tid på kampen mod krigen.

Vida savner elementære nydelser, som hun har måttet give afkald på i kampens hede. Hun får altid for lidt søvn, hendes tøj bliver vasket alt for sjældent, og der er aldrig nogen, der serverer morgenmad på sengen for hende. Hun er fuldstændig ét med kampen. Og kampen er, selv om den er blevet hårdere, mere alvorlig og krævende, stadig optimistisk og stærk. »Vi skaber historien nu«, siger Vida i bogen, og det har hun ret i. For hende og hendes venner er det ikke svært at tage skridtet fra fuldtids politisk aktive til underjordiske bombeattentatmænd og -kvinder. Deres liv var allerede fuldstændigt viet til kampen. Forskellen på at have taget dette skridt eller ikke bliver først for alvor tydelig i den tredje af bogens tidsperioder.

... og de kolde 80ere

Tredje tidsperiode er indgangen til 80erne.

På det tidspunkt er det politiske opsving fra 67-68 til midt i 70erne ebbet ud, og Vida og hendes gruppe lever en jaget tilværelse uden håb om store sejre. De holder stadig sammen undtagen de, der er blevet taget eller har meldt sig selv for at afsone deres straf og vende tilbage til et almindeligt liv. Men alle de, der stadig er »under jorden«, mødes ind imellem for at lægge planer for videre politisk aktivitet. De holder lige akkurat skruen i vandet — slæber sig illusionsløst, men alligevel vedholdende, igennem dagene i det udtrøddede politiske miljø, som en slags sidste mohikanere. — Er det noget vi ka' lende?!

De af Vidas venner, der ikke er gået under jorden, får indrettet sig mere og mere velbehageligt. De indordner sig langsomt, bliver grad-

vist mere politisk passive og koncentrerer sig mere og mere om deres privatliv og deres intellektuelle arbejde. I den sammenhæng virker bogen ikke helt retfærdig i sin dom over de legale politiske aktivister, for det er godt nok en tendens, at folk bliver mere passive og koncentrerede om deres privatliv, men det er ikke en lovmæssighed, som ikke kan modvirkes.

Frugtbar dialog

I løbet af hele bogen har Vida jævnligt dialoger med sin søster Natalie, som hun holder meget af. Søsteren er mor til tre børn og aktiv i kvindebevægelsen.

Natalies kvindepolitiske arbejde er meget centreret om de ting, der også i Danmark har været Rødt strømpebevægelsens stærkeste sider: Erfaringsformidling fra kvinde til kvinde i basisgrupper, rådgivning og støtte til voldsramte kvinder, moralsk opbakning af kvinder, der gør oprør mod deres chauvinistiske mænd osv. Vidas strenge og lidt dogmatiske politiske synsvinkel støder sammen med Natalies kvindepolitiske synsvinkel i en frugtbar dialog, og forfatterens mål med dette formennes at være en nuancering af Vidas lidt for stive synspunkter. Det er rart for en gangs skyld at se de to synspunkter stillet over for hinanden, personificeret af to mennesker, der holder af hinanden og dermed er åbne over for at lære af hinanden og supplere hinanden.

Lærerig

Vida er en lærerig bog for KAPere og andre vejstrefløjsaktivister. For givet er Marge Piercys udgangspunkt et andet end KAPs (blandt andet opdager man i et gys, at hun betragter udviklingen i Afghanistan som sejrrig!), men alligevel kan man lære meget af beskrivelsen af udviklingen i det politiske miljø fra 1967 til nu.

Marge Piercy har en fortid i borgerrettighedsbevægelsen, student- og vietnambevægelsen og kvindebevægelsen, og man mærker tydeligt i hendes bøger et dybt kendskab til problemstillingerne i disse bevægelseres arbejde, og man mærker en gennemarbejdet af politiske og moralske problemer i politisk arbejde på venstrefløjen.

Af: TORBEN
WEINREICH

1935 UDGAV den dybt reaktionære litteratur-kritiker Henning Kehler bogen »Litteraturen og Demokrati- et«. Heri beklager

han sig over, at staten spiller en stadigt større rolle i kulturlivet: »Og den ny Tid mængede Digterne med Folket, og det var ikke godt for digtekunsten. Før havde Digterkunsten og Litteraturen været afhængig af Mæcener — det kunne medføre en vis begrænset Ufrihed; nu blev Digtere og Skribenter afhængige af Samfundet som Helhed, og det betyder temmelig ubegrænset Ufrihed... Det er under Demokratiet, at man begynder at vurdere Digterne ikke blot efter deres poetiske Kvalifikationer, men også efter Sindelag. Staten bliver en Kastebold for stridende Partier. Digterne bliver kastet over på at skulle leve af Poesien — just, hvad Ingemann havde anset for en absurd Tanke. Eller hvis de trænger til Rækværk, må de indlade sig med Partiernes, spise Partiernes og Avisernes Brød.«

Kehlers angst for at al kunst og kultur skulle blive statsstyret, og for at staten skulle blive Den Store Mæcen, som krævede sit, tog sit udgangspunkt i 30'erne, hvor der ikke fandtes noget Kulturministerium, og hvor statens udgifter til kunsten var uendeligt små.

U — NÆSTEN 50 år efter — har vi et Kulturministerium, og direkte og indirekte statsstøtte er en realitet indenfor al

kunst. Og dog! Sandheden er, at der kun i meget begrænset omfang er sket en samfundsmæssiggørelse på dette område.

For det første findes der et meget stort privat forbrug af kunst og kultur. Hver gang staten bruger 1 krone til biblioteker, teatre osv., bruges der privat 10 kroner. Til statens midler skal så lægges de kommunale og amtskommunale beløb, som til sammen udgør en smule

Kulturlivets privatisering

mere end det statslige beløb. Men på den private side skal også lægges kunststøtte — og det er ikke så lidt enda.

I 1960'erne steg kulturbudgetterne år for år i både kommuner og stat,

»Men så håber jeg, at man i stigende grad vil se f.eks. fonde og privatpersoner gå ind og støtte nogle af de aktiviteter. Det mener jeg ikke, at der er noget som helst odiøst i. Jeg forestiller mig ikke, at det i Danmark skal være næsten udelukkende private som i USA. Jeg forestiller mig at hvis vi fortsat skal se nye initiativer og også store ting, der gerne skulle gro op, så tvivler jeg på, at det kan ske ved statslige midler, og så vil det være positivt, hvis vi ser, at andre træder til og hjælper med at løse de opgaver.« (Kulturminister Mimi Stilling Jakobsen i TV-Aktuelt kort efter sin tiltrædelse som minister).

også målt i faste priser. Fra omkring 1972 skete der en stagnation, og fra omkring 1979 et decideret fald, målt i faste priser. I dag bruges der lige omkring 100 1972-kroner pr. indbygger til kunst og kultur indenfor det statslige område.

På trods af stignings takten op gennem 60'erne er det dog kun på tre områder, der er sket en udpræget samfundsmæssiggørelse: Bogdistribution (bibliotekerne), teaterforestillinger (ARTE- og teaterforeningsordninger) og museer. Og for museernes vedkommende gælder det i virkeligheden kun for selve rammerne, dvs. bygninger og til dels personale. Beløbene til indkøb og vedligeholdelse af malerier, klenodier mm. er endog meget små. Skal Nordjyllands Kunstmuseum ud og købe blot et maleri af en internationalt kendt maler på en auktion i udlandet, er årets bevilling brugt.

Af Kulturministeriets bevillinger bruges ca. 40% på biblioteker, knap 20% på teatre (heraf mere end halvdelen på Det Kg. Teater) og godt 10% på museer. Bevillinger til eksperimenterende og opsøgende kunst, bl.a. indenfor teatrene, er uendeligt små og ofte under stort politisk pres. Tænk blot på børne- og gruppeteatrene og på Work-Shop'en.

E MEGET SMÅ beløb som stilles til rådighed for bl.a. museernes indkøb og for større kulturarrangementer har givet

De Moderne Mæcener utroligt gode kort på hånden. Ser vi på, hvad der bruges af penge på kunst og kultur

hvert år, og sammenligner vi dernæst med det beløb, som tages af skattekroneerne til dette formål, så er det kun en ganske lille procentdel skattekroneerne dækker. I den forbindelse skal det nævnes, at en væsentlig del af de midler, som uddeles i statsligt regi, stammer fra tipsmidlerne.

Den tidligere socialdemokratiske kulturminister Lise Østergaard har ved flere lejligheder kritiseret sin efterfølger, centrumdemokraten Mimi Stilling Jakobsen, for at ville ændre hele princippet i dansk kunststøtte. Hun vil privatisere den, har Lise Østergaard sagt, og »glemmer«, at netop i hendes egen tid som kulturminister skete der en større og større privatisering, når man ser bort fra teater- og biblieksområdet.

Denne privatisering er først og fremmest sket på museumsområdet, hvor de glade givere, mæcenerne, har været den ekstremt lange række af private og halvprivate fonde. Da Kulturministeriet i 1982 af Justitsministeriets fondsudvalg blev bedt

om at oplyse hvor mange fonde, som var noteret i ministeriet, lød svaret: 582.

D

E FLESTE af disse fonde spiller ingen væsentlig rolle, først og fremmest fordi de kun administrerer ganske små beløb.

Kun omkring 40 af fondene har en kapital, der er på over 100.000 kroner. De fleste fonde, omkring 60%, har en kapital på mellem 50.000 og 100.000 kroner.

Men nogle af de store fonde er virkelig store. De ca. 40's samlede kapital var i 1982 på mere end 100 millioner kroner. Nu uddeles alle disse penge jo ikke, for så var der ikke længere nogen fonde tilbage. Det er kun den årlige forrentning, der uddeles, i 1981 ialt ca. 9 millioner kroner. I øvrigt præcis det samme beløb som Statens Kunstfond rådeede over!

Men der er — mange! — flere

fondskroner til kulturelle formål i omløb. De meget store fonde er nemlig slet ikke noteret i Kulturministeriet. Det gælder bl.a. Carlsbergfondet, Augustinusfonden og to store A.P. Møller-fonde. For flere af disse fonde gælder det, at offentligheden ikke har indsigt med dem.

Ny Carlsbergfondet, som blot er en del af Carlsbergfondet, brugte i perioden 1979-81 ca. 20 millioner kroner på billedkunst, arkitektur o.lign. I samme periode brugte Statens Kunstfond til samme formål ca. 23 millioner kroner. Og dette var altså alene beløbene fra en underafdeling af en af de store fonde.

Et godt eksempel på, at det er giveren der bestemmer, hvordan gaven skal se ud, har vi i den mindepark A.P. Møller med Weidekamps velsignelse er ved at rejse over sig selv nedenfor Amalienborg.

DET ABSURDE yderpunkt i forholdet mellem statslig og privat støtte møder man på Glyptoteket, som er landets næststørste kunstmuseum.

Glyptoteket blev for hen mod 100 år siden skænket staten og Københavns Kommune af brygger Jacobsen. Museet drives i dag med støtte fra stat, kommune og fond. Det offentlige har ikke ønsket at bruge ret mange penge på museet, som derfor må trække på fondsmidler til selve driften, det vil bl.a. sige lønninger til de ansatte. Og pengene til nyanskaffelser og vedligeholdelse er dermed blevet endog meget små. Ligesom det er tilfældet med de fleste andre museer. På Nationalmuseet forfalder gamle og værdifulde samlinger i disse år, og den eneste redning — fordi staten ikke betaler — er at søge fonds, tipsmidler o. lign. Denne støtte må søges fra sag til sag,

fra anskaffelse til anskaffelse. Skal et kunstmuseum købe et værdifuldt maleri, må man næsten hver gang ud og skaffe pengene hos private.

PÅ DENNE måde kan vore museer — specielt nu hvor den borgerlige regering ønsker en yderligere privatisering — let komme derhen, hvor Zoologisk Have i København tilnærmelsesvis er endt. Ved hvert maleri vil der stå, hvem sponsoren er. Et gammelt stilleben af et bord med en kop kaffe og en vase med blomster vil være sponsoreret af Brugsen — »Drik Cirkelkaffe«, vil der stå. Et stolt sejlsskib på vej gennem stormvejrets bølger vil Mercandia stå for med en opfordring til køb af skibsanpart. Ligesom dyrene i Zoologisk Have ikke længere hedder Bambi og Trofast, og andre gode gamle dyrenavne. Nej nu hedder elefantungen Irma og de to nyfødte isbjørneunger B og P.

Et symptom på denne udvikling er det også, at kulturområder, som føler sig truet, og som ikke længere tror på muligheden af at presse staten til noget, selv opretter fonde og andre støtteordninger, gerne med økonomisk hjælp fra andre fonde. Et sådant eksempel er Børne- og ungdomskulturfonden, som er stiftet af Børne- og ungdomsgrupper under Dansk Forfatterforening med motto-

et »Red Børnebogen«. Det er sket som en reaktion på, at antallet af børnebogsudgivelser er faldet fra 1041 i 1979 til ca. 800 i 1982.

V

I VEDMEGET lidt om disse fonde, og især ved vi meget lidt om hvilken rolle de spiller som kulturdommere. I hvor høj grad stil-

ler disse fonde krav om indkøbenes art? Vil et fond alene henholde sig til f.eks. museets skøn, når der fremsendes tiggebrev, eller vil man også se på, hvad det er pengene skal bruges til? Hvis det litterære udvalg under Statens Kunstfond helt skulle overgå til uddeling af private midler, ville de private givere så acceptere en hvilken som helst litteratur? Svaret kender vi ikke, men på den anden side: Hvorfor skulle de det? Hvorfor skulle de fremme formål, som er dem inderligt imod? Og hvorfor ikke se helt bort fra behovene hos de personer og institutioner, man ønsker at støtte, og give dem hvad man ønsker at give dem? De gaver, man giver, bestemmer man jo selv. Som Ny Carlsbergfondet gjorde det, da Udenrigsministeriet skulle tage sine nye bygninger i brug på Christianshavn og stod og manglede et relief til en bar væg. Selv havde man ikke pengene. Men Ny Carlsbergfondet havde. Værsgo', et relief af Gert Nielsen.

En total privatisering af Det Kgl. Teater ville betyde, at en plads, der i dag koster et halvt hundrede kroner, ville stige til omkring 350 kroner. Blev folkebibliotekerne totalt privatiserede, ville lån af en bog komme til at koste omkring 10 kroner. Det ville for et barn i 9-12 års alderen betyde en årlig udgift på ca. 1000 kroner.

Solidaritet med det arbejdende polske folks kamp

Meddelelse fra den midlertidige koordinationskomité for det uafhængige fagforbund »Solidarnosc«

— Oplæst på KAPs 1. maj arrangement i Fælledparken af Roman Smigielski fra komiteen Støt Solidarnosc.

d. 23. marts 1983.

Til det arbejdende folk.

I den uafhængige fagbevægelse »Solidarnosc« og det polske arbejdende folks navn sender vi jer en hilsen anledning af 1. maj. På denne dag vil de polske arbejdere demonstrere under parolen om international solidaritet.

1. maj festen opstod i kampen for det menneskelige arbejdes værdighed. I 1886 måtte arbejderne i Chicago betale med deres liv for retten til egen faglig repræsentation. For os polakker har begravningerne fra Chicago gentaget sig. I Gdansk i december 1970, i Schlesien i marts 1981, i Lubin 1982. Det sker os helt klart, at det kan gentage sig mange gange endnu.

I lande regeret af kommunisterne er fagbevægelserne tilintetgjort, og faglige facadeorganisationer er blevet helt underlagt arbejdsgiveren i parti-staten. I august 1980 lykkedes det os for første gang i et af den »sande socialismes« lande at tilkæmpe os retten til uafhængige fagforbund. De kommunistiske magthavere følte deres monopol truet og ville ikke anerkende det, der var sket.

Den 13. december slog kontrarevolutionen til og igen som for hundrede år siden flød arbejderens blod. Tanks og maskingeværer blev brugt mod forsvarsløse. Målet var tilintetgørelsen af den uafhængige fagbevægelse.

I over et år har vort forbund virket illegalt under politisk terror. Tusinder af faglige tillidsmænd fra SOLIDARNOSC er blevet sendt i lejre og

fængsler, tusinder sidder stadig spærret inde, idømt langvarige fængselsdomme. De strejkende og demonstrerende er blevet slået, i hundredevis er såret. I snesevis er blevet myrdet med koldt blod. Kun fordi de rejste sig til forsvar for deres frihed og menneskeværdighed.

I undertrykkelsen fortsætter fagforbundets medlemmer fryer fra deres arbejde og mange virksomheder er underlagt militærkommando. Der trues med tvangsarbejdsleje, og folk forfølges for at påberåbe sig elementære menneskerettigheder, anklagelser og politiske processer fortsætter. Der forberedes en politisk proces mod 7 medlemmer af forbundets værste ledelse efter 6 måneders fængselsophold. Der forberedes en skueproces mod medlemmer af den tidligere Fors. komité for arbejderne, KOR.

Den polske regering har overtrådt alle grundlæggende internationale aftaler vedrørende lønmodtagernes borgerrettigheder, den har brudt alle de aftaler, den har indgået med sin egen befolkning, og den har trådt på sine egne erklæringer.

»SOLIDARNOSC« lader strække tintetgæren. Det lever, fast forankret på arbejdspladserne. Forbundet virker og kæmper at give afstand på at forsvare det arbejdende folks rettigheder i Polen.

Vi kæmper for retten til at virke frit, for frigivelsen af de politiske fanger og imod forfølgelsen af dem, der er aktive i den uafhængige fagbevægelse. Vi vil arbejde med beslutsomhed, udholdenhed og be-tænksomhed. Vort mål er fred i samfundet gennem respekt for så-

danne love, som samfundet kan anerkende som sine egne. Kun da vil millioner af polakkers arbejde blive kilde til åndelige værdier og materiel velstand for hele folket.

Da arbejderne for et år siden organiserede deres egne demonstrationer, beviste de, at for det arbejdende folk i Polen er 1. maj blevet en kampdag for folkets rettigheder.

Vi står ikke alene i verden i vor kamp. Siden de første augustdage i 1980 har vi kunnet mærke hjælpen fra hele verdens arbejdende folk. Nu da vi skal fejre 1. maj, vil vi sende vores tak til fagbevægelsen i andre lande og til alle dem, også privatpersoner, som med deres oftervilje giver vidnesbyrd om menneskeligt solidaritet.

Til alle de arbejdere, der skal tage den første skridt i retning af dannelsen af uafhængige fagforbund, sender vi vort håndslag og hilsen som nattryk for tillid og opmuntring.

Vi ønsker dem, der lever i demokratiske lande, udholdenhed i arbejdet for at styrke og udvikle den uafhængige fagbevægelse.

Vi i Polen kæmper for noget mere end blot vore egne anliggender. Vi tror dybt på, at vår kamp har almenmenneskelige dimensioner. Den udvider grænserne for frihed og retfærdighed i verden. Vi har brug for jeres støtte.

Demonstrér på majdagen for jeres solidaritet med det arbejdende polske folks kamp.

1. maj-appellen er gengivet i Støt Solidarnosc' blad Polen-Nyt. Fås hos: Støt Solidarnosc, H.C. Ørsted-vej 50B, 1879 V. Tlf. 01 37 09 90.

Kære Andreas

I KT nr. 3. spørger du om Sovjetunionen er kapitalistisk, og du beder folk med større indsigt og viden om det sovjetiske samfund end din egen om at bidrage til en afklaring.

Nu opfatter jeg slet ikke mig selv som levende op til den definition, men jeg vil alligevel forsøge at skrive, hvorfor jeg synes Sovjetunionen er kapitalistisk.

Både i et kapitalistisk og et socialistisk samfund findes der en arbejderklasse og et borgerskab. Det nye borgerskab i socialistiske lande viser sig så snart statslige embedsmænd, partifunktionærer eller virksomhedsdirektører bruger deres placering for at føre egne interesser igennem. Sådanne forhold vil hele

tiden opstå, og det enkelte menneske på en lederpost skal konstant bekæmpe sine egne tendenser til at køre snævertsynet og glemme helhedens interesser. Det afgørende er dog at der løbende føres en klassekamp for at hæmme at tendenserne konsoliderer sig.

For at afgøre om Sovjetunionen er kapitalistisk er der for mig ét kriterium, der er bestemmende. Det er, findes der en arbejderklasse og et borgerskab, bliver arbejderklassen udbyttet af borgerskabet, og har borgerskabet magten? Andre ting er selvfølgelig også vigtige for forståelsen af det sovjetiske samfund, men de kan kun virke som en yderligere beskrivelse af forholdene der-

ovre.

Jeg tror ikke du er uenig i, at hovedparten af befolkningen tilhører en arbejderklasse, som er nødt til at sælge deres arbejdskraft for at opretholde livet. Man kan ikke hæfte en anden klassebetegnelse på dem, som f.eks. slaver, livegne eller andre. De er netop lønarbejdere, som ikke har indflydelse på, hvad deres merarbejde bruges til.

Andre bestemmer over det merarbejde. Ikke i form af en gammeldags kapitalistisk måde som statslige byråkrater i vestlige lande. De har ikke den formelle ejendomsret, men de har den reelle dispositionsret.

De forhold gør, at der er tale om et kapitalistisk ud-

bytningsforhold i Sovjet, hvor et nyt borgerskab af parti- og statspampere har magten.

At der så er mange særlige træk ved Sovjet — som du nævner — skal slet ikke underkendes. Tværtimod trænger partiet — var det ikke en opgave for bl.a. KT? — til at grave sig dybere ned i en undersøgelse af det. Men en forudsætning for at vi kan forstå mangfoldigheden af detaljer i det sovjetiske samfund og bruge analysen til noget er at vi ikke smider barnet ud med badevandet. Det er, at vi ikke glemmer, at det er klassekampen, der er hovedmodståningen og drivkraften i historien, og at den derovre viser sig som modsætningen mellem arbejderklassen og det nye borgerskab.

Niels Mulvad

Nej, vi bringer normalt ikke pressemeddelelser i Debat-spalterne. Vi har gjort en undtagelse med Rutanarødderne

deres for at holde liv i mindet om ti timers fri radio indtil Radio Rutana sender igen.

le kloden bliver fortiet.

Pressen viderebringer en række forvirrede enkeltnyheder — rentfald på børnen, blandet med bortkomne børn. Mens verden brænder, stopfodres vi med Dallas og »De ringer — vi spiller«.

Vores modvold savler pressen til gengæld i. Hus bzelsker bliver kun dækket når brostenene flyver. Men så er det kampen der er interessant, og ikke endnu et ulovligt tomt hus. Pressen lægger selv kraftigt op til volden ved at ignorere de fredelige aktioner.

Den oppiskede stemning mellem nytår og rydningen af de bzzte huse d. 11-12 januar viser tydeligt pressens store magt. Der bliver skabt en stemning af krig i byen. På trods af vores møder med beboerne, vores appeller til de ansvarlige politikere og udtalelserne fra beboerforeningerne fremstilles vi som en hærgende bande. »Beboerne kan ikke være i fred for de gale bzere«, hedder det i pressens overskrifter.

På den baggrund kunne rydningerne gennemføres. Politiet har et villigt redskab, når »ro og orden« skal

herske. Foran tosekassen bliver vi holdt i uvidenhed og hjernevaskede. Fordret med den stille og rolige normaltilstand bliver oprør en umulighed og aktioner fortiet eller fordrejet.

Vores aktion RADIO RUTANA var forsøget på en radio, der ærligt fortalte om de ting, der foregår i København. Vi bragte indslag fra indvandrere, skoleelever, BZ-ere, beboerforeninger osv. Kort sagt alle de grupper der normalt ikke har adgang til æteren. Vi prøvede, til forskel fra den officielle presses sensationsjagt, at få baggrunde og sammenhænge med.

RADIO RUTANA lykkedes i 10 sendetimer. Det bliver ikke sidste gang, at RADIO RUTANA bryder pressemonopolet.

STØT LOKALRADIO-PROJEKTERNE; PROFIT-FRI UAFHÆNGIG PRESSE. LAD 1000 PIRATRADIOER SENDE.

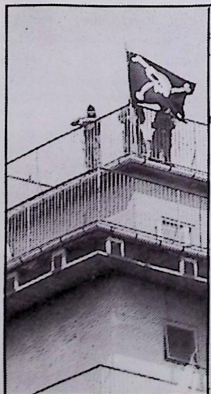
PS. Desuden kræver vi DR øjeblikkeligt nedlagt og udstyret stillet til rådighed for alle der vil bruge det.

RUTANARØDDERNE

Radio Rutana

I de sidste dage har der stået i aviserne at vi besteg Rutana-tårnet for at se, hvor meget mandskab panserne ville sætte ind. Det er en alt for let forklaring på en gruppe menneskers intensive arbejde gennem flere måneder med f.eks. at bygge en 25w sender og få transporteret et ton udstyr op i tårnet.

Pressens forvrængede billede af aktionen er i sig selv et bevis for nødvendigheden af, at kunne formidle gennem egne, uensurerede kanaler. Og der er stærkt behov for frie formidlingsmuligheder. Græsrodderne har f.eks. meget at sige. Og oprustningen til krig, og modstandsbevægelsernes fremmarch over he-

GRØNLANDS VENSTREFLØJ STYRKET

Med omkring 10 pct. af stemmerne og to mandater blev valgt i Grønland en markant styrkelse af venstrefløjen, samlet i partiet Inuit Ataqatigiit.

KAP sendte følgende hilsen til IA da valgresultatet forelå:

Kære venner.

På vegne af Centralkomiteen og alle medlemmer i KAP vil jeg gerne give jer de varmeste lykønskninger i anledning af jeres fine valgresultat.

Selvom det samlede resultat i det grønlandske valg ikke er opmuntrende — med styrkelsen af de mest dansk-orienterede, mest EF-venlige og mest reaktionære politiske kræfter, så synes vi alligevel at det er et meget løfterigt tegn, at jeres parti, der står så konsekvent på fine selvstændigheds- og sociale idea-

ler formår at samle så mange støtter bag jer.

Og selvsagt ønsker vi for jer og for den grønlandske befolkning, at den grøde der nu har vist sig på venstrefløjen i grønlandsk politik må udvikle sig og vokse sig endnu stærkere. Dette vil muliggøre et overordentligt vigtigt mål: At sikre Grønlands selvstændighed.

Endnu engang hjertelig tillykke og ønsker om held og fremgang i jeres videre arbejde.

for Centralkomiteen
Benito Scocozza

Klar symbolik: Inuit Ataqatigiit blev tungen på vægtskålen i det nye grønlandske hjemmestyre — selvom Arkaluk Lynge og Jonathan Motzfeldt ikke spiller firkædet så har venstrefløjen nu en finger med i spillet.

TAG MED PÅ KAPs SOMMERKURSER

Årets kurser kommer til at ligge i tiden fra d. 15. til 31. juli.

Emnerne er ikke endeligt fastlagt, men man går næppe meget galt i byen ved at regne med, at det gennemgående tema bliver vilkårene for at få et kommunistisk parti til at virke i de kolde firser.

Derudover planlægges vi weekend-kurser omkring problemerne i det faglige arbejde og fredsarbejdet.

Ring eller skriv efter nærmere oplysning om de konkrete emner, priser etc.

OFFENTLIGE MØDER I ÅRHUS

Socialisme — utopi eller virkelighed

Torsd. 2. juni

Keld Albrechtsen, VS og
Benito Scocozza, KAP

- Socialismens historie
- Erfaringer fra andre lande
- Overgangen til socialisme i Danmark
- Socialisme på dansk

Arbejder- klassen og kapitalismens krise

Torsd. 9. juni

Jens Toft, SF og Svend
Aage madsen, KAP

- Kapitalismens krise
- Socialdemokratiske og monetaristiske kriseløsninger
- Arbejderklassens ansvarlighed overfor kapitalismens økonomi
- Reformers og socialisme

Moderne finder sted

i Studenternes hus, Mødesal 2 — kl. 19.30

ER MAOISMEN (OGSÅ) DØD?

Døde maoismen sammen med Mao og kulturrevolutionen? Pål Steigan fra AKP(ml) i Norge og Benito Scocozza, KAP, vil prøve at give svaret på et møde søndag d. 5. juni.

»Den internationale marxist-leninistiske bevægelse« er efterhånden en saga blot. Kun ganske få partier har formået at holde tungen lige i munden efter omvæltningerne i Kina, splittelsen af den internationale bevægelse og den almindelige højredrejning i krisens kolvand.

Har maoismen, ml-partierne (og ml-erne) alligevel en fremtid?

Mulighed for debat og spørgsmål til de to partiledere.

Tilmelding til KAP, Studiestræde 24, 1455 Kbh. K.
(01 15 21 33 alle hverdage mellem 13.00 og 16.00).